

03. Apteekkivero

Momentille arvioidaan kertyvän 219 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena, pois lukien tuloarvioon kohdistuvat oikaisut, jotka kirjataan verotuksen oikaisupäätöksen perusteella.

Selvitysosa: Tulot ovat apteekkiverosta annetun lain (770/2016) mukaisia maksuja.

Vuonna 2026 apteekkiverot vahvistetaan vuoden 2025 liikevaihdon perusteella, josta on tehty lain mukaiset vähennykset.

2026 talousarvio	219 000 000
2025 II lisätalousarvio	16 000 000
2025 talousarvio	200 000 000
2024 tilinpäätös	206 437 577

12. Säteilytoimintaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 833 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat säteilylaissa (859/2018) tarkoitettuja valvontamaksuja.

Säteilyturvakeskuksen perimät veronluonteiset valvontamaksut perustuvat tarkastustoiminnan toteutuneisiin kustannuksiin pohjautuvaan kustannusarvioon. Veron määrää tarkistetaan tarvittaessa kustannustason muuttuessa.

2026 talousarvio	2 833 000
2025 talousarvio	2 833 000
2024 tilinpäätös	2 921 850

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

(02.) Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot

Selvitysosa: Momentti ja sen tuloarvio ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2025 talousarvio	1 850 000
2024 tilinpäätös	1 728 009

(03.) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot

Selvitysosa: Momentti ja sen tuloarvio ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2025 talousarvio	100 000
2024 tilinpäätös	592

98. Valtionapujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 150 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaalivakuutuksen erityislakien nojalla maksettujen valtionapujen ja valtion osuuksien palautuksia.

2026 talousarvio	150 000 000
2025 talousarvio	158 200 000
2024 tilinpäätös	150 446 166

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 47 938 000 euroa.

Tulokertymässä otetaan huomioon ne hallinnonalan tulot ja takaisinperinnät sekä tileistä poistot, joita varten ei ole erillistä tulomomenttia tai joita ei voida ottaa huomioon menomomenteilla.

Selvitysosa:

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Rintamaveteraanien avopalvelu- ja kuntoutusennakoiden palautukset (Laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta 1184/1988)	15 250 000
Sota- ja sotilasinvalidien avopalveluennakoiden palautukset (Sotilasvammalaki 404/1948)	1 500 000
Sotilasvammakorvauksiin liittyvät regressit (Sotilasvammalaki 404/1948)	300 000
Muut tulot ja takaisinperinnät	5 100 000
Voittovaroista purettava osuuden huomioiminen	25 788 000
Yhteensä	47 938 000
2026 talousarvio	47 938 000
2025 II lisätalousarvio	9 600 000
2025 talousarvio	54 388 000
2024 tilinpäätös	71 376 814

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n mukaisten sosiaaliturvan yleisrahastoon kuuluvien etuuksien tilapäiseen suorittamiseen saa käyttää muun saman rahaston etuuden maksamiseen varattua määrärahaa seuraavilta momenteilta: 33.10.50, 53, 54, 57, 60 ja 33.20.52.

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Hallinnonalan merkittävimmät toimintaympäristön muutokset liittyvät hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden haasteisiin sekä talous- ja työllisyyskehityksen vaikutuksiin palvelutarpeissa ja etuuksien käytössä. Toimintaympäristön merkittävimmät riskit pidemmällä aikavälillä liittyvät väestön ikääntymiseen sekä hyvinvoinnin sosioekonomisen ja alueellisen eriarvoistumisen kasvuun.

Suomessa taloudellinen eriarvoisuus on kansainvälisesti vertaillen vähäistä, mutta varallisuuserot ovat kasvaneet. Polarisaation ja sosiaalisen eriarvoisuuden lisääntyminen on kuitenkin riski sekä yksilöiden hyvinvoinnin, että yhteiskunnan vakauden kannalta. Tämä on korostunut covid-19-pandemian sekä Venäjän hyökkäyssodan aiheuttaman Ukrainan kriisin myötä, joilla on pitkäaikaisia vaikutuksia suomalaisten hyvinvointiin. Erityisesti energiakriisi ja hintojen nousu vaikuttavat suomalaisten elintasoon. Monikriisinen aika haastaa ihmisten mielenterveyttä ja luottoa tulevaisuuteen.

Teknologista murrosta vie eteenpäin tarve löytää uusia kasvun, tuottavuuden ja hyvinvoinnin tekijöitä. Voimakas panostaminen teknologian kehittämiseen lisää mahdollisuuksia tukea terveyttä ja hyvinvointia ennaltaehkäisevästi sekä edistää sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan ja palvelujen kehittymistä yhä vaikuttavampaan suuntaan. Myös tietoa voidaan hyödyntää entistä enemmän sekä yksilön että yhteiskunnan tasolla toiminnan, päätöksenteon ja kehittämisen tukena. Hyvinvointi, terveys ja työllisyys sekä niitä tukevat avut ja palvelut vahvistavat kansalaisten osallisuutta ja estävät syrjäytymistä.

Työn murros tuo uusia tapoja osallistua työelämään. Niiden myötä muuttuu myös sosiaaliturvan rahoituksen perusta. Sosiaalisen- ja taloudellisen kestävyysnäkymän ehtona on korkea työllisyysaste, terveet ja toimintakykyiset kansalaiset sekä vaikuttavat ja tarpeenmukaiset sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut ja etuudet. Sosiaali- ja terveystaloudellisten palvelujen ja etuuksien uudistaminen edellyttää ja mahdollistaa uusien toimintatapojen käyttöön ottamisen. Digitalisaation mahdollisuuksia ja tekoälyä hyödyntämällä toiminta tehostuu sekä palvelujen saatavuus ja saavutettavuus lisääntyvät.

Sosiaali- ja terveystaloudellisten palveluiden avulla tuetaan työllisyysasteen nousua ja työn tuottavuutta huolehtimalla työntekijöiden terveydestä, hyvinvoinnista sekä toiminta- ja työkyvystä. Kansalaisten terveydentilan ja toimintakyvyn parantaminen sosiaali- ja terveystaloudellisten palvelujen sekä etuuksien tarve muuttuu. Terveys- ja hyvinvointiala on myös kasvuala sekä teknologian, datatalouden, palvelujen ja hoitomuotojen kehittämisen moottori.

Suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut, eläkkeet ja muu sosiaaliturva on kyettävä tarjoamaan kaikille. Tämän hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus nojaa talouden tasapainoiseen kehitykseen, joka edellyttää talouskasvua ja rakenteellisia uudistuksia.

Strategiset tavoitteet hallituskaudelle

Sosiaali- ja terveystaloudellisen strategian tulevaisuuskuvan *Eheä yhteiskunta ja kestävä hyvinvointi* mukaisesti ministeriön tehtävänä on turvata ihmisten toimintakykyä, toimeentuloa ja palveluja, jotta voimme elää yhdenvertaisessa, kestävässä ja vakaassa yhteiskunnassa. Tätä tehtävää toteutetaan poikkihallinnollisen ja ratkaisuhakuisen yhteistyön, vuorovaikutteisen ohjauksen sekä lainsäädäntötyön keinoin. Ministeriö toimii aktiivisesti myös EU:ssa sekä maailmanlaajuisesti ja ottaa huomioon toiminnassaan kansainväliset velvoitteet. Ministeriön työssä korostuvat tiedolla johtaminen, avoin viestintä, mahdollistavat säädökset, innovaatiot ja digitalisaatio.

Sukupuolten tasa-arvo

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen on yksi sosiaali- ja terveysministeriön strategisista vaikuttavuustavoitteista. Seurantaindikaattorit ovat 1. Palkansaajien säännöllisen työajan kuukausiansioiden ero sukupuolittain (%), 2. Isien osuus kaikista korvatuista vanhempainpäivärahapäivistä (%) ja 3. Kuntien osuus, joilla on voimassa oleva suunnitelma sukupuolten tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden edistämiseksi (%). Lisäksi muissa seurantaindikaattoreissa on sukupuolittainen tarkastelu. Ministeriöllä on vastuu tasa-arvopolitiikasta ja -lainsäädännöstä sekä kansainvälisestä ja EU-yhteistyöstä sukupuolten tasa-arvoon liittyen. Lisäksi sukupuolinäkökulmaa valtavirtaistetaan sosiaali- ja terveyspolitiikassa sekä työ- ja elinympäristöjen suojelussa.

Hallitusohjelman tasa-arvotavoitteita toteutetaan mm. toimeenpanemalla ja seuraamalla hallituksen tasa-arvo-ohjelmaa. Jatketaan raskaus- ja perhevapaasyrjinnän vähentämiseen liittyviä toimenpiteitä. Jatketaan sukupuolten välisen palkkaeron kaventamista toteuttamalla samapalkkaisuusohjelmaa 2024–2027 ja teettämällä tutkimushanke sukupuolten väliseen palkkaeroon vaikuttavista tekijöistä. Jatketaan ja kehitetään THL:ssä lakkautetun Tasa-arvotiedon keskuksen toimintaa vuosina 2024–2027. Käynnistetään tasa-arvopoliittisen selonteon väliraportin valmistelu. Tasa-arvo-asiain neuvottelukunta jatkaa sukupuolten tasa-arvon edistämistä yhteiskunnassa. Hyvinvointialueilla on lakisääteinen velvollisuus laatia toiminnalliset suunnitelmat yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi. Suurin osa alueista arvioi suunnitelmiansa valmistuvan 1–2 vuoden kuluessa.

Elatustukijärjestelmää uudistetaan. Tavoitteena on edistää lapsen oikeutta riittävään elatukseen ja elatusvelvollisen vanhemman oikeutta hänen elatuskykyään vastaavaan elatusapuun.

Valtion rahoitukseen turvakotitoiminnan menoihin varataan 31,0 milj. euroa ja toiminnan saavutettavuutta pyritään vahvistamaan. Hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa on toimenpide turvakotipaikkojen lisäämisestä alueille, joissa toiminta ei ole riittävää. Turvakotipaikkojen lisääminen edellyttää nykyisen rahoitustason kasvattamista. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnalle (NAPE) on varattu 150 000 euroa. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen vastaiseen työhön on osoitettu 46 000 euroa. Alaikäisille suunnatun Barnahus-toimintamallin taustalla olevan lainsäädännön uudistamisesta johtuviin kustannuksiin esitetään 100 000 euroa. Serituki-keskukset auttavat täysi-ikäisiä seksuaaliväkivaltaa kohdanneita hyvinvointialueiden omalla rahoituksella.

Sukupuoli- ja yhdenvertaisuusnäkökulmat otetaan huomioon useissa ohjelmissa (esim. Terveystieteiden ja Hyvän Työn ohjelmat). Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027-rakennerahasto-ohjelma tukee sukupuolten tasa-arvoa mm. Hyvinvointialueiden toiminnassa.

Sukupuolten tasa-arvo huomioidaan myös esim. vammaispalvelulain soveltamisalaa koskevassa säädösvalmistelussa.

Kestävä kehitys

Sosiaali- ja terveysministeriön toiminnassa painottuvat terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, eriarvoisuuden vähentäminen, osatyökykyisten työllistymisen ja työssä pysymisen edistäminen, iäkkäiden toimintakyvyn vahvistaminen ja palvelujen turvaaminen sekä sukupuolten tasa-arvon edistäminen. Näitä tavoitteita toteutetaan erityisesti hallitusohjelman mukaisten uudistusten toimeenpanossa, sosiaali- ja terveyspalvelujen ohjauksessa, sosiaaliturvauudistuksen ja tasa-arvo-ohjelman valmistelussa sekä elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanossa.

Seurantaindikaattorit 2024–2026

VAIKUTTAVUUSTAVOITE	2024	2025	2026
Turvaamme väestön hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden kaikissa tilanteissa			
Menetetty elinvuodet (PYLL) ikävälillä 0–80 vuotta/100 000 asukasta			
— Yhteensä	5 725 ¹	5 700 ¹	5 690 ¹
— Miehet	7 360 ¹	7 300 ¹	7 270 ¹
— Naiset	4 015 ¹	4 000 ¹	4 020 ¹

VAIKUTTAVUUSTAVOITE	2024	2025	2026
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus, (%) 20–64-vuotiaat			
— Yhteensä	51,0 ¹	52,0 ¹	52,0 ¹
— Miehet	50,0 ¹	51,0 ¹	51,0 ¹
— Naiset	52,0 ¹	53,0 ¹	53,0 ¹
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, (%) 8. ja 9. luokan oppilaista			
— Yhteensä	26,8 ¹	27,0 ¹	27,2 ¹
— Pojat	16,9 ¹	17,0 ¹	17,1 ¹
— Tytöt	36,5 ¹	37,0 ¹	37,3 ¹
Varmistamme vaikuttavat etuudet ja palvelut kestäväällä tavalla			
Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärin kiireettömän käynnin odotusaika yli 7 pv. hoidon tarpeen arvioinnista, (%) toteutuneista käynneistä	48,0 ¹	48,3 ¹	48,5 ¹
Erikoissairaanhoidon yli 6 kk odottaneet 31.12./10 000 asukasta*	44,0	44,0 ¹	45,0 ¹
1.10.–31.3. välisenä aikana lakisääteisen 3 kk:n kuluessa valmistuneet lastensuojelun palvelutarpeen arvioinnit, (%)	82,9	82,0 ¹	81,8 ¹
Ehkäisemme ja vähennämme ihmisten eriarvoistumista			
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18–24-vuotiaat, (%) vastaavan ikäisistä			
— Yhteensä	16,6 ¹	17,0 ¹	17,2 ¹
— Miehet	19,7 ¹	20,0 ¹	20,3 ¹
— Naiset	13,4 ¹	13,7 ¹	14,0 ¹
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet kotitaloudet vuoden aikana, (lkm.)	75 000 ¹	80 000 ¹	82 000 ¹
Pitkittyneesti pienituloisten lasten lukumäärä asuntoväestössä, (lkm.)	52 000 ¹	55 000 ¹	56 000 ¹
Pitkäaikaistyöttömät, (lkm.)			
— Yhteensä	109 597	113 270 ¹	93 550 ¹
— Miehet	65 791	68 400 ¹	56 230 ¹
— Naiset	43 806	44 870 ¹	37 320 ¹
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet työeläkejärjestelmän kautta, (lkm.)			
— Yhteensä	17 700 ¹	17 750 ¹	17 760 ¹
— alle 35-v.	1 940 ¹	1 950 ¹	1 953 ¹
Edistämme sukupuolten tasa-arvon toteutumista			
Palkansaajien säännöllisen työajan kuukausiansioiden ero sukupuolittain**	16,0 ¹	16,0 ¹	15,7 ¹
Isien osuus kaikista korvatuista vanhempainpäivärahapäivistä, (%)	17,0 ¹	18,0 ¹	18,5 ¹
Kunnilla on voimassa oleva suunnitelma sukupuolten tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden edistämiseksi, (%)	65,0 ¹	70,0 ¹	73,0 ¹
Parannamme elin- ja työympäristön terveyttä ja turvallisuutta			
Tapaturmiin ja väkivaltaan kuolleet			
— Yhteensä	3 400 ¹	3 350 ¹	3 420 ¹
— Miehet	2 280 ¹	2 260 ¹	2 290 ¹
— Naiset	1 120 ¹	1 090 ¹	1 130 ¹
Työpaikkatapaturmataajuus***	25,4	25,5 ¹	25,4 ¹
Uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuneet sukupuolen ja iän mukaan, (%) 15–74-vuotiaista			
— Yhteensä	15,0 ¹	14,5 ¹	14,3 ¹
— Miehet	13,0 ¹	12,5 ¹	12,4 ¹
— Naiset	17,0 ¹	16,8 ¹	16,6 ¹

¹ Arvio, sillä vahvistettu toteuma ei ole tietokannasta vielä saatavilla.

* Indikaattorin tulkinta: Keskimäärin noin 45 henkilöä 10 000 asukasta kohden oli odottanut erikoissairaanhoidoa yli 6 kk huhtikuun lopussa.

** Indikaattorin tulkinta: Naiset tienavat keskimäärin 84,3 % miesten vastaavasta palkasta.

*** Indikaattorin tulkinta: Työpaikkatapaturmien määrä on noin 25,4 tapaturmaa miljoonaa tehtyä työtuntia kohti.

Lähteet: Terveiden ja hyvinvoinninlaitos/Sotkanet, Tilastokeskus, Kela, Eläketurvakeskus, Tapaturmavakuutuskeskus, TEA-viisari ja Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti (Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia 61/2024).

Budjettilakiesitykset

Talousarvioesitykseen liittyvät hallituksen esitykset

esityksen nimi	taloudellinen vaikutus (momentti)
Hallituksen esitys eduskunnalle lääkehoidon tiedonhallinnan kehittämistä koskeva Kanta-lääkityslistan 3. vaihe	33.01.25
Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista terveystietoaluetta koskevaa asetusta (EHDS) täydentävästä sääntelystä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettuun lakiin ja siihen liittyviin lakeihin	33.01.25, 28.40.04, 33.03.04, 28.89.31
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elatustukilain sekä lapsen elatuksesta annetun lain muuttamisesta	33.10.50
Hallituksen esitys eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi	33.20.52
Hallituksen esitys eduskunnalle toimeentulotulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta	28.90.30, 33.10.57, 33.10.60, 33.20.52
Hallituksen esitys eduskunnalle lasten kotihoidon tuesta ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta	28.90.30, 33.10.57, 33.20.52
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	33.20.50, 33.20.52
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi	33.30.60
Hallituksen esitys eduskunnalle apteekkilouden uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi	33.30.60
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yrittäjän eläkelain 112 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta	33.40.52
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikkoksen selvittämisen järjestämistä annetun lain muuttamisesta	33.60.34
Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilain muuttamisesta	28.40.01, 28.40.04
Hallituksen esitys eduskunnalle lastensuojelulainsäädännön uudistamiseksi	28.90.30
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi	28.89.31
Hallituksen esitys eduskunnalle ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi	28.89.31
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi	28.89.31
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta	28.89.31

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2024—2026

		v. 2024 tilinpäätös 1000 €	v. 2025 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2026 esitys 1000 €	Muutos 2025—2026 1000 € %	
01.	Hallinto	150 653	157 215	169 902	12 687	8
01.	Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 527	40 229	41 121	892	2
04.	Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	284	483	2 083	1 600	331
05.	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 810	5 310	7 720	2 410	45
06.	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisen vankiterveydenhuollon yksikön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 466	22 502	24 466	1 964	9
07.	Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	9 237	9 012	9 919	907	10
08.	Vankiterveydenhuollon yksikön ulkopuoliset terveyspalvelut (arviomääräraha)	8 483	7 750	8 527	777	10
25.	Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen tiedonhallinta (siirtomääräraha 3 v)	34 270	26 050	32 792	6 742	26
29.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	26 607	40 000	37 000	-3 000	-7
66.	Kansainväliset jäsenmaksut ja maksusuudet (siirtomääräraha 2 v)	5 969	5 879	6 274	395	7
02.	Valvonta	94 220	84 369	73 813	-10 556	-13
03.	Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 128	20 633	19 812	-821	-4
05.	Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 786	14 209	—	-14 209	-100
06.	Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 035	5 272	5 061	-211	-4
07.	Lupa- ja valvontaviraston työsuojeluosaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	29 663	29 128	29 912	784	3
08.	Sosiaali- ja terveysalan tietolupa- viranomaisen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 200	2 140	2 290	150	7
09.	Lääkeasioiden tiekartan toimeenpano (siirtomääräraha 3 v)	5 400	—	2 500	2 500	0

	v. 2024 tilinpäätös 1000 €	v. 2025 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2026 esitys 1000 €	Muutos 2025—2026	
				1000 €	%
20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyntä selvittämisen menot (arviomääräraha)	14 008	12 987	14 238	1 251	10
03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta	121 058	118 971	121 255	2 284	2
04. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	81 003	80 833	82 082	1 249	2
(25.) Terveysten ja hyvinvointialan kasvuhjelma (siirtomääräraha 3 v)	5 000	5 000	—	-5 000	-100
31. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 000	3 500	2 000	-1 500	-43
50. Valtionosuus Työterveyslaitoksen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	24 418	23 556	29 846	6 290	27
63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	8 637	6 082	7 327	1 245	20
10. Perhe- ja asumiskustannusten taseus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut	4 699 412	4 703 970	4 317 987	-385 983	-8
50. Perhe-etuudet (arviomääräraha)	1 613 771	1 626 400	1 601 600	-24 800	-2
53. Sotilasavustus (arviomääräraha)	21 700	23 000	24 300	1 300	6
54. Asumistuki (arviomääräraha)	1 696 100	1 406 300	1 119 700	-286 600	-20
56. Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelut (arviomääräraha)	57 986	64 900	67 850	2 950	5
57. Perustoimeentulotuki (arviomääräraha)	789 805	1 088 220	1 042 100	-46 120	-4
(59.) Varaus väestöpoliittisen ohjelman toimeenpanoon (kiinteä määräraha)	—	—	—	—	0
60. Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvarahastojen toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)	520 050	495 150	462 437	-32 713	-7
20. Työttömyysturva	2 185 035	1 884 379	1 970 984	86 605	5
31. Valtion korvaus hyvinvointialueille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)	17 150	30 484	25 484	-5 000	-16
50. Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturva ja vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)	797 203	539 800	548 000	8 200	2
52. Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (arviomääräraha)	1 365 555	1 312 500	1 397 500	85 000	6
(55.) Valtionosuudet Työllisyysrahastolle (arviomääräraha)	5 126	1 595	—	-1 595	-100
30. Sairausvakuutus	2 206 388	1 838 880	1 815 400	-23 480	-1
50. Korvaukset rajat ylittävstä terveydenhuollosta (arviomääräraha)	368	6 000	2 000	-4 000	-67

	v. 2024 tilinpäätös 1000 €	v. 2025 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2026 esitys 1000 €	Muutos 2025—2026	
				1000 €	%
60. Valtion osuus sairausvakuutus- laista johtuvista menoista (arvi- omääräraha)	2 206 019	1 832 880	1 813 400	-19 480	-1
40. Eläkkeet	5 532 316	5 546 500	5 476 800	-69 700	-1
50. Valtion osuus merimieseläkekas- san menoista (arviomääräraha)	65 897	68 000	66 700	-1 300	-2
51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	835 678	850 000	838 900	-11 100	-1
52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomäärä- raha)	535 054	521 800	543 300	21 500	4
53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläk- keestä (arviomääräraha)	24 097	27 600	31 000	3 400	12
54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustan- nuksista (arviomääräraha)	13 390	14 000	14 200	200	1
60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvis- ta menoista (arviomääräraha)	4 058 201	4 065 100	3 982 700	-82 400	-2
50. Veteraanien tukeminen	138 463	123 000	89 250	-33 750	-27
30. Valtion korvaus sodista kärsinei- den huoltoon (arviomääräraha)	508	700	600	-100	-14
50. Rintamalisät (arviomääräraha)	4 253	3 500	2 300	-1 200	-34
52. Sotilasvammalain mukaiset kor- vaukset (arviomääräraha)	43 813	42 000	35 550	-6 450	-15
53. Valtionapu sotainvalidien puoli- soiden kuntoutustoimintaan (siir- tomääräraha 2 v)	1 080	500	400	-100	-20
(54.) Rintama-avustus eräille ulkomaa- laisille vapaaehtoisille rintamaso- tilaille (siirtomääräraha 2 v)	9	—	—	—	0
55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	800	800	400	-400	-50
58. Rintamaveteraanien kuntoutus ja kotona asumista tukevat palvelut (arviomääräraha)	88 000	75 500	50 000	-25 500	-34
60. Sosiaali- ja terveydenhuollon tukeminen	458 845	358 149	343 152	-14 997	-4
30. Valtion korvaus terveydenhuol- lon ja sosiaalihuollon valtakun- nallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	350	350	350	—	0
31. Sosiaali- ja terveydenhuollon pal- velujen kansallinen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	7 052	7 405	26 550	19 145	259

	v. 2024 tilinpäätös 1000 €	v. 2025 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2026 esitys 1000 €	Muutos 2025—2026	
				1000 €	%
32.	Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen sekä sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)	34 955	40 000	40 000	— 0
33.	Valtion korvaus sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköille sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön erikoistumiskoulutukseen (kiinteä määräraha)	97 351	108 000	89 890	-18 110 -17
34.	Valtion korvaus erinäisistä terveydenhuollon kustannuksista (arviomääräraha)	13 827	15 700	15 200	-500 -3
35.	Valtionosuus korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltoon (siirtomääräraha 2 v)	68 712	72 732	73 450	718 1
36.	Valtionavustus sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	2 662	2 662	2 662	— 0
37.	Valtion korvaus hyvinvointialueille kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden henkilöiden kiireellisen sosiaalihuollon kustannuksiin (arviomääräraha)	1 036	2 000	1 600	-400 -20
38.	Valtion korvaus Puolustusvoimien terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	—	—	7 500	7 500 0
39.	Palvelurakenteen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	300	2 800	2 300	-500 -18
40.	Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)	47 500	40 400	42 500	2 100 5
52.	Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)	26 550	27 550	31 000	3 450 13
(61.)	Elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoitus sosiaali- ja terveydenhuoltoon (siirtomääräraha 3 v)	149 000	30 000	—	-30 000 -100
63.	Valtionavustus sosiaalialan osamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)	2 450	1 450	2 250	800 55
64.	Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	7 100	7 100	7 900	800 11
70.	Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen	80 113	59 718	59 568	-150 0

		v. 2024 tilinpäätös 1000 €	v. 2025 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2026 esitys 1000 €	Muutos 2025—2026	
					1000 €	%
20.	Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	63 840	40 710	40 710	—	0
21.	Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	460	430	430	—	0
22.	Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)	460	460	460	—	0
50.	Terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 525	11 300	9 650	-1 650	-15
51.	Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	2 900	2 900	2 900	—	0
52.	Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (kiinteä määräraha)	928	918	918	—	0
53.	Valtion rahoitus pelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen (siirtomääräraha 2 v)	—	—	1 500	1 500	0
54.	Valtionavustukset ruoka-aputoiminnan tukeen (siirtomääräraha 3 v)	—	3 000	3 000	—	0
80.	Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta	127 804	132 540	128 400	-4 140	-3
40.	Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	110 494	115 600	112 600	-3 000	-3
41.	Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	1 700	1 300	1 300	—	0
42.	Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	450	500	500	—	0
50.	Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (siirtomääräraha 2 v)	15 160	15 140	14 000	-1 140	-8
90.	Avustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen	383 588	304 088	270 588	-33 500	-11
50.	Avustukset yhdistyksille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)	383 588	304 088	270 588	-33 500	-11
	Yhteensä	16 177 895	15 311 779	14 837 099	-474 680	-3

Henkilötyövuosien kokonaismäärä¹⁾

4 107 4 084 3 999

¹⁾ Htv-määrä ei sisällä Työterveyslaitoksen osuutta. Vuonna 2026 maksullisen toiminnan osuus arvioidaan olevan 1 650 henkilötyövuotta ja yhteisrahoitteisen toiminnan osuus 400 henkilötyövuotta.

01. Hallinto

Selvitysosa: Luvun menot koostuvat sosiaali- ja terveysministeriön, sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten valtion mielisairaaloiden, lastensuojeluyksiköiden ja vankiterveydenhuollon yksikön toimintamenoista sekä eräistä muista menoista.

Pääloukkaperusteluissa on esitetty sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimintapoliittiset tavoitteet. Lähtökohtana on poliittisen tason ohjaus, joka on linjattu hallitusohjelmassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö johtaa ja ohjaa sosiaaliturvan ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Ministeriö määrittelee sosiaali- ja terveyspolitiikan suuntaviivat, valmistelee keskeiset uudistukset ja ohjaa niiden toteuttamista ja yhteensovittamista. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan tavoitteena on tuottaa asiakkailleen kohtuullisessa ajassa oikeat, perustellut ja yhdenmukaiset päätökset. Valtion mielisairaalat tuottavat valtakunnallisia oikeuspsykiatrian erikoisalan hoito- ja tutkimuspalveluja. Valtion lastensuojeluyksiköiden tehtävänä on lastensuojelulain mukainen avo-, sijais- ja jälkihuolto. Vankiterveydenhuollon yksikön tehtävänä on vastaavasti vankien terveydenhuollon järjestäminen.

01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 41 121 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) lääkinnällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta sekä näihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen
- 3) tasa-arvon tietopalvelun ylläpitoon ja kansainvälisen tasa-arvopalkinnon hallintoon liittyviin kustannuksiin sekä maksamiseen valtionavustuksina
- 4) lapsistrategian toimeenpanosta, arvioinnista ja seurannasta sekä hallituskausittain laadittavan toimeenpanosuunnitelman koordinoinnista ja johtamisesta aiheutuvien kustannusten rahoittamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö toimeenpanee hallitusohjelman ja ministeriön strategisten linjausten tavoitteet käyttäen apuna virastojen ja laitosten asiantuntemusta tulossopimuksissa sovittujen tavoitteiden mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut toiminnalleen seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2026:

Toiminnallinen tehokkuus

- kehitetään yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa laskentatointia, kustannuslaskentaa ja muuta seurantaa mm. Kieku-tietojärjestelmän puitteissa ja hankintatointia Handi-periaatteiden mukaisesti
- maksullisen toiminnan, joka on suhteellisen vähäistä, tavoitteena on julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus ja liiketaloudellisten suoritteiden osalta kannattavuus.

Tuotokset ja laadunhallinta

- toteutetaan ja seurataan ministeriön vastuulla olevia hallitusohjelman ohjelmia ja muita hankkeita

— toimeenpannaan sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä, rahoitusta, kehittämistä ja valvontaa koskevaa uudistusta

— lisätään tutkimus- ja kehittäislaitosten yhteistyötä

— jatketaan tasa-arvon valtavirtaistamista

— vahvistetaan lainsäädännön vaikutusten arviointia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— sosiaali- ja terveysministeriön henkilöstön ja henkilöstörakenteen kehittämistä jatketaan ministeriön tuottavuuden kehittämiseksi asetetut tavoitteet ja toimintamenojen supistuminen huomioon ottaen siten, että ministeriön ydintehtävissä tarvittavat voimavarat ja osaaminen varmistetaan.

Viraston tulosalueittaiset menot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Ministeriön johto ja erillisyyksiköt	386	415	425
Strategia- ja talousyksikkö	2 809	3 024	3 091
Viestintäyksikkö	1 384	1 489	1 522
Henkilöstö- ja hallintoyksikkö	1 295	1 394	1 425
Kansainvälisten asioiden yksikkö	1 888	2 032	2 077
Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausosasto	4 477	4 820	4 926
Sosiaaliturva- ja vakuutusosasto	3 825	4 117	4 208
Työ- ja tasa-arvo-osasto	5 665	6 100	6 235
Turvallisuus ja terveys -osasto	4 573	4 922	5 031
Yhteisöt ja toimintakyky -osasto	7 530	8 105	8 285
Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaat ja palvelut -osasto	3 541	3 811	3 896
Yhteensä	37 373	40 229	41 121

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Bruttomenot	44 380	47 329	48 221
Bruttotulot	7 007	7 100	7 100
Nettomenot	37 373	40 229	41 121
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	11 017		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	14 171		

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 39 842 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 300 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansainvälisen vesiasioiden koordinointi (siirto momentille 24.01.01)	-12
Kansainvälisten vesiasioiden koordinaattorin tehtävä (siirto momentilta 24.01.01)	5
Kansallisen veteraanipäivän järjestäminen (siirto momentille 27.10.50)	-80
STM viestinnän tekniset palvelut (siirto momentille 23.01.01)	-68
Palkkausten tarkistukset	1 047
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-200
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	200
Yhteensä	892

2026 talousarvio	41 121 000
2025 II lisätalousarvio	225 000
2025 talousarvio	40 229 000
2024 tilinpäätös	40 527 000

04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 083 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tieteellisestä tutkimustyöstä ja yliopisto-opetuksesta aiheutuneiden menojen sekä muiden toimintamenojen maksamiseen
- 2) vaarallisten ja vaikeahoitoisten lasten ja nuorten psykiatrisen hoitoyksikön palvelujen kysynnän vaihtelusta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) maatalousavustuksia vastaavien menojen maksamiseen
- 4) sairaaloiden yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin kustannuksiin
- 5) kuntouttavaan työterapiatoimintaan osallistumisesta potilaille maksettaviin korvauksiin
- 6) mielenterveyslain (1116/1990) 3 tai 4 luvun nojalla määrätyn tahdosta riippumattoman psykiatrisen hoidon kustannuksiin niissä tapauksissa, kun henkilöllä ei ole kotikuntaa Suomessa eikä hoidon maksaja määräydy minkään muun lainsäädännön nojalla.

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden menot katetaan pääasiassa hyvinvointialueiden maksamilla hoitomaksuilla. Hoitomaksut hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien liikeloudellisten perusteiden mukaisesti. Asiakasmaksut peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mukaisesti.

Valtion mielisairaaloille asetettavat tulostavoitteet määritellään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja mielisairaaloiden välisissä tulossopimuksissa vuodelle 2026.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Sairaaloiden toiminnassa painottuu oikeuspsykiatrinen erityisosaaminen ja hoitotoimintaa tukevaa tieteellistä tutkimustyötä tehdään ja hyödynnetään jatkuvasti. Hoidon laatuun ja hoidon tulosten seurantaan kiinnitetään edelleen huomiota terapeuttisista valmiuksista lisäämällä. Hoitoa kehitetään siten, että pakkotoimia tarvittaisiin mahdollisimman vähän. Lisäksi parannetaan toiminnan mittausmenetelmiä ja seurantajärjestelmiä.

Toiminnan tuottavuutta parannetaan kehittämällä mm. erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksia vastaavaa moniammatillista työskentelyä sekä työnjohtoa. Valtion mielisairaalat toimivat tehokkaasti ja taloudellisesti huolehtien samalla toimintansa laadun kehittämisestä. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

Valtion mielisairaaloiden rahoitusrakenne (1 000 euroa) ja henkilötövuodet

	2024 toteutuma	htv	2025 arvio	htv	2026 arvio	htv
Toimintamenomääräraha	434	8	483	8	2 083	8
Liiketaloudelliset suoritteet	72 581	867	78 607	871	87 465	920
Ulkopuolinen rahoitus yhteensä	397	2	442	2	361	2
Yhteensä	73 412	877	79 532	881	89 909	930

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Bruttomenot	73 412	79 532	90 270
Bruttotulot	72 978	79 049	88 187
Nettomenot	434	483	2 083
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	648		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	498		

Mielisairaaloiden tuottavuuden (laskutettujen hoito- ja mielentilatutkimuspäivien määrä/henkilötövuodet) kehitys

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 arvio
Niuvanniemen sairaala	185	184	183
Vanhan Vaasan sairaala	171	161	162

Mielisairaaloiden taloudellisuuden (kokonaiskustannukset/laskutetut hoito- ja mielentilatutkimuspäivät) arvioitu kehitys

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 arvio
Niuvanniemen sairaala	457	483	510
Vanhan Vaasan sairaala	492	559	635

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	71 872	78 043	86 619
— muut tuotot	1 106	1 006	1 207
Tuotot yhteensä	72 978	79 049	87 826
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	72 457	78 592	87 296
— osuus yhteiskustannuksista	415	411	505
Kustannukset yhteensä	72 872	79 003	87 801
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	106	46	25
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Mielisairaaloitten arvioidaan tuottavan asiakkailleen mm. seuraavat suoritteet

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 arvio
Hoitopotilaiden hoitovuorokausia (aik. os.)	147 103	145 868	152 069
Mielentilatutkimushoitovuorokausia (aik. os.)	4 350	3 955	4 131
Mielentilatutkimuksia (aik. os.)	63	64	64
Alaikäisten hoitoyksikön hoitopäiviä	4 459	4 417	6 059
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimusvuorokausia	105	110	146
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimuksia	1	1	1

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön uudistumista ja työkykyä tuetaan kehittämällä mm. erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksiin entistä paremmin sopivia hoitomenettelyjä sekä tehostamalla työnohjausjärjestelmää ja työhyvinvointiohjelmia. Tavoitteena on vähentää sairauspäiviä ja parantaa työterveysindeksiä. Henkilöstön kehittämisessä voimavaroja suunnataan henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaan perustuvaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen, jonka keskeisiä teemoja ovat mm. psykologisten valmiuksien koulutukset, biologiset ja farmakologiset koulutukset sekä pakkokeinojen vähentämiseen tähtäävä koulutus. Koulutuksen rahoitus tulee pääosin maksullisen toiminnan tuotoista.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 1 826 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 257 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kotikuntaa vailla oleva tahdosta riippumaton hoito (siirto momentilta 33.60.34)	500
Vanhan Vaasan sairaalan uudisrakennuksen toiminnan käynnistäminen	1 100
Yhteensä	1 600

2026 talousarvio	2 083 000
2025 II lisätalousarvio	500 000
2025 talousarvio	483 000
2024 tilinpäätös	284 392

05. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 720 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) koulukotien sekä vankilan perheosaston sisällölliseen kehittämiseen, toiminnan tukemiseen ja toimintaympäristön kehittämiseen
- 2) sijaishuoltopaikka- ja koulupaikkakysynnän sekä vankilan perheosaston paikkakysynnän vuosittaisen vaihtelun tasaamiseen
- 3) alueellisten ja kansainvälisten yhteistyöverkostojen kehittämiseen
- 4) koulukotien ja vankilan perheosaston yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien kustannusten maksamiseen
- 5) koulukoteihin sijoitetuille lapsille tarkoitetun kuukausirahan ja heidän vanhemmilleen tarkoitetun ateriakorvauksen maksamiseen
- 6) koulukotien toimitilojen kehittämiseen
- 7) vakavasti päihteitä ja väkivaltaa käyttävien sekä rikoksia tekevien lasten kuntouttavan palvelun perustamiseen
- 8) enintään 1 700 000 euroa maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen.

Selvitysosa: Valtion koulukotien menot katetaan pääasiassa 1.1.2023 lähtien hyvinvointialueiden ja kuntien maksamilla korvauksilla. Koulukodeissa annettavan perusopetuksen ja muun opetustoimen piiriin kuuluvan toiminnan rahoitukseen sovelletaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) säädöksiä. Rahoitusjärjestelmä perustuu laskennallisiin yksikköhintoihin, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää ja valtioneuvosto vahvistaa ennalta seuraavaa vuotta varten. Lastensuojelulain mukaan sijoitetuille lapsille ja heidän vanhemmilleen maksettavat korvaukset perustuvat lastensuojelulakiin (417/2007) ja sosiaalihuoltolakiin (1301/2014).

Hyvinvointialueilta ja kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämin liikeloudellisin perustein.

Valtion koulukodeille asetettavat tavoitteet määritellään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Opetushallituksen ja koulukotien välisessä tulossopimuksessa vuodelle 2026.

Vaikuttavuus

Vaativimman sijaishuollon tarpeessa olevien valtion koulukoteihin sijoitettavien lasten tarpeita vastaavia palveluita kehitetään lastensuojelun, terveydenhuollon ja vaativan erityisen tuen perusopetuksen integroituna kokonaispalveluna, turvaamalla määrällisesti riittävät henkilöstöresurssit sekä jatkuvalla henkilöstön erityisosaamista vahvistavalla koulutuksella. Vakavasti päihteitä ja väkivaltaa käyttävien sekä rikoksia tekevien lasten auttamiseen perustetaan uusi kuntouttava palvelu, mikäli ehdotetut lakimuutokset tulevat voimaan. Vankilan perheosastolla turvataan sijoitettujen lasten mahdollisuus turvallisiin varhaisen vuorovaikutuksen kokemuksiin sekä hyvään hoitoon ja huolenpitoon. Per-

heosaston työn vaikuttavuutta seurataan mm. asiakaspalautetta keräämällä ja yhteistyötä tekemällä Rikosseuraamuslaitoksen sekä hyvinvointialueiden kanssa.

Toiminnan laatua valvotaan omavalvonnan keinoin. Omavalvontaohjelmaa kehitetään erityisesti vuoden 2026 aikana. Koulukotien tutkimus- ja kehittämistyö ohjaa ja todentaa toiminnan vaikuttavuuden arviointia. Tutkimus- ja kehittämishankkeista saaduilla tiedoilla vaikutetaan lastensuojelun kehittämiseen niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla.

Koulukotien toimitiloille asetetaan palveluiden erityisyydestä johtuvat korkeat terveellisuuden, turvallisuuden, terapeuttisuuden ja kestävyysvaatimukset. Koulukotien uusi toimitilakonsepti on kehitetty vastaamaan näihin tarpeisiin. Sekä suomen- että ruotsinkielisen palvelun turvaaminen edellyttää perusparannus- ja uudisrakennushankkeiden toteuttamista. Myös uuden kuntouttavan palvelun perustaminen edellyttää toimitilamuutoksia.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Koulukodit toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti.

Valtion koulukotien rahoitusrakenne (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet

	2024 toteutuma	htv	2025 varsinainen talousarvio	htv	2026 esitys	htv
Toimintamääräraha	2 810		5 310		7 720	
Liiketaloudelliset suoritteet (sisältää ope- tushallituksen rahoitusosuuden)	30 047	338	32 095	353	33 729	420
Yhteensä	32 857	338	37 405	353	41 449	420

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Bruttomenot	32 857	37 405	41 449
Bruttotulot	30 047	32 095	33 729
Nettomenot	2 810	5 310	7 720
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 635		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 635		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	27 150	29 460	33 378
— muut tuotot	2 951	3 000	3 000
Tuotot yhteensä	30 101	32 460	36 378

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	31 573	36 467	42 150
— osuus yhteiskustannuksista	579	600	600
Kustannukset yhteensä	32 152	37 067	42 750
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 051	-4 607	-6 372
Kustannusvastaavuus, %	94	88	85

Eräitä koulukotien maksullisen toiminnan asiakassuoritteita

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 arvio
Hoitovuorokausi vaativa	20 066	20 000	16 000
Hoitovuorokausi erityisessä huolenpidossa	15 390	15 000	9 600
Hoitovuorokausi suljettu palvelu			3 650
Koulupäivä	19 146	18 000	18 000
Jälkihuoltovuorokausi	1 470	150	0

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön jaksamista vahvistetaan säännöllisellä työnohjauksella ja tukemalla koulutukseen hakeutumista. Lisäksi käytössä ovat kattavat työterveyshuollon palvelut sekä työnohjaus. Työterveyshuollon palveluita on laajennettu käsitämään korvaavan työn malli sekä lyhytpsykoterapia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Koulukotien toimitilojen kumulatiiviseen kustannusten kasvuun	1 300
Suljetun laitospalvelun turvallisuustehtävät (12 htv)	680
Vankilan perheosasto	30
Yhteiskustannuksista aiheutuvan tappion kattaminen	400
Yhteensä	2 410

2026 talousarvio	7 720 000
2025 II lisätalousarvio	—
2025 talousarvio	5 310 000
2024 tilinpäätös	2 810 000

06. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisen vankiterveydenhuollon yksikön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 24 466 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) vankiterveydenhuollon palvelujen kysynnän vaihtelusta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) vankiterveydenhuollon yleishallinnosta (sisältäen talous-, henkilöstö- ja tietohallinto- sekä tukipalvelut) ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien kustannusten maksamiseen
- 3) vankiterveydenhuollon ja sen toimintaympäristön kehittämiseen

4) tieteellisestä tutkimustyöstä aiheutuneiden menojen maksamiseen

5) alueellisten ja kansainvälisten yhteistyöverkostojen kehittämiseen.

Selvitysosa: Vankiterveydenhuollon yksikkö vastaa vankien terveystalouden järjestämisestä. Vankiterveydenhuollon yksikkö tuottaa itse pääosan perusterveydenhuollon, suun terveydenhuollon ja psykiatrisen erikoissairaanhoidon palveluista. Erikoissairaanhoidon ja päivystyksen palvelut hankitaan pääosin ostopalveluina, jotka katetaan momentin 33.01.08 määrärahasta. Vankiterveydenhuollon yksikön tuloina otetaan huomioon sen maksullisesta palvelutoiminnasta saatavat tulot sekä yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolien kanssa saatavat tulot.

Vaikuttavuus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on ohjauksessaan asettanut vankiterveydenhuollolle tavoitteita, joilla mm. pyritään lisäämään entisestään vankien saamien terveystalouden vaikuttavuutta ja laatua, tiivistämään yhteistyötä vankiloiden psykologien, sosiaali- ja päihdetyön tekijöiden kanssa sekä varmistamaan hoidon jatkuvuus vangin vapautumisen jälkeen.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Bruttomenot	22 710	22 784	24 748
Bruttotulot	259	282	282
Nettomenot	22 451	22 502	24 466
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 404		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 419		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aserikosten rangaistusten tiukentuminen (siirto momentilta 25.40.01)	554
Ensikertalaisuussäännösten muuttaminen, kriminaalipolitiikka (HO 2023)	92
Lääkekustannukset: ADHD ja korvaushoito	700
Rangaistusten määräämistä koskevan sääntelyn tarkistaminen	229
Tarvearviomuutos	-102
Palkkausten tarkistukset	491
Yhteensä	1 964

2026 talousarvio	24 466 000
2025 II lisätalousarvio	239 000
2025 talousarvio	22 502 000
2024 tilinpäätös	22 466 000

07. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 919 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta on sosiaalivakuutuksen erikoistuomioistuimeen rinnastettava muutoksenhakuelin, joka toimii toimialansa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena kaikissa kansanelä-

keasioissa ja Kansaneläkelaitoksen käsittelemissä kuntoutusasioissa ja yleistä asumistukea, eläkkeensaajan asumistukea, lapsilisiä, lasten kotihoidon tukea ja yksityisen hoidon tukea, elatustukea, sotilasavustusta, äitiysavustusta, sairausvakuutusta, takueläkettä, vammaisten tulkkauspalvelua, ansiopäivärahaa, peruspäivärahaa, työmarkkinatukea, vuorottelukorvausta, työttömyyskassan jäsenyyttä, aikuiskoulutustukea, ammattitutkintostipendiä, palkkaturvaa, työnantajan omavastuumaksua ja työttömyysvakuutusmaksun perintää koskevilla asioilla. Lisäksi muutoksenhakulautakunnassa käsitellään lainvoimaisten päätösten poistamista koskevat hakemukset samoissa asiaryhmissä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 arvio
Tuottavuus ja taloudellisuus			
Päätöksen hinta (euroa/ratkaisu)	241	236	234
Työn tuottavuus (ratkaisu/htv)	407	407	408
Tulokset ja laadunhallinta			
Käsittelyaika (ka/kk)	7,8	9,0	9,0
Muutosaste vakuutusoikeudessa	8,2	< 12	< 12
VMBaro:n tulokset (indeksi)	3,77	> 3,70	> 3,6
Sairauspoissaolojen määrä (pv/htv)	5,2	< 7,0	< 7,0
Eläköitymisen keski-ikä (vuotta)	68	66	> 64,5

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Opetustuen muutoksenhakulautakunnan yhdistyminen sosiaaliturva-asioiden muutoslautakuntaan (siirto momentilta 29.01.09)	671
Palkkausten tarkistukset	236
Yhteensä	907

2026 talousarvio	9 919 000
2025 II lisätalousarvio	80 000
2025 talousarvio	9 012 000
2024 tilinpäätös	9 237 000

08. Vankiterveydenhuollon yksikön ulkopuoliset terveyspalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 527 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain (1635/2015) 2 §:n mukaisesti ostopalveluna hankittavien vankien terveydenhoidon palveluiden maksamiseen.

Selvitysosa: Vankiterveydenhuollon yksikkö vastaa vankien terveyspalvelujen järjestämisestä. Vankiterveydenhuollon yksikkö tuottaa itse pääosan perusterveydenhuollon, suun terveydenhuollon ja psykiatrisen erikoissairaanhoidon.

don palveluista. Erikoissairaanhoidon ja päivystyksen palvelut hankitaan pääosin ostopalveluina, joiden määrä riippuu vankien määrästä ja heidän sairastavuudestaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aserikosten rangaistusten tiukentuminen (siirto momentilta 25.40.01)	156
Erikoissairaanhoidon kasvaneet kustannukset	366
Vankilan ulkopuolella tapahtuva hoito	255
Yhteensä	777

2026 talousarvio	8 527 000
2025 talousarvio	7 750 000
2024 tilinpäätös	8 482 808

25. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen tiedonhallinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 32 792 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) korvauksen maksamiseen Kansaneläkelaitokselle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (784/2021), sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisten Kanta-palvelujen kehittämiseen ja kansallisten määrittelyjen valmisteluun ja ylläpitoon (Kela), sellaisten jatkuvien tehtävien ja ylläpidon kustannusten kattamiseen, joita ei voida periä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajilta tai apteekkeilta käyttömaksuina (Kela) sekä sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain (552/2019) sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008) mukaisten Kelalle aiheutuvien kustannusten kattamiseen (Kela)

2) muiden viranomaisten sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen

3) valtionavustusten myöntämiseen sosiaali- ja terveydenhuollon paikallisen ja alueellisen tietojärjestelmäinfrastruktuurin tehostamiseksi (STM, THL)

4) sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaatiohankkeiden sekä muun tiedonhallinnan suunnittelutehtäviin ja ohjaukseen sekä digitalisaation toteutumisen arviointiin ja seurantaan (STM, THL)

5) sosiaali- ja terveysministeriön hankintoihin DigiFinland Oy:ltä, joilla toteutetaan julkisten palveluntarjoajien sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan kehittämis- ja ylläpitoa hankkeita.

Selvitysosa: Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on valtakunnallisten sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmäpalvelujen toteuttaminen ja toteutuksia varten tarvittavien määrittelyjen laatiminen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (784/2021) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti. Uusien toiminnallisuuksien ja tietosisältöjen kehittämiseen tähtäävien kehittämissuunnitelmien lisäksi myös palveluiden tekninen infrastruktuuri, palveluiden jatkuvuuden varmistaminen ja tietoturva edellyttävät jatkuvaa kehittämistä ja ylläpitoa. Lisäksi Kansaneläkelaitoksella on lakisääteisiä tehtäviä kuten raportointi valvontaviranomaisille sekä kansainvälisiä tehtäviä, joita ei voida rahoittaa käyttäjien maksamilla käyttömaksuilla.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös valtionavun maksamiseen hyvinvointialueille, kunnille ja kuntayhtymille sekä tarvittaessa muille tahoille sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmäkokonaisuuden paikallisen ja alueellisen infrastruktuurin selkiyttämiseen ja tehostamiseen. Valtionapuviranomaisina voivat toimia THL ja STM.

Määrärahaa voidaan käyttää myös muiden viranomaisten sosiaali- ja terveydenhuoltoon tai terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen liittyvien valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaatiohankkeiden ohjaukseen sekä digitalisaatiokehityksen arviointien ja seurannan toteuttamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EHDS asiakastietolaki	425
Huoltovarmuus- ja teknologiainvestoinnit	6 012
Kanta-palvelut (jatkuvat palvelut ja kehittäminen)	-195
Kanta-palvelut (jatkuvat palvelut ja kehittämisen jatkaminen)	3 000
Kriittisten palveluiden toimintavarmuuden parantaminen Kanta-palveluissa	-1 500
Lääkehoidon tietohallinnan kehittäminen	2 000
Sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaatio-ohjelma (investointiohjelma)	-3 000
Yhteensä	6 742

2026 talousarvio	32 792 000
2025 II lisätalousarvio	—
2025 talousarvio	26 050 000
2024 tilinpäätös	34 270 000

29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös lähialueyhteistyöhön käytettyjen ja kotimaasta hankittujen palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-3 000
Yhteensä	-3 000

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	37 000 000
2025 talousarvio	40 000 000
2024 tilinpäätös	26 606 504

66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 274 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen ja laitosten jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa mm. Suomen jäsenmaksusta WHO:lle, jonka rahoituksesta 20 % katetaan jäsenmaksuilla ja loput jäsenmaiden vapaaehtoisrahoituksella. WHO:n on tehnyt päätöksen jäsenmaksuosuuksien korottamisesta portaattain niin, että perusbudjetista 50 % katetaan jäsenmaksuilla viimeistään vuonna 2031. WHO:n rooli on noussut keskeiseksi maiden taloutta ja turvallisuutta horjuttavien pandemioiden ja kriisien yhteydessä. Vuonna 2020 aloitettu prosessi pandemiavalmiuden ja -vasteen tehostamiseksi ja WHO:n rakenteiden

toiminnan vahvistamiseksi edellyttää Suomen aktiivista osallistumista. Suomen kokonaisrahoitusosuus on huomattavan pieni verrattuna esim. muihin pohjoismaihin, mutta Suomi on pitkän aikajänteen työllä rakentanut itselleen vahvan roolin vaikuttaa järjestössä meneillään oleviin uudistuksiin. Suomen hallitus tukee WHO:n johtoroolia globaali-terveydessä ja terveysturvallisuudessa ja katsoo, että WHO:n rahoitus tulee varmistaa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansainvälisten jäsenmaksujen ja maksuosuuksien tarkennukset	495
Toimintameno säästö (Lisätoimet 2024)	-100
Yhteensä	395
2026 talousarvio	6 274 000
2025 talousarvio	5 879 000
2024 tilinpäätös	5 969 000

02. Valvonta

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alan lakisääteistä valvontaa harjoittavien laitosten toimintamenoista, työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenoista, lääkeasioiden tietokartan toimeenpanosta aiheutuvista menosta ja oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menosta. Valvontalaitoksia ovat Säteilyturvakeskus, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus, aluehallintovirastojen työsuojelun vastualueet ja Sosiaali- ja terveysalan tietolupaviranomainen. Oikeuslääkinnän tehtävät hoitaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Valvontalaitosten toiminta kohdistuu hallituskauden strategisista tavoitteista seuraaviin:

- Elin- ja työympäristön terveellisyys ja turvallisuus on lisääntynyt
- Oikea-aikaiset ja luotettavat palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeisiin.

Vaikuttavuus

- yhdenvertaisuuden, oikeusturvan ja muiden perusoikeuksien sekä lainsäädännön noudattamisen varmistaminen
- valvonnan painopiste on turvallisuutta, palveluiden järjestämistä ja omavalvontaa edistävässä ennakkoivassa, riskiperusteisessa sekä laadultaan ja laajuudeltaan merkittävän toiminnan valvonnassa.

03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 812 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) EU-rahastojen tuella toteuttavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 2) siirtomenojen maksamiseen virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitettujen hankkeiden sekä lähialueyhteistyön toteuttamiseksi.

Määrärahaa saa käyttää myös Suomen ja Euroopan unionin itärajan lähialueeksi luettavien maiden ydin- ja säteilyturvallisuutta edistävään kansainväliseen yhteistyöhön:

- 1) Suomen ja Euroopan unionin itärajan lähialueeksi luettavien maiden ydin- ja säteilyturvallisuustilanteen seuraamisesta ja arvioinnista, ympäristön säteilyvalvonta mukaan lukien, ja näitä tukevasta kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen kattamiseen

2) säteily- ja ydinturvallisuutta edistävien yhteistyöhankkeiden rahoitusosuuksien sekä kansainvälisen avun antamisesta ja siihen varautumisesta aiheutuvien menojen kattamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Säteilyturvakeskukselle (STUK) seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2026. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Vaikuttavuustavoitteet ja toiminnalliset tavoitteet

Ydinenergialaki ja sitä toimeenpanevat määräykset uudistetaan ydinenergian käyttöön liittyvien hankkeiden sujuvuutta ja Suomen kilpailukykyä investointikohteena tukevalla tavalla. Uudistuksen yhteydessä helpotetaan myös modulaaristen pienydinreaktoreiden (SMR) rakentamista ja kannustetaan ydinvoimaan liittyvien innovaatioiden kehittämiseen ja nopeaan käyttöönottoon Suomessa. STUK osallistuu yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden varmistamiseen ja kriisinkestävyyden vahvistamiseen huolehtimalla oman toiminnan liittymisestä kansalliseen huoltovarmuuteen sekä huomioi valmiuslain kokonaisuudistusta sekä kokonais- ja kyberturvallisuuden johtamisrakenteen uudistamisesta seuraavat vaikutukset toiminnassaan. Hallitusohjelman ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteiden osalta STUK tukee asiantuntemuksellaan hallitusohjelman tavoitteita vahvistaa Suomen osaamista ydinaseisiin liittyvissä kysymyksissä sekä pyrkii vahvistamaan ja syventämään Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyötä. Hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti STUK edistää myös digitaalisten palveluiden ensisijaisuutta viranomaisasiointikanavana sekä huolehtii uuden omistajapolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen toteutumisesta STUK International Oy:n kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Säteilyturvakeskuksen rahoitusrakenne (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet

	2024		2025		2026	
	toteutuma	htv	varsinainen talousarvio	htv	esitys	htv
Budjettirahoitus	18 474	142	20 633	150	19 812	150
Maksullinen toiminta	21 944	156	21 400	152	21 400	152
Yhteisrahoitteinen toiminta	549	8	600	8	600	8
Yhteensä	40 967	306	42 633	310	41 812	310

Säteilyturvakeskuksen tulosalueittaiset kustannukset (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet

	2024		2025		2026	
	toteutuma	htv	arvio	htv	arvio	htv
Ydinenergia	20 251	71	20 000	70	20 190	70
Säteilytoiminta	5 578	22	5 500	22	5 552	22
Valmius ja turvajärjestelyt	3 157	10	3 200	11	3 230	11
Tutkimus ja kehitys	1 049	6	1 200	7	1 211	7
Palvelut	3 246	9	3 420	9	3 452	9
Viestintä	2 43	1	250	1	252	1
Ympäristö	3 133	10	4 500	10	3 030	10
Mittanormaali	1 692	5	1 700	5	1 716	5
Lainsäädäntö ¹⁾	2 618	13	2 863	15	3 179	16
Yhteiset palvelut ja tukitehtävät ²⁾	0	107		107		106
Lomat ja poissaolot		52		53		53
Yhteensä	40 967	306	42 633	310	41 812	310

¹⁾ Varsinaisten tulosalueiden ulkopuolinen toiminto.

²⁾ Yhteisten palvelujen kustannukset on vyörytetty muille tulosalueille.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Bruttomenot	40 967	42 633	41 812
Bruttotulot	22 493	22 000	22 000
Nettomenot	18 474	20 633	19 812
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	9 483		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 137		

Julkisoikeudellisen ja muun maksullisen toiminnan tavoitteena on kustannusvastaavuus.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (ydinturvallisuusvalvonta, 1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	17 189	17 100	17 100
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	17 196	17 100	17 100
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-7	-	-
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (maksuperustelain mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet, säteilytoiminta, 1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	824	700	700
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	612	700	700
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	212	-	-
Kustannusvastaavuus, %	135	100	100

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	210	200	200
— EU:lta saatava rahoitus	344	350	350
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	32	50	50

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Tuotot yhteensä	586	600	600
Hankkeiden kokonaiskustannukset	1514	1500	1500
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-928	-900	-900
Omarahoitusosuus, %	61	60	60

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 19 212 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi noin 600 000 euroa. Vaihtelu osuuksissa aiheutuu käynnissä olevien hankkeiden sisällöstä ja toteutustavasta sekä niille asetetuista tavoitteista.

Määrärahasta käytetään arviolta 1,2 milj. euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansallinen vastinrahoitus (v. 2025 rahoitus)	-64
Pienydinvoimaloiden (SMR) turvalliseen käyttöönottoon valmistautuminen (HO 2023)	-500
Tutkimuslaitosten post doc -ohjelma	150
Ulkoisen säteilyn valvontaverkon uusiminen	-1 000
Ydinenergiailain kokonaisuudistuksen valmistelu (HO 2023)	200
Palkkausten tarkistukset	393
Yhteensä	-821

2026 talousarvio	19 812 000
2025 II lisätalousarvio	145 000
2025 talousarvio	20 633 000
2024 tilinpäätös	22 128 000

05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 0 euroa.

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan siirrettäväksi talousarviossa momentille 28.40.04.

Toiminnallinen tuloksellisuus

LVV: Väestön hyvinvointi ja yhdenvertaisuus turvataan kaikissa tilanteissa.

- Valvonnan vaikuttavuus on kasvanut ja valvonnan yhtenäisyyttä on edistetty
- Valvonnan painopiste hyvinvointialueiden järjestämistehtävän ja omavalvonnan valvontaan sekä tähän liittyvään ohjaukseen on vahvistunut
- Valvonta on suunnattu palveluihin, joiden saatavuudessa, turvallisuudessa tai oikea-aikaisuudessa on vakavimpia puutteita
- Sote-henkilöstön saatavuuteen ja riittävyyteen on valvonnassa kiinnitetty huomiota
- Viranomaisyhteistyötä on tiivistetty kuntien terveydensuojelun ohjauksen painottamiseksi terveyshaittojen tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn
- Alkoholilain muutokset on toimeenpanttu ja valvonnan riskiperusteisuutta on vahvistettu ohjauksessa

— Tupakkalain mukaista valvontaa on kehitetty ja markkinoilla olevien tuotteiden lainmukaisuus on varmistettu.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjetointiin. Bruttobudjetoidut tulot on budjetoitu momentille 11.19.13. Toimintamenomomentille kirjattavat tulot ovat pääosin terveydenhuollon ja sosiaalihuollon ammattihenkilöiden ammattioikeuksia koskevia päätöksiä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetuin lain mukaisia rekisteröintimaksuja sekä viraston suoritteista liiketaloudellisin perustein määrättyjä maksuja.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Bruttomenot	25 941	19 463	0
Bruttotulot	8 622	5 254	0
Nettomenot	17 158	14 209	0
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	7 993		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 621		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntituotot	8 783	7 104	0
— tästä toimintamenomomentille nettouttamattomat tuotot	1 728	1 850	0
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	2 968	2 250	0
— osuus yhteiskustannuksista	6 607	4 854	0
Kokonaiskustannukset yhteensä	9 575	7 104	0
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-792		
Kustannusvastaavuus, %	92	100	0

Tuotokset ja laadunhallinta

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston käsiteltäväksi saapuvien asioiden määriä

	2024 toteutuma	2025 ennuste	2026 ennuste
Terveydenhuollon ammatinharjoittamista koskevat päätökset	19 681	19 000	0
Sosiaalihuollon ammatinharjoittamista koskevat päätökset	11 080	10 000	0
Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta-asiat ¹⁾	1 578	1 900	0
Raskauden keskeyttämistä koskevat luvat	710	800	0

¹⁾ Ei sisällä aluehallintovirastoille siirrettyjä valvonta-asioita.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston henkilöstön osaamista ja työkykyä ylläpidetään, tuetaan ja kehitetään:

- edistetään valmentavaa työtettä
- vahvistetaan osaamista strategisilla osaamisalueilla
- liikkuvuudella tuetaan osaamisen kehittämistä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hoitotakuu (Lisätoimet 2024)	100
Siirto momentille 28.40.04. (LVV)	-15 279
Tekoälyasetuksen viranomaisresurssit	790
Tupakkalain muutos (2 htv)	180
Yhteensä	-14 209
2026 talousarvio	—
2025 II lisätalousarvio	225 000
2025 talousarvio	14 209 000
2024 tilinpäätös	15 786 000

06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 061 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen hyväksymien, viraston ulkopuolella toteutettavien tutkimus-, koulutus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen
- 2) viraston monitoimipaikkaisen toimintamallin vahvistamisesta aiheutuvien lisämenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksella on tarvittaessa toimitiloja toiminnan kannalta keskeisissä kaupungeissa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2026. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus

- mahdollistaa tietoperusteista rationaalisen lääkehoidon toteuttamista ja ohjausta
- osallistuu lääkkeiden käyttöönottoon liittyvien arviointiprosessien ja -kriteerien yhtenäistämiseen
- tukee apteekkijärjestelmän ja apteekkitalouden kokonaisuudistusta
- aktiivisesti mahdollistaa innovaatioita tukien kliinisiä lääke- ja laitetutkimuksia sekä IVD-suorituskykytutkimuksia
- tukee EU-lainsäädännön kehittämistä ja toimeenpanoa
- osallistuu geenitekniikkarekisterin uudistamistyöhön

- turvaa lääkkeiden, lääkinnällisten laitteiden ja infuusionesteiden saatavuutta osallistumalla huoltovarmuuden ylläpitoon, ennakkoinnin kehittämiseen ja saatavuuden varmistamiseen
- tukee lääkkeiden velvoitevarastointilainsäädännön uudistamista
- tukee EU-lainsäädännön kehittämistä.

Toiminnallinen tehokkuus (taloudellisuus, tuottavuus, kannattavuus, kustannusvastaavuus)

Tavoitteena on, että viraston maksullisen toiminnan suoritteet tuotetaan kustannusvastaavasti. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus seuraa tuottavuuden kehitystä Tilastokeskuksen määrittelemien tuottavuusindikaattorien avulla.

Toiminnan tehokkuus (indeksi 100 = edellinen vuosi)

	2024 toteutuma	2025 tavoite	2026 tavoite
Työn tuottavuusindeksi	102,79	> 100	> 100
Kokonaistuottavuusindeksi	100,15	> 100	> 100

Viraston henkilötövuodet

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 arvio
Maksullinen toiminta	245	255	255
Ei-maksullinen toiminta	75	77	84
Yhteensä	320	332	339

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Bruttomenot	38 968	42 280	42 061
Bruttotulot	33 933	37 008	37 000
Nettomenot	3 654	5 272	5 061
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 643		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 024		

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen rahoitusrakenne (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Budjettirahoitus	5 035	5 272	5 061
Maksullisen toiminnan tuotot			
— julkisoikeudelliset suoritteet	30 203	33 365	33 400
— liiketaloudelliset suoritteet	15	0	0

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
— erillislakien mukaiset suoritteet	2 812	2 800	2 800
Muut tuotot	903	843	800
Yhteensä	33 933	37 008	37 000

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (maksuperustelain mukaiset suoritteet, 1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	30 218	33 365	33 400
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	18 777	21 500	21 010
— osuus yhteiskustannuksista	10 738	9 179	12 390
Kustannukset yhteensä	29 515	30 679	33 400
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	703	2686	-
Kustannusvastaavuus, %	102	109	100

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (erillislakien mukaiset suoritteet, 1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntitulot	2 812	2 800	2 800
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	2 276	2 010	2 010
— osuus yhteiskustannuksista	989	790	790
Kustannukset yhteensä	3 265	2 800	2 800
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-453	-	-
Kustannusvastaavuus, %	86	100	100

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen henkilöstön osaamista ja työkykyä ylläpidetään, tuetaan ja kehitetään:

- edistetään aktiivisesti organisaatorajat ylittävää toiminnallista yhteistyötä eri toimijoiden kesken
- valmistaudutaan tuottavuussäästöjen/tuottavuusohjelman toteuttamiseen kestävällä tavalla ja sekä panostetaan ammattimaiseen johtamiseen ja henkilöstön hyvinvointiin
- huolehditaan henkilöstöpolitiikasta sekä strategisesta tulevaisuuden osaamistarpeista huomioivasta henkilöstösuunnittelusta.

Tunnusluvut

	2024 toteutuma	2025 tavoite	2026 tavoite
Henkilöstön hyvinvointi			
— työtyytyväisyysindeksi	3,82	yli valtion keskitason	yli valtion keskitason
— sairauspoissaolot pv/htv vä- henevät	5,6	alle valtion keskitason	alle valtion keskitason

Määrärahasta 150 000 euroa on tarkoitettu tutkimushankkeiden rahoittamiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetointina maksullisen toiminnan tuloina maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista saadut tulot ja lääkelain (595/2009) 84 b §:ssä tarkoitettut tulot.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen talousarvio perustuu nettobudjetointiin. Menot katetaan pääasiassa valvonta- ja palvelutoiminnasta perittävillä maksuilla. Maksullisen toiminnan palvelut tuotetaan omakustannushintaan. Suoritteista perittävät maksut ovat maksuperustelain mukaisia. Lääkkeiden laadunvalvonnan kustannukset kate-
taan lääkelain (595/2009) 84 b §:n mukaisella maksulla.

Määrärahasta käytetään arvioilta 2,5 milj. euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansallinen vastinrahoitus (v. 2025 rahoitus)	-472
Tutkimuslaitosten post doc -ohjelma	150
Palkkausten tarkistukset	111
Yhteensä	-211

2026 talousarvio	5 061 000
2025 II lisätalousarvio	40 000
2025 talousarvio	5 272 000
2024 tilinpäätös	5 035 000

07. Lupa- ja valvontaviraston työsuojeluosaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 29 912 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 15, 18 ja 21 a §:n mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut alustavasti työsuojeluosastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2026. Tarkennetut tulostavoitteet määritellään ministeriön ja Lupa- ja valvontaviraston työsuojeluosaston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Työsuojeluosasto pyrkii osaltaan ehkäisemään ja vähentämään ihmisten eriarvoistumista tukemalla ja edistämällä työpaikkojen omaa turvallisuustoimintaa työpaikkavalvonnan, ohjauksen ja viestinnän avulla. Valvonnan tavoitteena on vahvistaa turvallista, terveellistä ja reilua työtä monipuolisilla keinoilla, toimintaympäristön muutoksiin reagoi-
den ja toimintaa kehittäen.

Valvonta perustuu toimintaympäristössä tunnistettuihin ilmiöihin, jotka ovat työolot, reilu työelämä ja psykososiaali-
nen kuormitus. Toiminta kohdennetaan riski- ja tietoperusteisesti niin, että valvonnan ja muun vaikuttamistoiminnan
(ml. viestintä) keinoja yhdistelemällä saadaan mahdollisimman suuri vaikuttavuus työpaikoilla.

Valvonnan keskeisin toimintamuoto on työsuojelutarkastus. Tarkastukset toteutetaan pääsääntöisesti työpaikalla tehtävinä tarkastuksina, mutta soveltuvissa asiakokonaisuuksissa tarkastus voidaan toteuttaa myös virtuaalisesti tai asiakirjojen perusteella tehtävänä valvontana. Tarkastusmäärä sovitaan vuosittaisessa tulossopimuksessa. Muulla vaikuttamistoiminnalla tavoitetaan myös niitä työpaikkoja, joihin ei kohdenneta valvontaa. Työperäisen hyväksikäytön torjumisessa jatketaan ulkomaisen työvoiman valvonnan lisäksi tietopohjaista viranomaisyhteistyötä.

Työsuojeluosasto vastaa täysimääräisesti asiakaskysyntään toimitusaikatavoitteidensa puitteissa ml. lausunnot ja luvat.

Toiminnallinen tehokkuus

Toiminnalle asetetaan seuraavat määrätavoitteet:

Työsuojelun aluehallinnon kokonaiskustannukset (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet tulosalueittain

Tulosalue	2024			2025			2026		
	%-osuus	toteutu- ma	htv	%-osuus	tavoite	htv	%-osuus	tavoite	htv
Työpaikkojen valvonta ja asiakaskysyntään vastaaminen	70	20 208	297	70	20 409	298	70	20 938	290
Valvontaa tukeva toiminta	30	8 661	127	30	8 719	127	30	8 974	127
Yhteensä	100	28 869	424	100	29 128	425	100	29 912	417

Tuotokset ja laadunhallinta

Valvonnan vaikuttavuuden tehostamiseksi hyödynnetään ja analysoidaan tietoa nykyistä paremmin ja laaja-alaisemmin. Toiminnan tuottavuutta, kattavuutta ja vaikuttavuutta parannetaan.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Työsuojeluosasto on vastuullinen, kilpailukykyinen ja uudistuva hyvän henkilöstöpolitiikan työpaikka, jossa huolehditaan henkilöstön hyvinvoinnista ja osaamisesta yhteisen arvopohjan mukaisesti.

Tulostavoitteiden edistetään kehittämällä resurssien käyttöä, suunnittelua ja johtamista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024	2025	2026
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	29 345	29 420	30 204
Bruttotulot	476	292	292
Nettomenot	28 869	29 128	29 912
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	995		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 789		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ELA-asiantuntijan palkkausmenot (siirto momentilta 32.01.01)	-58
Palkkausten tarkistukset	842
Yhteensä	784

Momentin nimike on muutettu.

2026 talousarvio	29 912 000
2025 II lisätalousarvio	309 000
2025 talousarvio	29 128 000
2024 tilinpäätös	29 663 000

08. Sosiaali- ja terveysalan tietolupaviranomaisen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 290 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kysynnän vuosittaisen vaihtelun tasaamiseen
- 2) lupaviranomaisen yleishallinnosta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään tietolupaviranomaisen peruspalvelujen ja infrastruktuurin kehittämiseen ja ylläpitoon. Tietoluvan saajat maksavat luvista ja aineistopalveluista, kuten tietojen kokoamisesta, yhdistelyistä, muokkaamisesta ja tietoturvallisen käyttöympäristön käytöstä aiheutuvista kustannuksista valtion maksuperustelain (150/1992) ja STM:n antaman Findatan maksuasetuksen mukaisesti. Lupaviranomainen korvaa rekisterinpitäjälle luvansaajilta perityistä maksuista sille kuuluvan osuuden. Lupaviranomainen maksaa Tietoturvallisen käyttöympäristön käytöstä järjestelmän toimittajille sopimuksen mukaisen korvauksen. Tietolupaviranomaisen tehtävistä säädetään laissa sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä (552/2019).

Toiminnalle on asetettu alustavasti seuraavat tavoitteet vuodelle 2026:

- lupaviranomainen jatkaa säännönmukaista lupatoimintaa ja aineistotoimituksia
- lupaviranomaisen neuvontapalvelun sekä lupaprosessin sekä tietojen kokoamis- ja käsittelyprosessin kehittäminen
- toimintaan liittyvien sähköisten palvelujen edelleen kehittäminen
- tietoturvallisen teknisen käyttöympäristön kehittäminen tietojen luovuttamiseksi ja eri käyttöympäristöjen koordinaointi
- lupa- ja aineistoprosessin koordinaation ja lupaviranomaisen ja rekisteripitäjien yhteistoiminnan kehittäminen
- kansainväliseen yhteistyöhön osallistuminen.

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa lupaviranomaiselle ja sen toiminnalle tulostavoitteet osana Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tulossopimusta lupaviranomaisen ohjausryhmän esitysten pohjalta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Bruttomenot	3 893	3 810	3 290
Bruttotulot	1 350	1 670	1 000
Nettomenot	2 543	2 140	2 290

Siirtyvät erät

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 978		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 634		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU:n terveysdata-alueasetuksen (EHDS) toimeenpano	150
Yhteensä	150

Momentin nimike on muutettu.

2026 talousarvio	2 290 000
2025 talousarvio	2 140 000
2024 tilinpäätös	2 200 000

09. Lääkeasioiden tiekartan toimeenpano (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää keskitetyn lääketietovarannon kehittämiseen.

Selvitysosa: Lääketietovarannon kehittämisellä varmistetaan tarvittavat ja nykyistä kattavammat lääkevalmisteen tiedot lääkehoidon ja jakelun palveluprosesseissa sosiaali- ja terveydenhuollossa ja apteekeissa. Lääketietovarannon kehittäminen vastaa eri viranomaisten lääketietotarpeisiin sekä tarjotaan hyvinvointialueiden tietojohdantamiseen ratkaisu lääketiedon osalta. Lääketietovaranto parantaa lääkitysturvallisuutta ja vaikuttavuutta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lääketietovarannon kehittäminen	2 500
Yhteensä	2 500

2026 talousarvio	2 500 000
2024 tilinpäätös	5 400 000

20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 238 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973) 12 §:n mukaisen oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menojen maksamiseen
- 2) oikeuslääkeopillisista tutkimuksista suoritettavista korvauksista annetun asetuksen (133/2020) mukaisten palkkioiden ja korvausten maksamiseen
- 3) yliopistoilta ostopalveluna tehtävän oikeuslääketieteen erikoislääkärikoulutuksen menojen maksamiseen
- 4) oikeuslääketieteellisen ruumiinavaukseen määrättyjen ruumiiden kuljetuksista tai poliisin tilaamista ruumiiden kuljetuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

5) oikeuslääkäreille virka-ajan ulkopuolella tehtävästä päivystyksestä aiheutuvien päivystyspalkkioiden tai -palkkojen maksamiseen enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuodessa sekä muiden päivystystoiminnan menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Laki kuolemansyyn selvittämisestä (459/1973) määrittelee oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen perusteet. Momentilta maksetaan myös asetuksen (133/2020) mukaisia palkkioita ruumiinavauksia suorittaville oikeuslääkäreille.

Vuonna 2024 oikeuslääketieteellisiä ruumiinavauksia tehtiin 8 400, vuosina 2025 ja 2026 arvioidaan tehtävän 8 400 ruumiinavausta per vuosi.

Toiminnan tavoitteena on:

- oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten suorittaminen lain mukaisin indikaatioin
- yleisen oikeusturvan toteutuminen selvittämällä kuoleman olosuhteet, kuolemansyy ja kuolemanluokka
- selvittää alkoholi- ja huumemyrkytyskuolemat, alkoholin ja muiden päihteiden sekä lääkeaineiden merkitys kuolemantapauksissa
- saada väkivaltaisista kuolemista oikeuden käyttöön puolueeton ja riippumaton asiantuntijalausunto ja todisteluai-neisto
- varmistaa potilaan ja terveydenhuollon henkilöstön oikeusturva
- tuottaa tietoa tapaturmaisista, ammattitaudin aiheuttamista ja luonnollisista kuolemista vakuutus oikeudellisia sel-vityksiä varten
- oikeuslääkäriresurssien saatavuuden varmistaminen erikoislääkärikoulutuksella.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

CT-kuva-arkiston hankkiminen	120
CT-kuvantamislaitteen hankinta Helsingin toimipisteeseen	80
Oulun toimipisteen varustaminen (kertaluontoinen kustannus)	60
Oulun uudisrakennuksen vuosivuokra	765
Turun toimipisteen rakennuksen ilmanvaihdon korjaukseen ja vainajasäilytyksen laajennuksesta aiheu-tuviin vuokrakustannusten pysyvään nousuun	90
Turun toimitilojen vainajalogistiikan ja säilytyksen parannustyön kustannukset (kertaluontoinen)	136
Yhteensä	1 251
2026 talousarvio	14 238 000
2025 talousarvio	12 987 000
2024 tilinpäätös	14 008 418

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenoista, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus-, kehittämis-, tilasto-, rekisteri- ja asiantuntijatoiminnasta ja valtiona-vusta Työterveyslaitoksen menoihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa hallinnonalan tutkimus- ja kehittämispolitiikasta. Sen tavoitteena on tuottaa sellaista tutkimustietoa, joka on systemaattisesti hyödynnettävissä sosiaali- ja terveystalouden erilaisissa kehittämis-

toimenpiteissä, kuten lainsäädännön valmistelussa ja toimeenpanossa, erilaisissa ohjelmissa ja projekteissa sekä muussa ministeriön päätöksenteossa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminta on johtamisen väline ja edellytys strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tutkimus- ja kehittämispolitiikka on strategista päätöksentekoa, lainsäädännön ja budjetin valmistelua sekä niiden toimeenpanoa ja informaatio-ohjausta tukeva investointi. Hallinnonalan tutkimuslaitoksilla on myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten käytäntöön viemiseen liittyvää toimintaa, kuten asiantuntijapalveluja, tiedonvälitystä ja koulutusta. Lisäksi niillä on lakisääteisiä tai ministeriön kanssa sovittuja erityistehäviä, esimerkiksi valvontaan, tilastointiin ja erityisiin vaaratilanteisiin varautumiseen liittyen.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta kohdistuu hallinnonalan strategisista tavoitteista erityisesti seuraaviin:

- hyvinvointi- ja terveyserot ovat kaventuneet
- toiminta- ja työkyky ovat parantuneet
- elin- ja työympäristön terveellisyys ja turvallisuus on lisääntynyt
- oikea-aikaiset ja luotettavat palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeisiin
- hyvinvointiala luo liiketoimintamahdollisuuksia ja vientiä.

Vaikuttavuus

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan vaikuttavuutta haetaan:

- päätöksenteon tuella, mm. hyvinvointi- ja terveysvaikutusten arvioimisella
- tietotuotannon parantamisella
- tutkitun tiedon välittämällä yhteiskunnalliseen keskusteluun ja kansalaisten käyttöön.

04. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 82 082 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) toimintaan liittyvien kansainvälisten ja kotimaisten järjestöjen jäsenmaksuihin, biopankkien osuuskunnan osuuden merkintään ja vuosijäsenmaksuihin, yhteisrahoitteisten hankkeiden rahoitusosuuksiin, ulkomailla toteutettavien projektien, täydennyskoulutuksen avustuksen ja yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) EU:n hyväksymien hankkeiden rahoitukseen liittyvien menojen maksamiseen
- 3) Alkoholitutkimussäätiöön, Käypä hoito -suositusten laadintaan, syöpä- ja näkövammarekisterin tekniseen ylläpitoon Suomen Syöpäyhdistys ry:lle ja Näkövammaisten Keskusliitto ry:lle sekä Hoitotyön tutkimussäätiön ja sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon kehittämishankkeisiin liittyvien valtionavustusten ja muiden menojen maksamiseen
- 4) nettobudjetoidun yhteisrahoitteisen toiminnan tuloihin välittömästi liittyvien apurahojen maksamiseen
- 5) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen itse toteuttamiin terveyden edistämisen hankkeisiin
- 6) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen itse toteuttamiin tartuntatautien ehkäisyyn ja valvontaan liittyviin hankkeisiin
- 7) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän ohjauksen ja arviointitoiminnon menoihin

8) sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan ohjaustehtäviin, valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tietoarkkitehtuurin kehittämiseen ja ylläpitoon sekä muihin sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietoja käsittelystä annetun lain (703/2023) mukaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2026. Tavoitteet määritellään ministeriön ja laitoksen välisessä tulossopimuksessa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tehtävänä on väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, sairauksien ja sosiaalisten ongelmien ehkäiseminen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittäminen. THL toteuttaa tehtäväänsä tutkimuksen, seurannan ja arvioinnin, kehittämistyön, asiantuntijavaikuttamisen ja viranomaistehtävien sekä kansainvälisen yhteistyön avulla. Lisäksi THL toimii alansa tilastoviranomaisena sekä huolehtii tehtäväalueensa tietoperustasta ja sen hyödyntämisestä. THL vastaa myös sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon ohjaustehtävistä.

THL:n toiminnan perusta on laki Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta sekä sosiaali- ja terveysministeriön strateginen visio eheästä yhteiskunnasta ja kestävästä hyvinvoinnista. Laitoksen strategisissa päälinjauksissa tavoitteina ovat uudistuminen, tietoaineiston tehokas käyttöönotto, ennakointi, priorisointi ja työyhteisöön panostaminen.

Laitoksen toiminnassa korostuu asiantuntijalaitoksen rooli tiedon käytön edistämisessä päätöksenteon kaikilla tasoilla. Tätä tukee laitoksen tavoite tietovarantojen kehittämisestä ja niiden käytön helpottamisesta.

Toiminnallinen tehokkuus

Voimavarojen supistuessa THL on tarkistanut toimintaansa siten, että hallitusohjelman toimeenpanoon sekä asiantuntija- ja viranomaistehtävien hoitoon liittyvät riskit on minimoitu. Ydintoiminnot toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus ovat laitokselle tärkeitä. THL:n tuottavuus kasvaa ja maksullisen toiminnan ylijäämä käytetään tuotekehitykseen ja investointeihin. THL:n tieto- ja tilastotuotanto sekä verkkopalvelut ja portaalit ovat yhdessä toimiva kokonaisuus ja palvelevat asiakkaiden tietotarpeita. THL:n hallinto- ja toimintatavat edistävät sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistumista. THL:n rahoitusrakenne on tasapainoinen laitoksen tehtäviin nähden.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

THL kehittää ja uudistaa osaamispääomaansa. THL:n henkilöstön toimintavalmiutta ja osaamista kehitetään laitoksen strategian mukaisesti. Johtamistehtävissä toimivien osaamista kehitetään, jotta johtaminen on ammattimaista ja kannustavaa. Henkilöstön hyvinvointia tuetaan ja työnantajakuvaa kehitetään. Henkilöstösuunnittelun ennakoivuutta ja pitkäjänteisyyttä parannetaan.

Määrärahaa arvioidaan käytettävän avustuksiin (euroa)

Alkoholitutkimussäätiölle	343 000
Suomalainen Lääkäriseura Duodecimille	1 182 000
Suomen Syöpäyhdistykselle	1 107 000
Näkövammaisten keskusliitolle	133 000
Hoitotyön tutkimussäätiölle	742 000
Yhteensä	3 507 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Bruttomenot	131 036	130 633	132 582
Bruttotulot	49 796	49 800	50 500
Nettomenot	81 240	80 833	82 082
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	16 811		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	16 574		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, myyntituotot	8 708	8 800	9 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	5 145	5 500	5 400
— osuus yhteiskustannuksista	2 243	2 300	2 200
Kustannukset yhteensä	7 388	7 800	7 600
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	1 320	1 000	1 400
Kustannusvastaavuus, %	118	113	118

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	29 236	30 500	30 500
— EU:lta saatava rahoitus	3 312	3 500	3 500
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	8 540	7 000	7 500
— yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	-	-	-
Tuotot yhteensä	41 088	41 000	41 500
Hankkeiden kokonaiskustannukset	57 187	58 000	59 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-16 099	-17 000	-17 500
Omarahoitusosuus, %	28	29	30

THL:n toiminnan kokonaiskustannukset (1 000 euroa) ja henkilötövuodet osastoittain

	2024 toteutuma	htv	2025 arvio	htv	2026 tavoite	htv
Sote	48 653	463	43 082	404	43 249	399
Väestö	27 741	264	31 459	295	31 492	291
Turva	30 579	291	31 245	293	30 862	285
Tieto	24 063	229	24 847	233	26 979	249
Yhteensä	131 036	1 247	130 633	1 225	132 582	1 224

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 78 575 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 3 507 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 23,3 milj. euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansallinen vastinrahoitus (v. 2025 rahoitus)	-5 264
EU:n terveysdata-alueasetuksen (EHDS) toimeenpano, ensiökäyttö	150
EU:n terveysdata-alueasetuksen (EHDS) toimeenpano, toisiokäyttö	150
Hoitotyön tutkimussäätiö: hoitotyön tutkimus	-200
ICD-11-diagnoosiluokituksen kansallinen käyttöönotto	-220
Kansallinen varautuminen lääkkeiden hankintaan ja jakeluun	500
Kansallinen varautuminen lääkkeiden hankintaan ja jakeluun (9 htv)	-500
Käypä hoito -suositukset (ruotsinkieliset käännökset)	-42
Lakisääteisten tehtävien turvaaminen (TA 2023)	-1 000
Sairaanhoidossa käytettävän potilashoidon DRG-luokitusjärjestelmän ylläpito ja kehittäminen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yksikkökustannuslaskenta	1 200
Sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallintasäädösten kokonaisuudistus	-425
Toksikologisen osaamisen keskuksen perustaminen ja toiminta (Itäinen Suomi)	300
Tulanetin T&K-ohjelma: Yhteiskunnan resilienssiä ja kokonaisturvallisuutta vahvistava tutkimuslaitosten T&K-ohjelma	4 000
Turvallisuuden vahvistaminen väkivaltaa ehkäisemällä	174
Tutkimuslaitosten post doc -ohjelma	1 050
Palkkausten tarkistukset	1 776
Tasomuutos	-400
Yhteensä	1 249

2026 talousarvio	82 082 000
2025 II lisätalousarvio	752 000
2025 talousarvio	80 833 000
2024 tilinpäätös	81 003 000

(25.) Terveys- ja hyvinvointialan kasvuohjelma (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2025 talousarvio	5 000 000
2024 tilinpäätös	5 000 000

31. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) poikkihallinnollisen kansallisen terveys- ja hyvinvointiohjelman toimeenpanoon
- 2) ohjelman toimeenpanosta aiheutuvien toimintamenojen, toimeenpanoa tukevien tutkimus-, kehittämis- ja kokeilu-hankkeiden sekä käynnistämisyhteistyön maksamiseen sekä toimeenpanoon liittyvien valtionavustusten ja rahoitusavustusten maksamiseen kunnille, kuntayhtymille, hyvinvointialueille, Kansaneläkelaitokselle, yleishyödyllisille yhteisöille ja yrityksille
- 3) hankkeiden valvontaan ja tarkastukseen
- 4) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän, myös virkaan nimitettyjen, palkkaamiseen vuodessa valmistelu-, toimeenpano- ja hallinnointitehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahalla toteutetaan poikkihallinnollista ja yhdessä järjestöjen kanssa toteutetaan kolmevuotista kansallista terveys- ja hyvinvointiohjelmia, jolla vahvistetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vaikuttavuutta ottamalla käyttöön vaikuttaviksi arvioituja käytäntöjä sekä kehitetään uusia ratkaisuja perustuen kokonaistaloudelliseen hyötyyn ja kustannusvaikuttavuuteen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansallisen terveyden ja hyvinvoinnin ohjelman tasomuutos	-1 500
Yhteensä	-1 500
2026 talousarvio	2 000 000
2025 talousarvio	3 500 000
2024 tilinpäätös	2 000 000

50. Valtionosuus Työterveyslaitoksen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 29 846 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 §:n nojalla suoritettavan valtionosuiden maksamiseen
- 2) EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen
- 3) enintään 350 000 euroa työterveydenhuollon koulutuksesta ja työterveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Työterveyslaitos on itsenäinen, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva julkisoikeudellinen yhteisö, joka edistää työn terveellisuutta ja turvallisuutta osana hyvää elämää. Työterveyslaitoksen tavoitteet noudattavat sosiaali- ja terveysministeriön strategiaa ja ne vahvistetaan ministeriön ja Työterveyslaitoksen väliseen

tulosopimukseen. Toiminnan painopisteet ovat työkyvyn varmistaminen työn murroksessa, työelämän digitalisaatio muutoksen johtaminen sekä kestävä kehityksen huomioiminen työelämän kehittämisessä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Työterveyslaitoksen toiminnallisen tuloksellisuuden keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet ovat:

Pienennetään työkyvyttömyysriskejä kehittämällä työterveyshuoltoa hybridityön, henkisen jaksamisen ja moniroolisuuden paineessa

- Kehitetään työterveyshuollon ennaltaehkäisevää ja työkykyä edistävää toimintaa sekä parannetaan työterveysyhteistyötä.
- Uudistetaan kolmikantaisesti työterveyshuollon menetelmiä ja toimintamalleja
- Arvioidaan työterveyshuollossa käytössä olevien menetelmien ja prosessien toimivuutta ja vaikuttavuutta
- Kehitetään ratkaisuja henkistä työkykyä ja mielenterveyttä tukevaan työterveysyhteistyöhön työpaikoille ja työterveyshuoltoihin.

Vähennetään sairauspoissaoloja

- Varmistetaan työterveyshuollon toiminnallinen integraatio hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmään
- Juurrutetaan TYÖOTE valtakunnallisesti kaikkiin merkittäviin sairausryhmiin
- Laajennetaan työterveyshuollon, perusterveydenhuollon ja kuntoutuksen välistä yhteistyötä
- Kehitetään opiskelijaterveydenhuollon ja työterveyshuollon yhteistyötä.

Helpotetaan työvoima- ja osaajapulaa luomalla toimintamalli täsmätyökyvyn johtamiseen

- Kehitetään työelämävalmiuksia työurasiirtymien tukemiseksi työuran nivelkohdissa
- Kehitetään työkyvyn tuen palveluja sekä ammattilaisten osaamista sote-keskuksissa
- Tutkitaan kehittämisohjelmien vaikutuksia palvelujen käyttäjien työ- ja toimintakykyyn
- Toteutetaan projekteja nuorten työelämään kiinnittymisen tukemiseksi, urajumien tunnistamiseksi ja työuralta syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Vähennetään modernin työelämän mielenterveysongelmia erityisesti nuorilla

- Kehitetään mielenterveyden ja mielen hyvinvoinnin tukea työssä kokonaisuutena huomioiden sekä työyhteisöt että yksilöt
- Luodaan työpaikoille parempia valmiuksia mielenterveyden edistämiseen, riskien tunnistamiseen ja mielenterveysasioihin tarttumiseen
- Toteutetaan Mielenterveyden tuen keinot ja menetelmät ja eri ammattialojen tuki -hanketta.

Turvataan hyvän työn edellytykset sote-sektorilla

- Parannetaan työvoiman saatavuutta ja riittävyttä sote-sektorilla vahvistamalla työhön liittyviä veto- ja pitovoimatekijöitä.
- Levitetään sotetyöpaikoilla hyvinvointia edistäviä keinoja yhteistyössä soteorganisaatioiden kanssa.
- Seurataan keinojen toimivuutta ja vaikutuksia.

Työelämän vahvistaminen kriisi- ja poikkeusoloissa

- Tuetaan yhteiskunnan toimintakykyä ja väestön henkistä kestävyttä häiriö- ja kriisitilanteissa sekä kehitetään työterveyshuollon ja työsuojelun kykyä vastata toimintaympäristön äkillisiin muutoksiin.

Tuetaan teollisuuden vihreän siirtymän toteuttamista ja varmistetaan työntekijöiden turvallisuus

- Tuetaan teollisuuden vihreää siirtymää arvioimalla uusien materiaalien, energiatehokkaiden prosessien ja vihreän energian lähteiden työympäristöriskejä sekä kehittämällä riskien hallintakeinoja yhdessä yritysten kanssa.
- Kehitetään työyhteisöjen kykyä pärjätä digitaalisessa murroksessa ja ottaa käyttöön uusia työn sujuvuutta ja työhyvinvointia parantavia teknologioita.
- Luodaan malleja, kehittämisvälineitä ja käsitteistöä johtaa hybridityötä.
- Tuetaan TYÖ2030-ohjelman toteutusta. Jatketaan työturvallisuuden kehittämistä tason nostamista yhteistyössä työpaikkojen kanssa.

Kehitetään työpaikkojen resilienssiä sekä toiminnan jatkuvuutta

- Varmistetaan suomalaisten työyhteisöjen työturvallisuus ja toiminnan jatkuvuus ääri- ja kriisiolosuhteissa.
- Parannetaan turvallisuus- ja huoltovarmuuskriittisten toimijoiden resilienssiä ja kykyä toimia hybridiuhan alaisuudessa sekä ääri- ja kriisiolosuhteissa.
- Poikkeusolojen ja kriisitilanteiden varautumis-, ennakkointi- ja hallintaosaamisen kautta syntyvien uusien mahdollisuuksien tunnistamiseen ja hyödyntämiseen työ- ja elinkeinoelämässä sekä viranomaisten ja päättäjien toiminnassa.
- Taataan Työterveyslaitoksen toiminnan relevanttius, turvallisuus ja jatkuvuus kaikissa olosuhteissa.

Työterveyslaitoksen toiminnan rahoittamiseksi suoritetaan valtion vuotuisessa talousarviossa hyväksytyn toiminnan laajuuden mukaan vuosittain valtionosuutena neljä viidesosaa sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymän laitoksen talousarvion mukaisista kustannuksista. Talousarvion rajoissa Työterveyslaitokselle voidaan työsuojelu- ja työterveysalan tutkimus- ja palvelutoimintaan liittyvien erityistehtävien suorittamista tai erityistä tukea tarvitsevia toimintoja varten antaa lisättyä valtionosuutta.

Työterveyslaitoksen kokonaismenoihin, joiden arvioidaan vuonna 2026 olevan 51 690 000 euroa, esitetään myönnettäväksi valtionosuutta 23 846 000 euroa. Valtionosuuteen oikeuttavan toiminnan tuottojen arvioidaan olevan suurempia kuin viidesosa valtionosuuteen oikeuttavan toiminnan menoista. Ylimenevät tuotot käytetään Työterveyslaitoksen t&k-toimintaan ja vaikuttamistoimintaan.

Toiminnan laajuus tulosalueittain arvioidaan 2026 seuraavaksi:

Työterveyslaitoksen toiminnan laajuus vuosina 2024—2026 (1 000 euroa)

	Menot			Oma rahoitus			Valtionosuus		
	2024 tot.	2025 arvio	2026 arvio	2024 tot.	2025 arvio	2026 arvio	2024 tot.	2025 arvio	2026 arvio
Tutkimus ja kehittäminen	18 498	25 456	23 056	10 199	12 800	10 200	8 299	12 656	16 856
Vaikuttaminen	17 661	16 544	16 634	1 542	5 644	5 644	16 119	10 900	10 990
Muu valtionosuustoiminta	-	-	2 000	-	-	-	-	-	2 000
Yhteensä	36 159	42 000	41 690	11 741	18 444	15 844	24 418	23 556	29 846
Liiketoiminta	14 193	10 000	10 000	15 407	10 000	10 000	-	-	-
Yhteensä	50 352	52 000	51 690	27 148	28 444	25 844	24 418	23 556	29 846
Rahoitusosuus, %							46	45	54

Määrärahasta käytetään arviolta 12,9 milj. euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansallinen vastinrahoitus (v. 2025 rahoitus)	-260
Kokonaisturvallisuus-hanke	2 000
Kokonaisuusturvallisuutta vahvistava tutkimuslaitosten T&K-ohjelma	4 000
Toksikologisen osaamisen keskuksen perustaminen ja toiminta (Itäinen Suomi)	100
Tutkimuslaitosten post doc -ohjelma	450
Yhteensä	6 290

2026 talousarvio	29 846 000
2025 talousarvio	23 556 000
2024 tilinpäätös	24 418 000

63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 327 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kehittämiseen tietoteknologian avulla ja tietoteknologian hyödyntämisen edellyttämän infrastruktuurin rakentamiseen
- 2) hankkeiden läpiviemisen edellyttämään koulutus- ja kehittämistoimintaan sosiaali- ja terveysministeriön erikseen määräämin perustein
- 3) valtionavustusten ja rahoitusavustusten maksamiseen
- 4) sosiaali- ja terveysministeriön strategista ja toiminnallista suunnittelua ja päätöksentekoa tukevien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen
- 5) ministeriön toimialaan liittyvien ohjelmien ja kokeilujen toimeenpanosta aiheutuvien toimintamenojen ja rahoitusavustusten maksamiseen
- 6) EU:n hyväksymien puite- ja aihealueittaisten ohjelmien mukaisten hankkeiden rahoittamiseen
- 7) hankkeiden tarkastuksista ja valvonnoista aiheutuviin menoihin
- 8) sosiaali- ja terveydenhuollon nuorten palvelujen toimintaprosessien uudistamiseen nuorisotakuun mukaisesti
- 9) enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän, myös virkaan nimitettyjen, palkkaamiseen vuodessa valmistelu-, toimeenpano- ja hallinnointitehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahalla tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden verkottumista ja yhteen toimivien tietojärjestelmien kehittämistä ennen muuta toteuttamalla kansallisen tason palveluja, jotka tukevat hallinnon tietohallintopalvelujen yhdenmukaista kehitystä. Tavoitteena on tietoteknologian hyväksikäyttöä tehostamalla parantaa myös palvelujen tasavertaista saatavuutta ja laatua sekä tukea omatoimisuutta, kotona asumista ja itsenäistä suoriutumista. Tavoitteena on myös varmistaa, että uuden tietoteknologian käyttöönotto toteutuu tasapuolisesti koko maassa, mm. toteuttamalla kansalaisten terveysverkkopalvelu.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 6 790 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 537 000 euroa. Vaihtelu osuuksissa aiheutuu käynnissä olevien hankkeiden sisällöstä ja toteutustavasta sekä niille asetetuista tavoitteista.

Määrärahasta käytetään arviolta 3 milj. euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avustuslisäykset sosiaali- ja terveysalan hankkeisiin (TA 2025)	-935
Hyvän työn ohjelman rahoitus (HO 2023)	-1 000
Ikääntyneiden perhehoidon kartoittamisen hanke (TA 2025)	-30
Kansallinen syöpästrategian toimeenpano (TA 2025)	-80
Psykoterapiakoulutuksen kaksipuolaisuuden määrärahan siirto momentilta 29.40.20.	5 000
Sairaanhoidajien kliininen erikoistumiskoulutus	-500
Vaikuttavuusrahan tasomuutos	-1 500
Väestöpoliittinen ohjelma	290
Yhteensä	1 245
2026 talousarvio	7 327 000
2025 II lisätalousarvio	2 000 000
2025 talousarvio	6 082 000
2024 tilinpäätös	8 637 000

10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat perhe-etuuksista, sotilasavustuksesta, yleisestä asumistuesta, tulkkaukspalvelujen järjestämisestä, perustoimeentulotuesta sekä Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista.

Perhe-etuuksiin kuuluvat äitiysavustus ja adoptiotuki, lapsilisät, elatustuki ja lasten kotihoidon tuki.

Äitiysavustuksen, adoptiotuen, lapsilisien ja elatustuen tarkoituksena on tasata lasten syntymästä ja kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvia kustannuksia lapsiperheiden ja muiden kotitalouksien välillä. Elatustuen tavoitteena on lisäksi turvata lapsen oikeus riittävään elatukseen tilanteissa, joissa lapsen yksityisoikeudellinen elatus ei tule turvatuksi. Kyseiset etuudet suoritetaan lapsiperheille lapsikohtaisina perheen tuloista tai varallisuudesta riippumatta.

Lasten kotihoidon tukea maksetaan ulkomaille EY-asetuksen 883/2004 mukaisissa tilanteissa ja tavoitteena on estää työntekijän ja hänen perheensä jääminen sosiaaliturvan ulkopuolelle liikkumisvapauden käyttämisen seurauksena.

Sotilasavustusta maksetaan asevelvollisuuslain tai siviilipalveluslain nojalla palveluksessa olevan asevelvollisen omaiselle edellyttäen, että palvelus on heikentänyt omaisen toimeentulon mahdollisuuksia ja että hän on avustuksen tarpeessa.

Asumistuella edistetään kohtuullisen asumistason saavuttamista ja säilyttämistä alentamalla tuen tarpeessa olevien lapsiperheiden ja muiden ruokakuntien asumismenoja.

Tulkkaukspalvelujen järjestämisen tavoitteena on tarjota kuulonäkövammaisille, kuulovammaisille tai puhevammaisille henkilöille heidän tarvitsemansa tulkkaukspalvelut.

Toimeentulotuki on viimesijainen sosiaaliturvaetus. Perustoimeentulotuen myöntää ja maksaa Kansaneläkelaitos, jolle suoritetaan ennakot etuuden maksatusta varten valtion varoista täysimääräisesti. Kuntien osuus perustoimeentulotuen menoista on 50 % ja se huomioidaan vähennyksenä kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentilta. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen valtionosuus sisältyy momentilta 28.89.31 maksettavaan laskennallisesti määrättyyn hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoitukseen.

Edellä mainitut etuudet ovat saajalleen verovapaita. Luvun menot maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista.

Toiminnan laajuus 2024—2026

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Äitiysavustus			
Äitiysavustusten (lasten) lukumäärä	43 460	45 500	45 700
Äitiysavustuksen euromäärä	170	170	170
Kansainvälinen adoptio			
Adoptiokorvausten (lasten) lukumäärä	49	90	90
Lapsilisät			
Lapsia vuoden lopussa	935 711	931 400	918 000
Yksinhuoltajien lapsia keskimäärin	176 014	176 700	176 700
Lapsilisää saavia perheitä	529 338	526 900	519 300
Ulkomailla asuville korvattava lasten kotihoidon tuki			
Tukea saavia perheitä keskimäärin kuukausittain	157	200	200
Sotilasavustus			
Avustuksen saajien lukumäärä	9 941	10 200	10 500
Avustuksen määrä keskimäärin euroa/kk (kotitalous)	354,26	356,00	370,00
Yleinen asumistuki			
Asumistuen saajien lukumäärä (ruokakuntia)	389 938	331 400	275 600
Keskimääräinen tuki euroa/kk	347,02	325,00	324,00
Elatustuki			
Lapset, joista elatustuki maksettu	88 298	87 500	85 300
— täysimääräisenä	70 211	69 600	67 700
— elatusapua täydentävänä tai muutoin alennettuna	19 076	18 000	17 800
Täysi elatustuki euroa/kk	196,02	198,13	200,00
Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelut			
Tulkkauspalveluun oikeutetut	6 026	6 100	6 100
Perustoimeentulotuki			
Saajia vuoden aikana	357 432	382 900	384 600
Kotitalouksia vuoden aikana	249 576	266 900	268 800

50. Perhe-etuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 601 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) äitiysavustuslain (477/1993) mukaisten äitiysavustusten suorittamiseen, äitiyspakkauksiin liittyvien arvonlisäverojen ja yleiskulujen sekä pakkauksen suunnittelu- ja kehittämiskulujen maksamiseen

- 2) tuen maksamiseen kansainvälisestä adoptiosta aiheutuviin kustannuksiin
- 3) lapsilisälain (796/1992) mukaisten lapsilisien maksamiseen
- 4) lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 9 §:n mukaisten korvausten maksamiseen
- 5) elatustukilain (580/2008) mukaisten elatustukien maksamiseen.

Selvitysosa: Äitiysavustuksen perhe voi ottaa joko rahana tai äitiyspakkauksena ja se suoritetaan korotettuna perheelle, johon syntyy tai adoptoidaan samanaikaisesti useampi lapsi. Noin 63 % ottaa avustuksen äitiyspakkauksena muiden nostaessa avustuksen rahana.

Kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvista kustannuksista osa korvataan adoptiovanhemmalle valtion varoista. Jos samalla kertaan nimetään tai sijoitetaan useampia lapsia samaan perheeseen, toisesta tai sitä useammasta lapsesta maksetaan kustakin 30 % edellä mainituista tuista.

Lapsilisää maksetaan alle 17-vuotiaista lapsista. Lapsilisät on porrastettu siten, että niiden määrä lasta kohti suurenee perheen lapsiluvun kasvaessa. Lisäksi alle kolmevuotiaasta lapsesta maksetaan lapsilisää korotettuna. Myös yksinhuoltajalle lapsilisä maksetaan korotettuna.

Lasten kotihoidon tukea maksetaan ulkomaille EY-asetuksen 883/2004 mukaisissa tilanteissa. Valtio korvaa ulkomaille maksetut tuet.

Elatusvelvollisilta perittävät takautumissaatavat ja takaisinperinnät tuloutetaan momentille 12.33.98.

Elatustuen ja lapsilisän osalta määräraha ei koske Ahvenanmaan maakuntaa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Äitiysavustus	10 500 000
Valtion tuki kansainväliseen adoptioon	500 000
Lapsilisä	1 365 100 000
Ulkomaille maksettava lasten hoidon tuki	500 000
Elatustuki	225 000 000
Yhteensä	1 601 600 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Elatustukijärjestelmän uudistaminen (Lisätoimet 2024) (BudjL)	-2 000
Kansaneläkkeen ja kuntoutusrahan ikärajan nosto 16 vuodesta 18 vuoteen (Lisätoimet 2024)	100
Pakolaiskiintiön alentaminen 850:stä 500:aan (HO 2023)	-400
Tarvearvion muutos	-22 500
Yhteensä	-24 800

2026 talousarvio	1 601 600 000
2025 talousarvio	1 626 400 000
2024 tilinpäätös	1 613 771 457

53. Sotilasavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sotilasavustuslain (781/1993) mukaisten sotilasavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Asevelvollisen omaiselle suoritettava avustus koostuu perusavustuksesta, asumisavustuksesta sekä erityisavustuksesta. Asevelvolliselle itselleen sotilasavustuksena maksetaan opintolainojen korot, jotka erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana sekä erityisestä syystä asumisavustus hänen käytössään olevasta asunnosta aiheutuviin menoihin. Asumisavustuksen kulut ovat noin 96 % kaikista kuluista. Avustuksen saajista on varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten omaisia noin 2 % vuosittain.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	1 300
Yhteensä	1 300
2026 talousarvio	24 300 000
2025 talousarvio	23 000 000
2024 tilinpäätös	21 700 000

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 119 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) mukaisten asumistukien maksamiseen.

Selvitysosa: Yleinen asumistuki perustuu kokonaisvuokraan ja lineaarisen omavastuun määrittelyyn. Asumistuen tarpeeseen vaikuttavat tuensaaajien lukumäärässä sekä tuensaaajien asumismenoissa ja tuloissa tapahtuvat muutokset. Ahvenanmaan asumistuet rahoittaa Ahvenanmaan valtionvirasto.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ansiotulovähennyksen poisto 1.4.2024 (HO 2023)	-5 000
Asumistuen kuntaryhmien muutos (Lisätoimet 2024)	-1 600
Kansaneläkkeen ja kuntoutusrahan ikärajan nosto 16 vuodesta 18 vuoteen (Lisätoimet 2024)	600
Nuoren ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan alentamisen vähimmäismääräisen ta-soiseksi, vaikutus asumistukeen (HO 2023)	400
Nuorten ammatillinen kuntoutus (HO 2023)	200
Opiskelijoiden asumislisän palauttaminen ja opiskelijoiden poistaminen yleisen asumistuen piiristä (Lisätoimet 2024)	-219 000
Pakolaiskiintiön alentaminen 850:stä 500:aan (HO 2023)	-400
Tarvearvion muutos	-66 800
Tuloperusteinen työssäoloehto (euroistaminen) 1.9.2024 (HO 2023)	300
Työssäoloehdon kertymisen lakkauttaminen palkkatuetusta työstä 1.9.2024 (HO 2023)	1 000
Työttömyysturvan ikäsidonnoisista poikkeussäännöistä luopuminen 1.9.2024 (HO 2023)	2 000
Työttömyysturvan korotusosien poisto (Lisätoimet 2024)	700
Työttömyysturvan työssäoloehdon pidentäminen 12 kuukauteen 1.9.2024 (HO 2023)	2 000
Työttömyysturvaseuraamusten muutos (BudjL)	2 300
Varallisuusharkinta 1.1.2025 (HO 2023)	-3 300
Yhteensä	-286 600

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	1 119 700 000
2025 II lisätalousarvio	—
2025 talousarvio	1 406 300 000
2024 tilinpäätös	1 696 100 000

56. Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 67 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista annetun lain (133/2010) mukaiseen tulkkauspalvelujen järjestämiseen.

Selvitysosa: Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelujen järjestämisestä vastaa Kansaneläkelaitos.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	2 950
Yhteensä	2 950

2026 talousarvio	67 850 000
2025 talousarvio	64 900 000
2024 tilinpäätös	57 985 826

57. Perustoimeentulotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 042 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaisten ennakoiden maksamiseen perustoimeentulotuen kustannuksiin

2) väliaikaisesta epidemiakorvauksesta annetun lain (687/2020) mukaisten korvausten maksatuksen oikaisuun.

Selvitysosa: Perustoimeentulotuki sisältää perusosan ja muut perusmenot, joihin kuuluu asumistukilain 6 §:ssä tarkoitetut asumismenot, taloussähköstä aiheutuvat menot, kotivakuutusmaksu sekä vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot. Toimeentulotuen perusosan suuruus määritellään toimeentulotukilain (1412/1997) 9 §:ssä, jonka mukaan perusosan määriä tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asumistuen kuntaryhmien muutos (Lisätoimet 2024)	800
Eläkeläisten asumistukeen tehtävät muutokset (Lisätoimet 2024)	200
Kansaneläkkeen ja kuntoutusrahan ikärajan nosto 16 vuodesta 18 vuoteen (Lisätoimet 2024)	2 300
Kotihoidontuen Norjan malli (BudjL)	-100
Kotoutuslain muuttaminen 1.4.2025 (siirto momentilta 32.50.30)	9 168
Nuorten ammatillinen kuntoutus (HO 2023)	600
Opiskelijat yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisälle (Lisätoimet 2024)	3 300
Pakolaiskiintiön alentaminen 850:stä 500:aan (HO 2023)	-400
Tarvearvion muutos	21 112

Toimeentulotuen kokonaisuudistus (BudjL)	-107 000
Tuloperusteinen työssäoloehto (euroistaminen) 1.9.2024 (HO 2023)	100
Työttömyysturvan ikäsidonnoisista poikkeussäännöistä luopuminen 1.9.2024 (HO 2023)	1 000
Työttömyysturvan työssäoloehdon pidentäminen 12 kuukauteen 1.9.2024 (HO 2023)	1 000
Työttömyysturvaseuraamusten muutos (BudjL)	21 800
Yhteensä	-46 120

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	1 042 100 000
2025 talousarvio	1 088 220 000
2024 tilinpäätös	789 805 000

(59.) *Varaus väestöpoliittisen ohjelman toimeenpanoon* (kiinteä määräraha)

60. Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvarahastojen toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 462 437 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n mukaisten sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuviin toimintakuluihin
- 2) sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 luvun 10 §:n mukaisten sairausvakuutusrahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvien toimintakulujen valtion osuuden maksamiseen
- 3) kansaneläkelain (568/2007) 98 §:n, takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 36 §:n, vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) 53 §:n, eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 57 §:n, rintamasotilaseläkelain (119/1977) 15 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) 9 §:n mukaisten kansaneläkerahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuviin toimintakuluihin
- 4) rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 27 §:n mukaisen yhteispisteen toimintakuluihin
- 5) sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) 24 b ja 26 a §:n mukaisen biologisten lääkkeiden määräämisen ohjaus- ja valvontatehtävän toteuttamiseen
- 6) Kelan järjestelmäkokonaisuudistuksen (Eepos-ohjelma) hankkeiden rahoitukseen.

Valtuus

Vuonna 2025 saa tehdä sopimuksia ja antaa sitoumuksia Kelan järjestelmäkokonaisuudistuksen (Eepos-ohjelma) hankkeiden rahoituksesta siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 2025—2035 enintään 233 000 000 euroa.

Valtuuden käytöstä aiheutuvat menot budjetoidaan maksuperusteella.

Selvitysosa: Sosiaaliturvarahastojen osuudet Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista määräytyvät Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 f §:n mukaisesti etuuksien toimeenpanosta aiheutuvien toimintakulujen suhteessa. Sosiaaliturvan yleisrahaston osuus Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista on arviolta 53 %, sairausvakuutusrahaston osuus

37 % ja kansaneläkerahaston osuus 10 % vuonna 2026. Valtio rahoittaa 33,4 % sairausvakuutusrahaston toimintakuluista.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Sosiaaliturvan yleisrahaston toimintakulut	358 500 000
Sairausvakuutusrahaston toimintakulut	73 500 000
Kansaneläkerahaston toimintakulut	66 800 000
Yhteyspisteen toimintakulut	700 000
Kelan ohjaus- ja valvontatehtävä	1 000 000
Yhteensä	500 500 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ansiotason kasvu	10 437
Eläkekulujen kasvu	800
Etuusjärjestelmien ja asiointipalvelun kehittäminen	-4 700
Kertaluonteinen toimintamenosäästö (Lisätoimet 2025)	-50 000
Toimeentulotuen kokonaisuudistus (BudjL)	10 000
Valinnanvapauskokeilu (Investointiohjelma)	750
Yhteensä	-32 713

2026 talousarvio	462 437 000
2025 II lisätalousarvio	750 000
2025 talousarvio	495 150 000
2024 tilinpäätös	520 050 000

20. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömäksi jääneen toimeentulon turvaavat työttömyysturvalain perusteella maksettava työttömyyspäiväraha sekä työmarkkinatuki. Työttömyyspäivärahaa maksetaan joko peruspäivärahana tai ansiopäivärahana. Päivärahan edellytyksenä on työssäoloehdon täyttäminen, joka edellyttää 12 kuukauden työhistoriaa. Myös Suomesta toiseen EU- tai ETA-maahan työnhakijaksi lähtevä työtön voi saada työttömyyspäivärahaa kolmen kuukauden ajan. Työmarkkinatuki turvaa niiden Suomessa asuvien työttömien toimeentulon, jotka eivät työssäoloehdon puuttumisen vuoksi ole oikeutettuja päivärahaan tai joiden oikeus päivärahaan on päättynyt.

Helmikuusta 2026 alkaen peruspäiväraha ja työmarkkinatuki yhdistetään työttömän yleistueksi. Yleistuki vastaa tasoltaan nykyistä peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea.

Työttömyysturvan tavoitteena on kohtuullisen taloudellisen toimeentulon takaaminen kaikille työttömille. Kohtuullinen toimeentulo määritellään vähimmäistoimeentulona ja suhteessa aikaisempiin tuloihin. Työttömyysturvaa on kehitetty siten, että se kannustaa aktiivisuuteen ja työllistymiseen. Ansiopäivärahan kesto on porrastettu päivärahan keston mukaan.

Työttömyysetuutta maksetaan paitsi työttömyyden myös työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Tällöin hakijalle maksetaan sitä työttömyysetuutta, johon hänellä työttömänä ollessaan olisi oikeus. Työllistymistä edistävien toimien ajalta maksetaan kulukorvausta. Lisäksi työttömiä kannustetaan ammatillisten valmiuksien parantamiseen tai yritystoiminnan aloittamista tukeviin opintoihin mahdollistamalla lyhytkestoinen päätoiminen opiskelu työttömyyden aikana.

Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on henkilön työkyvyn säilyttäminen tai palauttaminen. Kunta järjestää pitkään työttömänä olleille työmarkkinatukea ja toimeentulotukea saaville henkilöille kuntouttavaa työtoimintaa työllistymisen edistämiseksi.

Ikääntyvän työvoiman työssä pysymistä on päätetty edistää poistamalla työttömyysturvan lisäpäivät vaiheittain vuoden 2023 jälkeen.

Toiminnan laajuus 2024—2026

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Työttömyysaste (%)	8,4	8,8	8,3
Kuntouttava työtoiminta			
Toimintaan osallistuvat henkilöt keskimäärin vuodessa		43 160	43 000
Toimintapäiviä keskimäärin vuodessa/osallistuja	70	70	70
Ansiopäiväraha			
Saajia keskimäärin kuukaudessa	118 785	104 000	101 000
— miehiä	66 272	58 000	56 000
— naisia	52 513	46 000	45 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	28,1	25,0	24,0
— työttömyysajalta	26,1	23,0	22,0
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta yht.	2,0	2,0	2,0
Keskimääräinen päiväraha (€/pv)	71,95	60,00	60,00
Peruspäiväraha			
Saajia keskimäärin kuukaudessa	32 002	31 700	7 300
— miehiä	17 450	17 300	4 000
— naisia	14 552	14 400	3 300
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	8,5	8,0	2,0
— työttömyysajalta	7,5	7,0	1,7
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	1,0	1,0	0,3
Keskimääräinen päiväraha (€/pv)	33,40	32,60	32,40
— miehillä	35,06	34,20	34,00
— naisilla	31,40	30,70	30,50
Työmarkkinatuki			
Saajia keskimäärin kuukaudessa	165 995	193 400	49 400
— miehiä	88 602	103 300	26 400
— naisia	77 392	90 100	23 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	43,2	51,0	13,0
— työttömyysajalta	31,6	37,0	9,0
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	11,6	14,0	3,0
Keskimääräinen työmarkkinatuki (€/pv)	37,66	36,70	36,60
— miehillä	37,37	36,50	36,30
— naisilla	37,98	37,10	36,90

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Yleistuki			
Saajia keskimäärin kuukaudessa			170 000
— miehiä			91 000
— naisia			79 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl			45,0
— työttömyysajalta			33,0
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta			11,0
Keskimääräinen yleistuki (€/pv)			36,00
— miehillä			36,00
— naisilla			35,90

31. Valtion korvaus hyvinvointialueille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 484 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen hyvinvointialueille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Hyvinvointialueille maksettava korvaus on 10,09 euroa toimintapäivää ja toimintaan osallistujaa kohti. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvia arvioidaan olevan vuonna 2025 noin 43 160 henkilöä ja toimintapäiviä arvioidaan olevan keskimäärin 70 osallistujaa kohti. Valtion korvausta maksetaan jokaisesta kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvasta niiltä päiviltä, joina henkilö osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan, kuitenkin enintään neljältä päivältä viikossa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-5 000
Yhteensä	-5 000

2026 talousarvio	25 484 000
2025 talousarvio	30 484 000
2024 tilinpäätös	17 150 023

50. Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 548 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen ansiopäivärahan rahoittamiseen siten kuin työttömyysetuuksien rahoittamisesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyyskassalaissa (603/1984) on säädetty valtion osuudesta

2) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (380/2023) tarkoitettujen kulukorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti

3) työttömyyskassojen hallintokuluosuuden maksamiseen työttömyyskassalain (603/1984) mukaisesti

4) työttömyysturvalain (1290/2002) 8 luvun perusteella maksettavaan liikkuvuusavustukseen

5) vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaisen vuorottelukorvauksen valtion osuuden maksamiseen siten, kuin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalaissa (1290/2002) säädetään valtioneosuudesta

6) aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) mukaisen valtioneosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Ansiopäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Ansiopäivärahan rahoittavat Työllisyysrahasto, työttömyyskassat, valtio ja kunnat. Palkansaaajien päivärahoista työttömyyskassojen osuus on pääsääntöisesti 5,5 %. Valtio ja kunnat rahoittavat peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja rahasto loppuosan. Kuntien rahoitusosuus perusosasta kasvaa työttömyyden keston pitkittyessä. Valtio ei osallistu lomautusajalta eikä ns. lisäpäiviltä maksettavien päivärahojen rahoitukseen. Yrittäjien päivärahoista valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja yrittäjäkassat rahoittavat loppuosan. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat kulukorvaukset.

Vuorottelukorvaus rahoitetaan samoin kuin vastaavat työttömyysetuudet. Valtioneosuus kassan jäsenille maksetuista korvauksista vastaa peruspäivärahan osuutta täydestä ansiopäivärahasta.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtioneosuus maksetuista päivärahoista	
— työttömyysajalta	480 000 000
— työllistymistä edeltävien palvelujen ajalta	40 000 000
Kulukorvaukset	10 000 000
Liikkuvuusavustus	3 000 000
Valtioneosuus hallintokuluihin	15 000 000
Yhteensä	548 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	86 000
Tuloperusteinen työssäoloehto (euroistaminen) 1.9.2024 (HO 2023)	5 000
Työssäoloehdon kertymisen lakkauttaminen palkkatuetusta työstä 1.9.2024 (HO 2023)	-19 000
Työttömyysturvan ikäsidonnoisista poikkeussäännöistä luopuminen 1.9.2024 (HO 2023)	-11 000
Työttömyysturvan työssäoloehdon pidentäminen 12 kuukauteen 1.9.2024 (HO 2023)	-42 000
Työttömyysturvaseuraamusten muutos (BudjL)	-10 800
Yhteensä	8 200

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	548 000 000
2025 II lisätalousarvio	50 000 000
2025 talousarvio	539 800 000
2024 tilinpäätös	797 203 371

52. Valtioneosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 397 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työttömyysturvalain (1290/2002) ja yleistukilain (XXX/2025) perusteella maksettavien peruspäivärahan, työmarkkinatuen tai yleistuen ja niihin liittyvien lapsikorotusten ja työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavien korotusosien maksamiseen siten kuin työttömyysturvalaissa ja yleistukilaissa on säädetty valtion osuudesta

2) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) mukaisten lakisääteisten kulukorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti

3) työttömyysturvalain (1290/2002) 8 luvun perusteella maksettavaan liikkuvuusavustukseen

4) vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaisen vuorottelukorvauksen valtion osuuden maksamiseen siten, kuin työttömyysetuuskien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalaissa (1290/2002) säädetään valtionosuudesta.

Selvitysosa: Peruspäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Peruspäiväraha rahoitetaan valtion varoista, kunnan rahoitusosuudella ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotosta. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat kulukorvaukset. Työttömyysvakuutusmaksu, joka peritään työttömyyskassoihin kuulumattomilta henkilöiltä, tilitetään Kansaneläkelaitokselle.

Työmarkkinatuki rahoitetaan valtion varoista ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan rahoitusosuudella.

Peruspäiväraha rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla sekä valtion varoista ja työmarkkinatuki vain valtion varoista siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 100 päivältä. Tämän jälkeen saajan kotikunnan rahoitusosuus kasvaa työttömyyskauden keston mukaan siten, että kunnan osuus on 10 prosenttia siihen saakka, kunnes henkilölle on tullut maksetuksi työttömyyspäivärahaa yhteensä 200 päivältä. Työttömyyspäivien 200—300 väliseltä ajalta kunnan rahoitusosuus on 20 prosenttia, 300—400 työttömyyspäivän väliseltä ajalta 30 prosenttia ja 400—700 työttömyyspäivän väliseltä ajalta 40 prosenttia. Tämän jälkeiseltä ajalta kunnan rahoitusosuus on 50 prosenttia.

Lisäksi valtio huolehtii Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiudesta työmarkkinatuen ja peruspäivärahan osalta (maksuvalmiussuoritus).

Helmikuusta 2026 alkaen peruspäiväraha ja työmarkkinatuki yhdistetään työttömän yleistueksi. Yleistuki vastaa tasoltaan nykyistä peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea. Yleistukea rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla sekä valtion varoista ja tuen saajan kotikunnan rahoitusosuudella kuten peruspäiväraha ja työmarkkinatuki nykyisin.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Työmarkkinatuet	
— työttömyysajalta	331 400 000
— kuntien rahoitusosuus	-161 900 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	132 300 000
— kulukorvaukset	16 500 000
— liikkuvuusavustus	1 300 000
Työmarkkinatuki yhteensä	481 500 000
Peruspäiväraha	
— työttömyysajalta	54 500 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	7 100 000
— kulukorvaus	1 500 000
Kuntien rahoitusosuus	-7 400 000

Palkansaajan tt-maksun osuus	-24 700 000
Peruspäiväraha yhteensä	63 100 000

Yleistuki

— työttömyysajalta	1 157 500 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	417 900 000
— kulukorvaus	53 900 000
Kuntien rahoitusosuus	-507 800 000
Palkansaajan tt-maksun osuus	-73 900 000
Yleistuki yhteensä	1 629 300 000

Työttömyysetuuksien vähimmäismäärän muutos	-700 000
Yhteensä	1 397 500 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aktiiviajan korotusosista luopuminen (Lisätoimet 2024)	-5 100
Kotihoidontuen Norjan malli (BudjL)	600
Pakolaiskiintiön alentaminen 850:stä 500:aan (HO 2023)	-400
Tarvearvion muutos	-28 200
TE24: Työmarkkinatuen vähimmäismäärän muutos	-100
Toimeentulotuen kokonaisuudistus (BudjL)	48 000
Tuloperusteinen työssäoloehto (euroistaminen) 1.9.2024 (HO 2023)	-6 000
Työssäoloehdon kertymisen lakkauttaminen palkkatuetusta työstä 1.9.2024 (HO 2023)	19 000
Työttömyysturvan ikäsidonnoisista poikkeussäännöistä luopuminen 1.9.2024 (HO 2023)	15 000
Työttömyysturvan työssäoloehdon pidentäminen 12 kuukauteen 1.9.2024 (HO 2023)	62 000
Työttömyysturvaseuraamusten muutos (BudjL)	-17 300
Yleistuen ensimmäinen vaihe, muutokset tarveharkintaan ja osittaiseen yleistukeen (BudjL)	-2 500
Yhteensä	85 000

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	1 397 500 000
2025 II lisätalousarvio	53 500 000
2025 talousarvio	1 312 500 000
2024 tilinpäätös	1 365 555 411

(55.) Valtionosuudet Työllisyysrahastolle (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aikuiskoulutustuen ja ammattitutkintostipendin lakkauttamisen vaikutus	-595
Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen 1.8.2024 (HO 2023)	-1 000
Yhteensä	-1 595

2025 talousarvio	1 595 000
2024 tilinpäätös	5 126 166

30. Sairausvakuutus

Selvitysosa: Sairausvakuutus täydentää julkista terveydenhuoltoa korvaamalla väestölle osan avohoidon lääkeliikem- ja matkakustannuksista sekä turvaamalla väestölle mahdollisuuden hankkia terveyspalveluja yksityiseltä sektorilta kohtuullisin kustannuksin. Lisäksi turvataan riittävä toimeentulo tasaamalla lyhytaikaisesta sairaudesta sekä vanhempainvapaasta aiheutuvaa työtulojen menetystä.

Sairausvakuutuksen rahoitus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen.

Sairaanhoitovakuutuksesta korvataan osa avohoidon lääkemenoista, matkakuluista sekä Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen kustannuksista. Sairaanhoitovakuutuksesta korvataan myös osa yksityisen terveydenhuollon lääkärin ja hammaslääkärin palkkioista sekä lääkärin määräämistä tutkimuksista ja hoidoista.

Työtulovakuutuksesta maksetaan sairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa, erityishoitorahaa sekä äitiys-, isyys-, vanhempain- ja erityisäitiysrahaa sekä työnantajille maksettavaa perhevapaakorvausta. Lisäksi työtulovakuutuksesta korvataan osa työnantajien ja yrittäjien järjestämän työterveyshuollon kustannuksista sekä vanhempainloma-ajalta kertyvistä vuosilomakustannuksista.

Toiminnan laajuus 2024—2026

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Päivärahat			
Sairauspäivärahan saajat	305 700	311 000	314 500
— miehiä	118 500	120 700	122 700
— naisia	187 200	190 300	191 800
Vanhempainpäivärahan saajat	143 000	146 900	150 100
— miehiä	65 100	67 100	68 800
— naisia	77 900	79 800	81 300
Keskimääräinen sairauspäiväraha (€/pv)	62,64	59,40	59,10
— miehillä	64,78	61,50	61,10
— naisilla	60,98	57,80	57,60
Keskimääräinen vanhempainpäiväraha (€/pv)	82,82	86,10	89,20
— miehillä	99,96	102,80	106,50
— naisilla	78,31	81,30	84,10
Sairaus- ja vanhempainpäivärahan vähimmäistaso (€/pv)	31,99	31,99	31,99
Lääkkeet			
Lääkkeiden omavastuukerrat (1 000 kpl)	34 100	33 800	34 300
Sairausvakuutuksen korvaama osuus lääkkeistä (%)	75,8	76,0	76,0
Lääkkeiden lisäkorvausraja (€)	626,94	633,17	638,09
Lääkkeiden lisäkorvausta saaneet henkilöt	333 600	338 000	342 400
Sairaanhoitokorvaukset			
Vuonna 2024 sairausvakuutus korvasi kustannuksista lääkärinpalkkioiden osalta 21,8 %, hammaslääkärinpalkkioista 13,9 %, tutkimuksen ja hoidon osalta 10,9 % sekä matkojen osalta 86,8 %.			

50. Korvaukset rajat ylittävästä terveydenhuollosta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 9 §:n nojalla henkilölle maksettaviin korvauksiin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää tilanteessa, jossa henkilölle rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain nojalla maksetaan korvausta, kun hän varta vasten on matkustanut toiseen EU- tai ETA-valtioon, Sveitsiin tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneeseen kuningaskuntaan tarkoituksenaan käyttää siellä terveydenhuollon palvelua ja hän on itse maksanut kaikki palvelusta aiheutuneet kustannukset. Sen sijaan sitä ei käytetä tilanteissa, joissa henkilö on sairastunut äkillisesti tilapäisen oleskelunsa aikana tai hänelle on annettu EU-asetuksen 883/2004 20 artiklan tai kansainvälisessä sopimuksessa olevan vastaavan sisältöisen määräyksen mukainen ennakko-lupa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-4 000
Yhteensä	-4 000
2026 talousarvio	2 000 000
2025 II lisätalousarvio	-4 000 000
2025 talousarvio	6 000 000
2024 tilinpäätös	368 458

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 813 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sairausvakuutuslain (1224/2004) sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaisten valtion osuuksien maksamiseen

2) maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain (859/1984) mukaisen valtion osuuden maksamiseen

3) rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 14, 19, 20, 20 a §:n sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) 987/2009 25 artiklan mukaisten korvausten maksamiseen.

Kansaneläkelaitos saa käyttää, valtion ja vakuutettujen rahoitusosuudet yhteensä huomioiden, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaiseen harkinnanvaraiseen yksilökohtaiseen kuntoutukseen enintään 81 400 000 euroa ja saman lain mukaisen yksilökohtaisen kuntoutuksen kehittämishankkeisiin, sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskeviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin enintään 7 900 000 euroa.

Määräraha budjetoidaan harkinnanvaraisen kuntoutuksen yksilökohtaisen kuntoutuksen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Sairausvakuutus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen. Valtio rahoittaa sairaanhoitovakuutuksen menoista EU-maihin maksettavat sairaanhoitokorvaukset, ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvat kustannukset ja osan Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista. Muutoin sairaanhoitovakuutuksen menoista valtio rahoittaa 51,4 % ja vakuutetut 48,6 %. Työtulovakuutus rahoitetaan työnantajien, palkansaajien, yrit-

täjien ja valtion osuuksilla. Valtio rahoittaa vähimmäismääräisistä päivärahoista ja kuntoutusrahoista osuuden, joka ylittää vakuutetun vuositulon perusteella lasketun etuuden määrän. Lisäksi valtio rahoittaa osuuden yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollon menoista sekä turvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden.

Vuonna 2026 sairaanhoitovakuutuksen rahoittamiseksi sairaanhoitomaksuna kaikilta vakuutetuilta peritään 1,11 % tuloista, paitsi eläke- ja etuustuloista 1,50 %. Työtulovakuutuksen rahoittamiseksi vähintään 17 336 euron vuositulon osalta peritään sairausvakuutuksen päivärahamaksua palkansaajilta 0,83 % ja yrittäjiltä 1,04 %. Alle 17 336 euroa alittavan vuositulon osalta palkansaajien päivärahamaksua ei peritä ja yrittäjiltä peritään päivärahamaksua 0,21 %. Työnantajien sairausvakuutusmaksu on 1,85 %.

Erityiskorvattavien lääkkeiden luetteloon tehtävistä muutoksista aiheutuva kustannusten lisäys on vuositasolla enintään 8 400 000 euroa.

Sairausvakuutuksen arvioidut menot ja valtionosuudet vuonna 2026 (milj. euroa)

Menot

Työtulovakuutus

Sairauspäivärahat	986
Vanhempainpäivärahat	1 389
Perhevapaakorvaus	53
Mata-päivärahat	4
Kuntoutusrahat	211
Työterveyshuolto	528
Yrittäjien lisäpäivät	11
Rahaston 8 %:n osuus	7

Yhteensä	3 189
-----------------	--------------

Sairaanhoitovakuutus

Lääkekorvaukset	2 029
Matkat	389
Sairaanhoitokorvaukset EU-maihin	62
Lääkäripalkkiot	183
Hammaslääkäripalkkiot	69
Muut sairaanhoitokorvaukset	24
Kuntoutuspalvelut	574
Rahaston 8 %:n osuus	13

Yhteensä	3 343
-----------------	--------------

Menot yhteensä	6 532
-----------------------	--------------

Tulot

Työtulovakuutuksen tuotot

Vakuutettujen maksut	938
Työnantajamaksut	2 133
Yrittäjien lisäpäivät	12
Valtion rahoitusosuus	187
Vuoden 2025 maksuyli-/alijäämä	3

Yhteensä	3 273
-----------------	--------------

Sairaanhoitovakuutuksen tuotot

Palkansaajien ja yrittäjien maksut	1 104
Etuudensaajien maksut	529
Valtion rahoitusosuus	1 626
Ulkomailta maksetut EU-korvaukset	8
Vuoden 2025 yli-/alijäämä	32
Yhteensä	3 300
Tulot yhteensä	6 573

Valtion osuudet yhteensä

1 843

Työtulovakuutus

Osuus sairauspäivärahoista	40
Osuus tartuntatautipäivärahoista	-
Osuus vanhempainpäivärahoista	30
Osuus kuntoutusrahoista	115
Osuus yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollosta	2
<i>Sairaanhoitovakuutus</i>	
Osuus sairaanhoidosta	1 574
Sairaanhoitokorvaukset EU-maihin	52

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ALV-kannan alennuksen vaikutus sairaanhoitokorvauksiin	-5 100
Ehdolliseen korvattavuuteen liittyvien palautusmaksujen ohjaaminen valtiolle (BudjL)	-29 100
Kansaneläkkeen ja kuntoutusrahan ikärajan korotus 16 vuodesta 18 vuoteen (Lisätoimet 2024)	-28 100
Kela-korvausten uudistaminen, yli 65-vuotiaiden valinnanvapauskokeilu (Investointiohjelma)	44 500
Kela-korvausten uudistaminen (Investointiohjelma)	22 300
Laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden oikeus vain kiireellisiin terveys- ja sosiaalipalveluihin (HO 2023) (BudjL)	-560
Lääkekorvaukset, lääkkeiden alkuomavastuun nosto (Lisätoimet 2024)	-1 000
Lääkekorvausten vuosiomavastuun luottottaminen Kelasta rajatulle asiakasryhmälle	-2 500
Lääkesäästön pienentyminen, lääkesäästöt hoitajamitoituksen rahoittamiseksi	-1 600
Lääketaksan ja apteekkiveron tarkistaminen (HO 2023) (BudjL)	-15 400
Nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärä kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasolle (HO 2023)	-6 000
Nuorten ammatillinen kuntoutus (HO 2023)	-1 500
Sairaaloiden päivystysverkon muutokset	3 000
Tarvearvion muutos	1 580
Yhteensä	-19 480

2026 talousarvio	1 813 400 000
2025 II lisätalousarvio	15 300 000
2025 I lisätalousarvio	16 200 000
2025 talousarvio	1 832 880 000
2024 tilinpäätös	2 206 019 386

40. Eläkkeet

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat valtion osuuksista eläkejärjestelmien sekä osuudesta maatalousyrittäjien ja apurahansaajien tapaturmavakuutuksen ja sairauspäivärahan omavastuuajan rahoittamiseen sekä vammaisetuuk-sien rahoittamisesta.

Eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä sitä täydentävästä kansaneläkkeestä. Työeläkkeen tehtävänä on turvata kohtuullinen toimeentulo ja kansaneläkkeen tehtävänä on turvata vähimmäistoimeentulo vanhuuden, työkyvyttömyy-den, työttömyyden ja perheenhuoltajan kuoleman varalta. Eläkkeensaajia oli 31.12.2024 yhteensä 1 660 923, joista vanhuuseläkkeellä 1 456 307, perhe-eläkkeellä 227 715, työkyvyttömyyseläkkeellä 177 331 sekä muilla eläkkeillä 4 008. Henkilön on mahdollista saada samanaikaisesti usean lajin mukaista eläkettä.

Vuosina 2022—2024 maksetut eläkkeet (milj. euroa)

	2022	2023	2024
Yksityinen sektori	19 830	21 563	23 037
Kunnalliset eläkkeet	6 193	6 787	7 307
Valtion eläkkeet	4 955	5 279	5 547
Muut julkiset yhteensä	421	457	486
<i>Työeläkkeet yhteensä</i>	<i>31 400</i>	<i>34 088</i>	<i>36 377</i>
Solita-eläkkeet	433	462	469
Kelan eläkkeet	2 477	2 576	2 667
<i>Lakisääteiset eläkkeet yhteensä</i>	<i>34 310</i>	<i>37 126</i>	<i>39 523</i>
Keskimääräinen kokonaiseläke (oma eläke) euroa/kk	1 845	1 977	2 100

Työeläkkeet rahoitetaan työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Työeläkkeet ovat talousarvion ulkopuolella lukuun ottamatta valtion eläkkeitä, joiden rahoitus kuuluu valtiovarainministeriön pääluokkaan. Valtio osallistuu merimieseläkkeiden, yrittäjäeläkkeiden ja maatalousyrittäjäeläkkeiden rahoitukseen. Kansaneläkkeet, yleiset perhe-eläkkeet, takuueläkkeet ja lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvä eläke rahoitetaan kokonaan valtion varoista.

Toiminnan laajuus 2024—2026

	2024	2025	2026
Eläkkeen saajia	toteutunut	arvio	arvio
Merimieseläkkeen saajia	7 760	7 691	7 622
Maatalousyrittäjäeläkkeen saajia	104 812	99 299	93 986
Yrittäjäeläkkeen saajia	149 474	150 217	151 381
Tapaturmavakuutustapahtumia, maatalousyrittäjät	3 001	2 939	2 886
Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan päivärahatapauksia, maatalousyrittäjät ja apurahansaajat	8 350	8 197	8 013
Kelan eläkkeensaajat:			
Kansaneläkkeen saajia	540 500	517 000	513 100
— miehiä	199 700	193 500	192 500
— naisia	340 800	323 500	320 300
Takuueläkkeen saajia	116 500	116 300	115 700
— miehiä	53 600	53 500	53 200

	2024	2025	2026
Eläkkeen saajia	toteutunut	arvio	arvio
— naisia	62 900	62 800	62 500
Lapseneläkkeen saajia	13 600	13 400	13 400
Leskeneläkkeen saajia	4 200	4 200	4 200
— miehiä	1 100	1 100	1 100
— naisia	3 100	3 100	3 100
Vanhuuseläkkeen saajia	427 300	406 100	405 100
— miehiä	141 500	136 300	137 000
— naisia	285 800	269 800	268 100
Työkyvyttömyyseläkkeen saajia	113 200	110 900	108 000
— miehiä	58 200	57 200	55 800
— naisia	55 000	53 700	52 200

Toiminnan laajuus 2024—2026

	2024	2025	2026
Vakuutettujen lukumäärä	toteutunut	arvio	arvio
MEL-vakuutettuja	7 811	7 566	7 4839
MYEL-vakuutettuja	47 459	46 420	44 953
YEL-vakuutettuja	252 763	253 433	253 887
MYEL-vakuutettuja apurahansaajia	3 079	3 894	3 894
Tapaturmavakuutettuja maatalousyrittäjiä	71 376	71 376	70 232

Toiminnan laajuus 2024—2026

	2024	2025	2026
Keskimääräisiä eläkkeitä	toteutunut	arvio	arvio
Keskimääräinen merimieseläke (€/kk)	1 840	1 870	1 900
Keskimääräinen maatalousyrittäjäeläke (€/kk)	729	769	817
Keskimääräinen yrittäjäeläke (€/kk)	493	499	505
Keskimääräinen tapaturmaeläke (€/kk), maatalousyrittäjät	873	894	920
Kelan eläkkeensaajat:			
Keskimääräinen kansaneläke (€/kk)	352,54	366	365
— miehillä	386,86	403	403
— naisilla	332,43	345	343
Keskimääräinen takuueläke (€/kk)	221,42	224	226
— miehillä	218,07	221	222
— naisilla	224,28	227	229
Keskimääräinen leskeneläke (€/kk)	187,35	188	187
— miehillä	185,48	184	183
— naisilla	188,03	189	188
Keskimääräinen vanhuuseläke (€/kk)	297,73	309	308
— miehillä	302,08	316	317
— naisilla	295,57	306	304
Keskimääräinen työkyvyttömyyseläke (€/kk)	559,43	576	580
— miehillä	593,23	610	615
— naisilla	523,72	539	544

Toiminnan laajuus 2024—2026, eläkkeen saajan asumistuki ja vammaisetuudet

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Eläkkeensaajan asumistuki, saajat	202 400	196 200	193 200
Eläkettä saavan hoitotuki, saajat	196 800	197 600	198 900
Vammaistuki, saajat	66 700	69 800	72 100

Yksityisen työnantajan työsuhhteessa olevat merimiehet on vakuutettu merimiesten eläkelain (MEL) mukaisesti. Itsenäisten liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä osan yrityksen omistajista on vakuutettava ansiotoimintansa yrittäjän eläkelain (YEL) mukaisesti ja maanviljelijöiden, kalastajien, apurahansaajien ja poronhoitajien maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) mukaisesti.

Työtapaturmasta ja ammattitaudista suoritetaan korvauksia tapaturmavakuutuslainsäädännön mukaisesti työntekijöille ja maatalousyrittäjille. Korvauksia maksetaan mm. sairaanhoidosta ja ansionmenetyksestä. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki koskee niitä henkilöitä, joille MYEL-vakuutus on pakollinen. Tapaturmavakuutus rahoitetaan työnantajien tapaturmavakuutusmaksuin, mutta valtio osallistuu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoitukseen.

Omaeläkkeen lisäksi eläkettä voidaan maksaa perheenhuoltajan kuoltua. Yleisen perhe-eläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo perheenhuoltajan kuoltua. Perhe-eläkettä maksetaan leskelle ja alaikäiselle lapselle. Leske-eläkettä sovitetaan yhteen laskennallisen omaeläkkeen kanssa.

Kansaneläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo niille eläkkeensaajille, jotka eivät saa muuta eläkettä tai joiden muu eläketurva on vähäinen. Kansaneläkkeen määrä pienenee työeläketulojen kasvaessa eikä kansaneläkettä jää maksettavaksi työeläkkeiden ylitettyä tietyn määrän. Eläkkeeseen voi kuulua myös eläkettä saavan hoitotuki, asumistuki ja lapsikorotus. Kansaneläkejärjestelmästä maksetaan myös työkyvyttömyyseläkettä, kuntoutustukea ja yksilöllistä varhaiseläkettä, jos henkilö ei saa muuta eläkettä tai eläke on pieni.

Valtio rahoittaa vammaisetuudet kokonaisuudessaan. Vammaisetuuksien tarkoituksena on tukea vammaisten ja pitkäaikaisesti sairaiden henkilöiden itsenäistä selviytymistä ja elämänlaatua. Vammaisetuuksia ovat eläkettä saavan hoitotuki, alle 16-vuotiaan vammaistuki ja 16 vuotta täyttäneen vammaistuki.

50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 66 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (1290/2006) 152 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemennoista on 29 %.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-1 300
Yhteensä	-1 300
2026 talousarvio	66 700 000
2025 talousarvio	68 000 000
2024 tilinpäätös	65 897 000

51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 838 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 135 §:n ja 135 a §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 2) sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 3) enintään 2 000 000 euroa maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 115 b §:n mukaisiin maatalousyrittäjien varhaisen tuen palvelujen tuotannon kustannuksiin.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuus- ja hoitokulumenosta arvioidaan vuonna 2026 olevan 84,1 %.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-11 100
Yhteensä	-11 100
2026 talousarvio	838 900 000
2025 talousarvio	850 000 000
2024 tilinpäätös	835 678 301

52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 543 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yrittäjän eläkelain (1272/2006) 140 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäeläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Yrittäjien maksuprosentin on vuonna 2026 oletettu olevan 24,1 % alle 53-vuotiaiden osalta ja 25,6 % 53-vuotiaiden ja sitä vanhempien osalta, jolloin vakuutusmaksutulo olisi 1 307 300 000 euroa. Kokonaiseläkemenoksi arvioidaan 1 762 300 000 euroa. Valtion osuuteen vaikuttavat lisäksi YEL 10 §:n 2 momentissa tarkoitetut avoimet maksut, joiden määräksi on arvioitu 105 900 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Muutos YEL-järjestelmään (BudjL)	4 000
Tarvearvion muutos	17 500
Yhteensä	21 500
2026 talousarvio	543 300 000
2025 II lisätalousarvio	60 100 000
2025 talousarvio	521 800 000
2024 tilinpäätös	535 053 699

53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) 8 §:n mukaiseen valtion korvaukseen.

Selvitysosa: Alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta myönnetyn eläkkeen aiheuttamat kustannukset korvataan kokonaan valtion varoista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	3 400
Yhteensä	3 400

2026 talousarvio	31 000 000
2025 talousarvio	27 600 000
2024 tilinpäätös	24 096 733

54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) 148 §:n ja 150 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

2) sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion välitön osuus kokonaiskustannuksista on 31,1 % ja maatalousyrittäjien osuus on 37,3 %. Perusturvaosuus rahoitetaan Kansaneläkelaitoksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kautta. Kansaneläkelaitoksen osuus kokonaiskustannuksista on 24,8 % ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen 6,8 %.

Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista. Momentilta maksetaan myös apurahansaajille maksettavat tapaturmavakuutuksen mukaiset korvaukset ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	200
Yhteensä	200

2026 talousarvio	14 200 000
2025 talousarvio	14 000 000
2024 tilinpäätös	13 390 000

60. Valtion osuus kansaneläkeläistä ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 982 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansaneläkelain (568/2007) 101—103 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 2) vammaisetuksista annetun lain (570/2007) 53 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen
- 3) eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 57 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen
- 4) maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) 150 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 5) takuueläkelain (703/2010) 36 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 6) eläketukilain (1531/2016) mukaisten etuuksien maksamiseen
- 7) maahanmuuttajien erityistuesta annetun lain (1192/2002) mukaisten etuuksien maksatuksen oikaisuun.

Selvitysosa: Valtio rahoittaa kansaneläkkeet, takuueläkkeet, perhe-eläkkeet, eläketuet, eläkkeensaajan asumistuet ja vammaisetuudet kokonaisuudessaan. Lisäksi valtio turvaa kansaneläkerahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän sekä maksuvalmiuden.

Kansaneläkevakuutuksen arvioidut valtion osuudet, muut menot ja tulot vuonna 2026 (milj. euroa)

Menot

Kansaneläkemenot	2 325
Takuueläke	320
Vammaisetuudet	710
Eläkkeensaajan asumistuki	630
Yhteensä	3 985

Tulot

Omaisuuksien tuotot	2
Valtion osuudet etuuksista	3 984
Rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän turvaaminen (valtio)	-1
Yhteensä	3 985

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eläkeläisten asumistukeen tehtävät muutokset (lisätoimet 2024)	-19 200
Kansaneläkkeen ja kuntoutusrahan ikärajan nosto 16 vuodesta 18 vuoteen (Lisätoimet 2024)	-3 400
Tarvearvion muutos	-56 800
Ulkomaille maksettavien kansaneläkelain mukaisten etuuksien maksamisen lopettaminen (Lisätoimet 2024)	-3 000
Yhteensä	-82 400

2026 talousarvio	3 982 700 000
2025 talousarvio	4 065 100 000
2024 tilinpäätös	4 058 200 531

50. Veteraanien tukeminen

Selvitysosa: Luvun menot muodostuvat lähinnä sotainvalideille ja heidän puolisoilleen, sotilasinvalidille sekä rintamaveteraaneille maksettavista korvauksista, etuuksista ja kuntoutuksesta.

Sotilasvammakorvausten tavoitteena on korvata sodassa tai asepalveluksessa saatujen vammojen ja sairauksien aiheuttama haitta sekä turvata mahdollisuus itsenäiseen selviytymiseen. Tavoitteena on myös turvata toimeentulo niille sotainvalideille, jotka eivät muutoin saa riittävää toimeentuloa.

Kuntoutustoiminnan ja kotiin vietävien palveluiden tavoitteena on tukea itsenäistä selviytymistä ja siten lisätä sotainvalidien ja heidän puolisoiden mahdollisuuksia asua kotona mahdollisimman pitkään.

Edunsaajien määrät vuosina 2024—2026

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Sotainvalidien määrä	230	170	130
Sotilasinvalidien määrä	1 260	1 180	1 100
Rintamaveteraanien määrä (pl. sotainvalidit)	1 160	800	530
Sota- ja sotilasinvalidien omaisten määrä (= huoltoeläkkeensaajat)	1 380	1 130	900
Eräissä sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleiden määrä	820	660	520
Puolisokuntoutukseen oikeutettujen leskien ja puolisoiden määrä	970	780	620

Sotilasvammalaki koskee sekä Suomen sodissa vuosina 1939—1945 vammautuneita (sotainvalidit) että varusmiespalveluksessa ennen vuotta 1991 loukkaantuneita tai vammautuneita henkilöitä (sotilasinvalidit). Teksteissä käytetään usein ilmaisua ”sotainvalidi”. Ilmaisua pitää sisällään myös sotilasinvalidit, jotka ovat sotilasvammalain mukaan oikeutettuja samoihin etuuksiin ja palveluihin kuin sotainvalidit heille määritellyn työkyvyttömyysasteen (haitta-aste-prosentin) mukaisesti.

30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sotasiirtolaisten yhteiskunnallisesta huollosta annetun lain (423/1940) 6 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrän arvioidaan vuonna 2026 olevan alle kymmenen. Määräraha jakautuu sekä korvausennakoiden että loppuerien maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sotasiirtolaisten määrän vähenemisen huomioiminen	-100
Yhteensä	-100
2026 talousarvio	600 000
2025 talousarvio	700 000
2024 tilinpäätös	507 500

50. Rintamalisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rintamasotilaseläkelain (119/1977) mukaisen rintamalisän maksamiseen
- 2) ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-1 200
Yhteensä	-1 200

2026 talousarvio	2 300 000
2025 talousarvio	3 500 000
2024 tilinpäätös	4 252 774

52. Sotilasvammalain mukaiset korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 550 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sotilasvammalain (404/1948) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen
- 2) kuntoutus- ja sairaanhoitokulujen asiantuntijapalkkioiden maksamiseen
- 3) neuvontapalvelutoimintaan suoritettavan korvauksen maksamiseen sekä sotainvalidien neuvontapäivien ja muun neuvontapalvelutoiminnan kulujen maksamiseen
- 4) sotilasvammalain (404/1948) 6 §:n 5 momentin mukaiseen laitoshoitoon ja laituskuntoutukseen
- 5) neuvontapalvelutoimintaan suoritettavan korvauksen maksamiseen sekä sotainvalidien neuvontapalvelupäivien ja muiden neuvontapalvelutoiminnan kulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Pääosa sotilasvammakorvauksista muodostuu elinkoroista, sota- ja sotilasinvalidien leskille ja lapsille maksettavasta huoltoeläkkeistä, laitoshoidosta sekä kotiin vietävien palveluiden kustannuksista.

Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 2026 alussa olevan noin 2 480, joista elinkoron saajia on 1 350.

Sotainvalidien ohella laitoksissa kuntoutetaan sekä hoidetaan myös muita asiakasryhmiä. Kuntoutus- ja hoitolaitoksille maksetaan korvaus toteutuneiden hoitopäivien tai käyntikertojen perusteella. Kilpailutuksella sekä laitosauditoinneilla hillitään hoitopäivä- ja käyntikertahintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutus- ja hoitopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista. Hankintasopimuksessa on sovittu kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähinnat.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asiakkaiden siirtyminen edullisempaan avokuntoutukseen sekä laitoshoitopäivien merkittävä vähene-	
minen	-2 000
Hyvinvointialueille maksettavien korvausten tarkentuminen (TA 2025)	-5 871
Indeksitarkistukset	421
Laitoskustannusten sekä korvausten indeksikorotukset	4 000
Veikkaus Oy:n tilitysten muutos 1.1.2024 lähtien	-3 000
Yhteensä	-6 450

2026 talousarvio	35 550 000
2025 talousarvio	42 000 000
2024 tilinpäätös	43 813 264

53. Valtionapu sotainvalidien puolisojen kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotainvalidien puolisojen ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä soteleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Puolisokuntoutukseen oikeutettujen sotainvalidien puolisojen ja leskien määrän arvioidaan vuoden 2026 alussa olevan noin 780. Kuntoutusjakson pituus on kaksi viikkoa kuntoutettavaa kohti ja avokuntoutuksen hoitosarja 15 kertaa kuntoutujaa kohden.

Kilpailutuksella sekä laitosauditoinneilla hillitään kuntoutuslaitosten hoitopäivähintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asiakkaiden poistuma	100
Puolisoiden ja leskien poistuma sekä avokuntoutuksen yleistyminen	-200
Yhteensä	-100

2026 talousarvio	400 000
2025 talousarvio	500 000
2024 tilinpäätös	1 080 000

(54.) Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)

2024 tilinpäätös	9 000
------------------	-------

55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) nojalla kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntoutusta järjestetään laitos- ja avokuntoutuksena pääsääntöisesti samoissa kuntoutuslaitoksissa kuin veteraanikuntoutustakin. Kilpailutuksella sekä laitosauditoinneilla hillitään hoitopäivähintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutuksen laatuun liittyvistä tavoitteista. Eräissä Suomen sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleiden henkilöiden lukumäärän arvioidaan vuoden 2026 alussa olevan noin 660.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asiakkaiden toimintakyvyn heikentymisestä aiheutuva lisäkuntoutustarve	-400
Yhteensä	-400
2026 talousarvio	400 000
2025 talousarvio	800 000
2024 tilinpäätös	800 000

58. Rintamaveteraanien kuntoutus ja kotona asumista tukevat palvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kotona asumista tukevien palvelujen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 3 000 000 euroa:

1) rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksen maksamiseen

2) rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimus- ja kehittämishankkeiden sekä matkakulujen maksamiseen

3) kuntoutuskustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen

4) kuntoutuskustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Rintamaveteraanien (pl. sotainvalidit) lukumäärän arvioidaan vuoden 2026 alussa olevan noin 800 henkeä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hyvinvointialueiden määräraha-arvioiden tarkentuminen (TA 2025)	-5 500
Palvelutarpeen kasvu	-7 000
Rintamaveteraanien määrän väheneminen	-10 000
Veikkaus Oy:n tilitysten muutos 1.1.2024 lähtien	-3 000
Yhteensä	-25 500
2026 talousarvio	50 000 000
2025 talousarvio	75 500 000
2024 tilinpäätös	88 000 000

60. Sosiaali- ja terveydenhuollon tukeminen

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin valtion rahoituksesta yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen, valtion korvauksesta terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain mukaisiin lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta sekä sosiaalihuollon ammattihenkilöstön yliopistollisesta erikoistumiskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin ja valtion rahoituksesta lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet sisältyvät valtiovarainministeriön pääluokkaan. Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus on momentilla 28.89.31.

Järjestelmäkuvaukset

Terveydenhuollon toimintayksiköille maksetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) perusteella valtion korvausta kustannuksiin, jotka aiheutuvat yliopistotasoisesta terveyden tutkimuksesta sekä lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta. Lisäksi sosiaalihuoltolain (1301/2014) nojalla maksetaan valtion rahoitusta yliopistotasoisille sosiaalityön tutkimushankkeille sekä suoritetaan yliopistoille korvausta sosiaalihuollon ammattihenkilöiden yliopistollisesta erikoistumiskoulutuksesta (momentit 33.60.32 ja 33.60.33). Terveyden tutkimuksen rahoitus perustuu sosiaali- ja terveysministeriön määrittelemien tutkimustoiminnan painoalueiden ja tavoitteiden toteutumiseen, tutkimuksen laatuun, määrään ja tuloksellisuuteen. Koulutustoiminnan korvaus perustuu yliopistosairaaloiden ja yliopistojen osalta tutkintojen ja aloittaneiden uusien opiskelijoiden lukumääriin ja tutkinnolle määrättyyn korvaukseen ja muiden terveydenhuollon toimintayksiköiden osalta kuukausikorvaukseen. Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen suoritettavan korvauksen sekä sosiaalihuollon ammattihenkilöiden erikoistumiskoulutukseen suoritettavan korvauksen suuruudesta säädetään vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Terveyden tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet vahvistetaan nelivuotiskausittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Sosiaalityön tutkimuksen osalta sosiaali- ja terveysministeriö määrittelee vuosittain tutkimuksen painoalueet ja toimenpiteet.

Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille henkilöille annetusta kiireellisestä sosiaalihuollosta aiheutuvista kustannuksista suoritetaan hyvinvointialueille korvaus sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen mukaisesti.

Hyvinvointialueiden järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Sosiaalipalvelut			
Kotihoito 75+, saajia vuoden aikana	90 000	114 000	120 000
Vanhainkodit, asukkaiden määrä 31.12. ¹⁾	2 000	1 500	1 000
Omaishoidontuki, saajia vuoden aikana	52 433	54 000	55 000
Ympäri vuorokautinen palveluasuminen 75+, asukkaiden määrä 31.12.	43 000	55 000	55 000
Vaikeavammaisten palveluasuminen, asiakkaita keskimäärin	19 375	20 000	20 100
Kehitysvammaisten laitoshuolto, asukkaiden määrä 31.12.	406	375	350
Kehitysvammaisten laitospalvelun pitkäaikaisasiakkaat 31.12.	300	320	300
Vaikeavammaisten kuljetuspalvelut, saajia vuoden aikana	85 347	86 000	85 000
Kansanterveysyö			
Hoitopäivät (milj.)	2,2	2,2	2,2
Avohoitokäynnit (milj.)			
— Lääkärin luona	11,4	11,4	11,4
— Muun ammattihenkilön luona	21,1	21,1	21,1
— Hammashuollon käynnit	5,0	5,0	5,0

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
— Kotisairaanhoidon käynnit	4,5	5,0	5,0
Somaattinen erikoissairaanhoido			
Hoitopäiviä (milj.)	2,1	2,1	2,1
Päätyneet hoitokaksot (milj.)	0,6	0,6	0,6
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	3,8	3,8	3,8
Avohoitokäynnit (milj.)	9,8	9,8	9,8
Psykiatrinen erikoissairaanhoido			
Hoitopäiviä (milj.)	1,1	1,1	1,1
Päätyneet hoitokaksot (milj.)	0,04	0,04	0,04
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	26,0	26,0	26,0
Avohoitokäynnit (milj.)	2,3	2,3	2,3

¹⁾ Mukana myös alle 65-vuotiaat asiakkaat.

Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutus ja terveystieteellinen tutkimustoiminta

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Lääkäri- ja hammaslääkäritutkinnot ja uudet opiskelijat (3 v. keskiarvo)	1 470	1 520	1 600
Tutkintokorvaus, euroa	42 000	40 000	32 000
Koulutuksen kuukausikorvaus, euroa	840	820	700

Mielentilatutkimustoiminta

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Mielentilatutkimusten lukumäärät yhteensä	96	100	100
— valtion yksiköt	66	68	68
— hyvinvointialueiden sairaalat	21	24	24
— vankiterveydenhuollon sairaalat	9	8	8

30. Valtion korvaus terveydenhuollon ja sosiaalihuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 350 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sosiaali- ja terveysministeriön nimeämän ja valtuuttaman valtakunnallisen toimijan valtakunnallisen valmiuden ylläpidosta ja koulutuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen
- 2) valtakunnalliselle toimijalle, järjestöille, säätiöille tai yhdistyksille vakavien häiriötilanteiden ja onnettomuustilanteiden hoitamisesta Suomessa tai ulkomailla aiheutuvien ylimääräisten kustannusten korvaamiseen

3) sosiaali- ja terveysministeriön nimeämälle ja valtuuttamalle valtakunnalliselle toimijalle vakavien myrkytystilanteiden hoitamisesta ja niihin varautumisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Suuremmissa onnettomuus- ja erityisissä häiriötilanteissa yksittäisen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon voimavarat sekä osaaminen eivät riitä tilanteen hallintaan eivätkä johtamiseen. STM on nimennyt ja valtuuttanut HUS-yhtymän sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sosiaali- ja kriisipäivystyksen sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisiksi toimijoiksi erillistehtävien hoitamiseksi (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 52 §), ja ne ovat toimineet häiriötilanteissa ja varautuneet lääkinälliseen evakuointiin ja psykososiaaliseen tukeen liittyviin tukitehtäviin kaikille hyvinvointialueille. Lisäksi STM on nimennyt Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen valtakunnalliseksi sosiaali- ja terveydenhuollon valmiustoimijaksi, ja sen toteuttamia valtakunnallisen valmiussuunnitteluportaalin ylläpito- ja kehittämiskustannuksia voidaan kattaa tältä momentilta. Määrärahaa on tarkoitus korvata erityisesti sellaisia häiriötilanteiden varautumiseen ja toimintaan liittyviä kustannuksia, joita ei ole otettu toimijoiden perusrahoituksen mitoituksessa huomioon.

2026 talousarvio	350 000
2025 II lisätalousarvio	6 300 000
2025 talousarvio	350 000
2024 tilinpäätös	350 000

31. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kansallinen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 26 550 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) C-hepatiitin eliminointiin tähtääviin kehittämishankkeisiin liittyvien valtionavustusten maksamiseen
- 2) nuorten huumekuolemien ehkäisyyn liittyvien valtionavustusten maksamiseen
- 3) lastensuojelun hybridimallin käynnistämiseen liittyvien valtionavustusten maksamiseen
- 4) yhteistyöalueiden T&K-professuurien perustamiseen perusterveydenhuoltoon ja sosiaalihuoltoon liittyvien valtionavustusten maksamiseen
- 5) enintään yhdeksää henkilötyövuotta vuosittain vastaavan henkilöstön, myös virkaan nimitettyjen virkamiesten, palkkausmenoihin, kohdissa 1)—3) mainittujen toimien kehittämiseen, ohjaukseen, tukeen ja viestintään sekä palkkauksesta aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentilta kohdennetaan rahoitusta toimiin, joiden tavoitteena on nuorten huumeiden käytön ehkäisy ja nuorten huumekuolemien vähentäminen sekä C-hepatiitin eliminointiin tähtäävään ohjelmaan, jossa kehitetään C-hepatiitin jäljittämiseen, tunnistamiseen ja eliminointiin tähtääviä uusia toimintamalleja, jotka täydentävät vankiterveydenhuollon, hyvinvointialueiden, Helsingin ja HUS-yhtymän lakisääteisiä tartuntatautien torjuntatehtäviä ja velvoitteita, mutta ovat lakisääteisistä tehtävistä erillisiä. Momentilta kohdennetaan rahaa myös lastensuojelun hybridimallin kehittämiseen ja käynnistämiseen liittyvien valtionavustusten maksamiseen ja yhteistyöalueiden T&K-professuurien perustamiseen perusterveydenhuoltoon ja sosiaalihuoltoon liittyviin kustannuksiin.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 1 000 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 17 450 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Barnahus, hankkeen viimeistelytoimet	100
Barnahus, vuoden 2025 rahoituksen poisto	-2 800
C-hepatiitin eliminointi	10 050
EU:n rahoittamien T§K-hankkeiden kansallinen vastinerahoitus, vuoden 2025 rahoituksen poisto	-1 105
Lastensuojelun hybridimallin käynnistäminen	500
Matalan kynnyksen chat-palvelu (siirto momentille 33.90.50)	-500
Nuorten huumekuolemien ehkäisy	7 400
Nuorten huumekuolemien ehkäisy, vuoden 2025 rahoituksen poisto	-3 500
Nuorten huumekuolemien ehkäisy (HO2023), (siirto momentille 33.90.50).	-1 000
T&K ohjelman tutkimusprofessorit perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistyöalueille	10 000
Yhteensä	19 145

2026 talousarvio	26 550 000
2025 II lisätalousarvio	—
2025 talousarvio	7 405 000
2024 tilinpäätös	7 052 000

32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen sekä sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveydenhuoltolain (1326/2010) 61—63 §:n sekä sosiaalihoitolain (1301/2014) 60 c §:n mukaisen tutkimustoiminnan valtion rahoituksen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää yliopistotason terveyden tutkimuksen sekä sosiaalityön tutkimuksen rahoitukseen. Sosiaali- ja terveysministeriö määrittelee terveyden tutkimuksen osalta tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet nelivuotiskausittain ja myöntää tutkimusrahoitusta erityisvastuualueiden tutkimustoimikunnille, jotka päättävät rahoituksen osoittamisesta tutkimushankkeille erityisvastuualueellaan hakemusten perusteella. Sosiaalityön tutkimuksen osalta sosiaali- ja terveysministeriö määrittelee vuosittain tutkimuksen painoalueet ja toimenpiteet ja myöntää tutkimusrahoitusta tutkimushankkeille, joiden arvioidaan sopivan yhteen sosiaalityön tutkimustoiminnan painoalueiden ja tavoitteiden kanssa. Painoalueet ja tavoitteet valmistellaan sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa arviointiryhmässä, joka myös seuraa hankkeiden toteutumista.

Määräraha käytetään kokonaisuudessaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

2026 talousarvio	40 000 000
2025 talousarvio	40 000 000
2024 tilinpäätös	34 955 130

33. Valtion korvaus sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköille sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön erikoistumiskoulutukseen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 89 890 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) enintään 78 530 000 euroa terveydenhuoltolain (1326/2010) 59, 59 a ja 60 §:n mukaisen valtion korvauksen maksamiseen lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen

2) enintään 400 000 euroa terveydenhuoltolain 60 a §:n mukaisen rajatun lääkkeenmääräämisen erikoispätevyyteen johtavan koulutuksen korvaukseen

3) enintään 1 000 000 euroa sosiaalihuoltolain (1301/2014) 60 a § ja 60 b § mukaisen valtion korvauksen maksamiseen sosiaalihuollon ammattihenkilöiden yliopistolliseen erikoistumiskoulutukseen

4) enintään 9 960 000 euroa sosiaalihuoltolain 60 d §:n ja terveydenhuoltolain 60 b §:n nojalla sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvän ammattitaitoa edistävän harjoittelun korvaukseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 51 130 000 euroa lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvausten maksamiseen hyvinvointialueelle, jossa on yliopistollinen sairaala ja HUS-yhtymälle, 24 300 000 euroa muille terveydenhuollon toimintayksiköille, 3 100 000 euroa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta sekä 1 000 000 euroa sosiaalihuollon ammattihenkilöiden yliopistotasosta erikoistumiskoulutusta antaville yliopistoille, 400 000 euroa rajatun lääkkeenmääräämisen erikoispätevyyteen johtavan koulutuksen korvaukseen sekä 9 960 000 euroa korvauksen maksamiseen hyvinvointialueille ja muille toimintayksiköille sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluontoinen lisä säästö	-15 000
Tuottavuussäästö (HO 2023)	-3 110
Yhteensä	-18 110

2026 talousarvio	89 890 000
2025 talousarvio	108 000 000
2024 tilinpäätös	97 351 108

34. Valtion korvaus erinäisistä terveydenhuollon kustannuksista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) mielenterveyslain (1116/1990) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen
- 2) mielenterveyslain 22 t §:n mukaisten hoitoseuraamukseen tuomittujen henkilöiden tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannusten korvaamiseen
- 3) lapsen kohdistuneen seksuaalirikoksen ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä annetun lain (1009/2008) mukaisten valtion korvausten maksamiseen
- 4) pitkäaikaissvankien vapauttamismenettelystä annetun lain (781/2005) 1 §:n mukaisten elinkautisvangeille tehtävien riskiarvioiden kustannusten maksamiseen
- 5) kohdissa 1) —4) tarkoitettuihin korvauksiin sisältyvien kulutusmenojen maksamiseen
- 6) Suomen ja Ruotsin välillä solmitun sopimuksen mukaisista potilassiirroista hyvinvointialueille sekä Ruotsin valtiolle aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen
- 7) pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen mukaisten potilassiirtojen tukemiseen 25 000 euroa siirrettyä potilasta kohden maksettavana kertaluonteisena korvauksena hyvinvointialueille

8) terveydenhuoltolain 68 a §:ssä tarkoitettujen lääketieteellisten asiantuntijalausuntojen antamisesta tuomioistuimille niiden pyynnöstä ja asiaan liittyvästä todistelusta sekä lausuntopyyntöjen ja lausuntojen hallinnoinnista yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille suoritettavien valtion korvausten maksamiseen

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on mielentilatutkimuksista aiheutuviin kustannuksiin maksettavina korvauksina ja hoitoseuraamukseen tuomittujen tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannuksina otettu huomioon 4 600 000 euroa, lasten ja nuorten oikeuspsykiatrisista tutkimuksista maksettavina korvauksina 10 000 000 euroa ja potilassiirroista aiheutuvien kustannusten korvauksina 500 000 euroa, josta 25 000 euroa on kertaluonteisia korvauksia potilassiirtojen tukemiseksi ja 100 000 euroa lääketieteellisten asiantuntijalausuntojen menoihin.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi 15 100 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi 100 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kotikunnattoman tahdosta riippumaton psykiatrinen hoito (siirto momentille 33.01.04.)	-500
Yhteensä	-500
2026 talousarvio	15 200 000
2025 II lisätalousarvio	-500 000
2025 talousarvio	15 700 000
2024 tilinpäätös	13 826 832

35. Valtionosuus korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltoon (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 73 450 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää enintään 72 450 000 euroa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) mukaisen valtion rahoituksen maksamiseen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon tuottamiseen. Määrärahan mitoitus perustuu 94 100 000 euron kokonaiskustannukseen.

Määrärahasta on varattu 1 000 000 euroa korkeakouluopiskelijoiden hyvinvoinnin tukemisen liittyvien valtionavustusten maksamiseen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle.

Selvitysosa: Kansaneläkelaitos vastaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä valtakunnallisesti. Kansaneläkelaitos huolehtii palvelujen riittävästä saatavuudesta ja saavutettavuudesta sekä hyväksyy opiskeluterveydenhuollon palveluverkon. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö tuottaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut valtakunnallisesti. Säätiö tuottaa palvelut pääosin omana toimintanaan. Jos lain mukaista tuottamisvelvollisuutta ei voida muuten toteuttaa, säätiö voi hankkia täydentäviä palveluja muulta palveluntuottajalta.

Koordinaatioasetuksen (EU 883/2004) piiriin arvioidaan kuuluvan noin 2 000 EU/ETA-opiskelijaa.

Hyväksyttävät kokonaiskustannukset perustuvat 305,5 euron opiskelijakohtaiseen hyväksyttävään kustannukseen ja 308 000 opiskelijan määrään.

Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon kustannukset

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 arvio
YTHS kokonaiskustannukset	88 591 220	91 143 891	94 098 000
Talousarviolla rahoitettavat kokonaiskustannukset	86 467 293	89 190 000	94 100 000
Opiskelijakohtainen kustannus talousarviolla rahoitettu	289,6	291,9	305,5
Keskimääräinen opiskelijamäärä	298 580	307 600	308 000
Valtion rahoitusosuus	64 873 805	68 680 000	73 450 000
Valtion rahoitusosuus, %	75,0	77,0	77,0
Opiskelijoiden hyvinvoinnin tukeminen (erillinen valtionavustus)	1 000 000	1 000 000	1 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Terapiatakuu ja hoitotakuu	718
Yhteensä	718

2026 talousarvio	73 450 000
2025 talousarvio	72 732 000
2024 tilinpäätös	68 712 000

36. Valtionavustus sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 2 662 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) enintään 562 000 euroa valtionavustuksen maksamiseksi saamelaiskäräjien kautta saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetuille saamelaisten kotiseutualueen hyvinvointialueille saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi ja kehittämiseksi

2) enintään 1 100 000 euroa valtionavustuksen maksamiseksi Pohjanmaan hyvinvointialueen potilas- ja asiakasturvallisuuden kehittämiskeskuksen kehittämistehtäviin

3) enintään 1 000 000 euroa valtionavustuksen maksamiseksi Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueiden ruotsinkielisten palveluiden määräraikaiseen kehittämishankkeeseen.

Selvitysosa: Toiminnan tavoitteena on turvata saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus sekä potilas- ja asiakasturvallisuuden parantaminen. Lisäksi tavoitteena on myös ruotsinkielisten palvelujen turvaaminen.

2026 talousarvio	2 662 000
2025 talousarvio	2 662 000
2024 tilinpäätös	2 662 000

37. Valtion korvaus hyvinvointialueille kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden henkilöiden kiireellisen sosiaali-huollon kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sosiaalihuoltolain (1301/2014) 12 a §:n mukaisiin hyvinvointialueille maksettaviin korvauksiin kustannuksista, jotka aiheutuvat kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden henkilöiden kiireellisen sosiaalihuollon kustannuksista.

Selvitysosa: Turvapaikkahakemuksia tuli Suomeen 3 202 kpl vuonna 2024 (sisältää uusintahakemukset) ja vuonna 2025 hakemuksia arvioidaan tulevan 3 642 kpl ja vuonna 2026 5 300 kpl. Turvapaikkapäätöksiä tehtiin vuonna 2024 yhteensä 4 176. Vuonna 2024 kielteisten päätösten osuus turvapaikkapäätöksistä oli 22 %. Osa kielteisen päätöksen saaneista ei poistu maasta, vaan jää oleskelemaan Suomeen laittomasti. Näille henkilöille voidaan antaa kunnissa kiireellistä sosiaalipalvelua sosiaalihuoltolain nojalla. Hyvinvointialueet voivat hakea tilapäisestä majoituksesta, ruoasta ja välttämättömistä lääkkeistä aiheutuneista kustannuksista korvausta Kansaneläkelaitokselta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-400
Yhteensä	-400
2026 talousarvio	1 600 000
2025 talousarvio	2 000 000
2024 tilinpäätös	1 036 016

38. *Valtion korvaus Puolustusvoimien terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 7 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) puolustusvoimien terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen kustannuksiin sotilaallisen voimankäytön tilanteissa hyvinvointialueille myönnettäviin korvauksiin lain (xxx/xxx) x §:n perusteella
- 2) normaaliolojen tason ylittävään ensihoidon, lääkkeiden, hoitotarvikkeiden ja lääkinnällisten laitteiden kustannusten korvaamiseen hyvinvointialueille
- 3) varautumistehtävien hoitamiseksi ja tarvittavan osaamisen varmistamiseksi voidaan korvausta käyttää myös yhteiseen suunnitteluun, koulutukseen ja harjoitteluun Puolustusvoimien kanssa
- 4) valtionavustusten maksamiseen hyvinvointialueille ja kansallisille toimijoille puolustusvoimien terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen edellyttämiin kustannuksiin

Selvitysosa: Sotilaalliseen voimakäyttöön varautuminen suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon ja Puolustusvoimien kesken. Tavoitteena on vahvistaa ja varmistaa terveydenhuollon riittävät suorituskyyt sotilaallisen voimankäytön tilanteissa turvaten kansallisen terveydenhuollon toimivuus.

Valtio vastaa hyvinvointialueille näiden tehtävien kustannuksista. Asiasta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 53 a ja b kohdissa. Valtioneuvosto myöntää hyvinvointialueelle näistä tehtävistä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi täysimääräisen valtion rahoituksen. Sosiaali- ja terveysministeriö maksaa rahoituksen hyvinvointialueille.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Terveystalouden varautuminen	7 500
Yhteensä	7 500

2026 talousarvio 7 500 000

39. Palvelurakenteen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) enintään 300 000 euroa itsemurhien ehkäisyohjelman toimeenpanoon
- 2) enintään 2 000 000 euroa matalan kynnyksen mielenterveysavun ja -palvelun määräaikaista kehittämishankkeista aiheutuviin valtionavustuksiin seurakunnille ja järjestöille sekä hyvinvointialueille niiden lakisääteisistä tehtävistä erillisiin kehittämishankkeisiin.

Selvitysosa: Määrärahalla toteutetaan itsemurhien ehkäisyohjelmaa ja lisätään matalan kynnyksen mielenterveysavun ja -palvelujen saatavuutta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lastensuojelun hybridimallin käynnistäminen (siirto momentille 33.60.31.)	-500
Yhteensä	-500

2026 talousarvio	2 300 000
2025 II lisätalousarvio	—
2025 talousarvio	2 800 000
2024 tilinpäätös	300 000

40. Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 42 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen myöntämiseen lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnointiyksikön FinnHEMS Oy:n hallinnointi- ja lentotoiminnan menoihin

Määräraha maksetaan FinnHEMS Oy:lle valtionavustuksen enakkoina menojen ajoittumisen perusteella.

Selvitysosa: Lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnoinnista vastaa FinnHEMS Oy. FinnHEMS Oy on verotusasemaltaan yleishyödyllinen, voittoa tavoittelematon, valtion omistama osakeyhtiö, joka vastaa suomalaisen lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan tuottamisesta. Yhteistyöalueiden ensihoitokeskukset vastaavat terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaisesti alueellaan tarvittavan lääkäri- tai lääkintähelikopterin lääkinnällisestä toiminnasta.

Suurin menoerä toiminnassa on varsinainen lentotoiminta. Lisäksi ylläpidettävään palveluun kuuluvat lähialue tehtävissä käytettävät ja lentotoiminnan tilapäisesti sääolosuhteista tai teknisistä syistä korvaavat maayksiköt eli ambulanssit, helikoptereiden tarvitsemat tukikohdat ja niiden ylläpito sekä toiminnan hallinnointiin kuuluvat kulut.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ALV-kannan nousun korvaus (10 % --> 14 %)	1 400
ALV-kannan nousun korvaus (10 % --> 14 %), vuoden 2025 lisäyksen poisto	-1 300
Tukikohtaverkoston laajentuminen (Kouvola) kustannusten nousu	2 000
Yhteensä	2 100
2026 talousarvio	42 500 000
2025 talousarvio	40 400 000
2024 tilinpäätös	47 500 000

52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 31 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle annetun lain (1354/2014) mukaisen korvauksen maksamiseen turvakotipalvelua tuottaville toimijoille
- 2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuodessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle turvakotitoiminnan koordinointi-, ohjaus-, ylläpitämis-, laadunvalvonta-, kehittämis-, koulutus-, arviointi- ja hallinnointitehtäviin sekä muihin kulutusmenoihin.

Selvitysosa: Valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle annetun lain tarkoituksena on turvata valtakunnallisesti laadukkaat ja kokonaisvaltaiset turvakotipalvelut henkilöille, joihin kohdistuu lähi-suhteessa väkivaltaa tai jotka elävät tällaisen väkivallan uhan alla. Turvakotitoiminnan valtakunnallinen yhteensovittaminen kuuluu Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle, joka valitsee turvakotipalvelun tuottajat.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi 30 489 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi 511 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Turvakotipaikkamäärän turvaaminen	3 450
Yhteensä	3 450
2026 talousarvio	31 000 000
2025 talousarvio	27 550 000
2024 tilinpäätös	26 550 000

(61.) Elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoitus sosiaali- ja terveydenhuoltoon (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-30 000
Yhteensä	-30 000

2025 II lisätalousarvio	56 200 000
2025 talousarvio	30 000 000
2024 tilinpäätös	149 000 000

63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 2 250 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain (1230/2001) mukaisen valtionavustuksen maksamiseen sosiaalialan osaamiskeskuksille.

Selvitysosa: Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain (1230/2001) mukaan osaamiskeskusten tehtävänä on alueellaan kehittää sosiaalialan osaamista sekä turvata perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksen ja käytännön työn monipuolista yhteyttä.

Hallituksen päätöksen mukaisesti sosiaalialan osaamiskeskusten määrää vähennettiin 31.10.2024 annetulla Valtioneuvoston asetuksella sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 ja 4 §:n muuttamisesta. Sosiaalialan osaamiskeskusten toimialueet määriteltiin uudelleen siten, että 1.7.2025 alkaen sosiaalialan osaamiskeskusten toimialueet vastaisivat yhteistyöalueita ja viiden yhteistyöaluetasoisien sosiaalialan osaamiskeskuksen lisäksi olisi yksi ruotsinkielinen sosiaalialan osaamiskeskus. Muutos varmistaa sosiaalialan osaamiskeskusten toiminnan yhteyttä muuhun yhteistyö- ja hyvinvointialueiden tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Kullekin osaamiskeskuselle kohdentuvan valtionavustuksen perusteet on määriteltä valtioneuvoston asetuksessa sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta (1411/2001).

Toiminnan tavoitteena on laadukkaiden ja vaikuttavien sosiaalipalvelujen turvaaminen alueellisesti yhteistyössä hyvinvointialueiden, kuntien sekä järjestetyn tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoiminnan kanssa.

Määräraha käytetään kokonaisuudessaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Määräaikaisen lisärahoituksen poisto	-200
TKKIO-toiminnon kehittämisen resurssien turvaaminen	1 000
Yhteensä	800

2026 talousarvio	2 250 000
2025 talousarvio	1 450 000
2024 tilinpäätös	2 450 000

64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain (1015/2005) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen sovittelun järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi

2) enintään 70 000 euroa sovittelutoiminnan kehittämisestä ja järjestämisestä Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin toimintamenoihin

3) rikos- ja riita-asioiden sovittelun tietojärjestelmän kehittämiseen ja ylläpitoon liittyvien menojen maksamiseen sekä enintään yhtä henkilötövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuodessa Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle sovittelun tietojärjestelmän ylläpito- ja kehitystehtäviin.

Selvitysosa: Rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain (1015/2005, 7 §) mukaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on velvollinen järjestämään sovittelutoiminnan siten, että palvelua on saatavissa asianmukaisesti toteutettuna koko maassa.

Valtion korvauksen arvioidaan kattavan sovittelutoimintaan osallistuvan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvat sekä muut toiminnan kannalta tarpeelliset menot. Korvauksen yhteismäärä maksetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle (THL) käytettäväksi THL:n kanssa sopimuksen tehneelle kunnalle tai muulle palvelun tuottajalle sovittelutoiminnan järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (267/2006) mukaisesti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos maksaa korvauksen enakkona palveluntuottajille ja huolehtii korvauksen käytön valvonnasta.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 7 750 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 150 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannusten nousu	800
Yhteensä	800
2026 talousarvio	7 900 000
2025 II lisätalousarvio	300 000
2025 talousarvio	7 100 000
2024 tilinpäätös	7 100 000

70. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat terveysvalvonnan, tartuntatautien valvonnan, rokotteiden hankinnan ja pandemiavarautumisen erityismenoista, terveyden edistämisen menoista, työterveyshuollon erikoislääkäriskoulutuksen menoista sekä UKK-instituutin valtionavustuksesta. Terveyden ja toimintakyvyn edistämistä ja terveysvalvontaa toteutetaan osin myös momenttien 33.02.03, 33.03.04 ja 33.03.50 määrärahoilla. Kunnat ovat keskeisiä terveysvalvonnasta vastaavia toimijoita.

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen toimenpiteet

Terveyttä edistetään ja kansantauteja vähennetään yhteiskuntapolitiikan eri keinoin. Ihmisten omatoimisuutta terveytensä ja hyvinvointinsa ylläpitäjinä ja edistäjinä tuetaan huolehtimalla, että ympäristö ja olosuhteet tukevat terveellisiä valintoja. Kansainvälinen toiminta vaikuttaa yhä enemmän ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä elämäntapoihin ja terveystottumuksiin.

Terveysvalvonta (momentti 33.70.21) keskittyy erityisesti talousveden laadun valvonnan tehostamiseen, ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmien kehittämiseen sekä EU:n kemikaali-, kosmetiikka-, geenitekniikka-, tupakka- ja säteilylainsäädännön toimeenpanoon ja rakennusten kosteus- ja homevaurioiden selvittämisen kehittämiseen.

Tavoitteet:

— elinympäristöstä ihmisille aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisy ja poistaminen

- turvata säädösten edellyttämien ympäristön terveydellisten laatuvaatimusten toteutuminen, valvontamenettelyjen toimivuus, ajanmukaisuus, tuloksellisuus sekä valvonnan johdon tehokkuus
- vähentää talousvesistä aiheutuvia epidemioita
- ehkäistä geeni-, bio- ja nanoteknologiaan liittyviä terveyshaittoja.

Rokotteiden hankinnan ja tartuntatautien valvonnan (momentit 33.70.20 ja 33.70.22) tavoitteena on ylläpitää tartuntatautien torjuntaa palvelevia valtakunnallisia epidemiologisia seurantajärjestelmiä sekä ohjata ja tukea tartuntatautien torjuntatyötä hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä ja hyvinvointialueilla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tutkii tartuntatauteja, seuraa ja selvittää tartuntatautien ilmaantumista ja esiintymistä, kehittää niiden diagnostiikkaa, seuranta ja torjunta sekä tiedottaa niistä ja antaa väestölle ohjeita tartunnan välttämiseksi ja leviämisen ehkäisemiseksi. THL huolehtii osaltaan rokotahuollosta, rokotteiden vaikutusten seuraamisesta sekä yhteistyössä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen kanssa rokotteiden ja rokotusten haittavaikutusten selvittämisestä.

Tavoitteet:

- rokotuksin ehkäistävien tautien matala esiintyvyys ja hyvä rokotuskattavuus (esimerkkeinä hinkuyskän ilmaantuvuus ja yli 65-vuotiaiden influenssarokotuskattavuus)
- tartuntatautien leviämisen ehkäisy ja epidemioiden selvittäminen (esimerkkinä kampylobakteerilöydösten ilmaantuvuus, epidemioiden epäilyilmoitusten lukumäärä)
- Suomen kansainvälisesti verrattuna hyvän tartuntatautilanteen säilyttäminen (esimerkkinä tuberkuloosin ja MRSA-löydösten ilmaantuvuus sekä hoitoon liittyvien infektioiden ilmaantuvuus)
- HIV- ja hepatiitti C-infektion ja muiden veri- tai sukupuoliteitse leviävien tartuntojen leviämisen ehkäisy (esimerkkinä HIV- ja hepatiitti C-tapausten ilmaantuvuus), klamydiatapausten ilmaantuvuus ja kansallisten strategioiden päivitykset
- pandemiavalmiuden ja alueellisen epidemiologisen toiminnan kehittäminen (esimerkkinä kansallisen pandemian varautumissuunnitelmien päivitys)
- Suomen aktiivinen osallistuminen Euroopassa, lähialueilla ja globaalisti tartuntatautiuhkien torjuntaan, leviämisen ehkäisyyn, seurantajärjestelmien kehittämiseen sekä terveysturvallisuuden edistämiseen.

THL toimii myös Euroopan unionin tartuntatautien epidemiologisesta seurannasta ja tartuntatautien ilmoittamisesta vastaavana toimivaltaisena elimenä.

Terveyden edistämisen (momentti 33.70.50) määrärahalla tuetaan kunnissa toteutettavaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa sekä toimintaa, jota kunnat, hyvinvointialueet ja järjestöt toteuttavat yhdessä. Toiminnan tulee kohdentua lisäämään väestön kriisinkestävyyttä vahvistamalla arjen toimintakykyä, yhteisöjen toimivuutta sekä joustavuutta toimia nopeasti muuttuvissa tilanteissa. Toiminnalla tulee vähentää väestöryhmien ja alueiden välistä eriarvoisuutta hyvinvoinnissa ja terveydessä. Toiminnan tulee tukea Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen 2030 -valtionneuvoston periaatepäätöksen toimeenpanoa ja siinä tulee huomioida hyvät väestösuhteet ja väestöryhmien välisen vuorovaikutuksen parantaminen.

Sisällölliset painopisteet vuodelle 2026 ovat seuraavat:

1. Hyvinvointijohtamisen vahvistaminen kehittämällä menetelmiä ja/tai toimintamalleja kuntien ja hyvinvointialueiden yhteisen tilannekuvan ja tulkinnan, tiedolla johtamisen, asiantuntemuksen ja päätöksenteon kehittämiseksi mukaan lukien kuntien ja hyvinvointialueiden talouden asiakirjat ja seurantajärjestelmät.

2. Ehkäisevän päihdetyön menetelmien kehittäminen lapsille, nuorille ja perheille eri toimintaympäristöissä, mukaan lukien digitaaliset ympäristöt. Erityisesti keskitytään tukemaan vanhemmuutta esimerkiksi valmiuksien lisäämiseksi tai ylisukupolvisten ongelmien ehkäisemiseksi sekä auttamaan haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä.
3. Huumevalistustyön sisältöjen ja menetelmien kehittäminen lähiyhteisöjä aktivoimalla ja kokemusasiantuntijoiden osallisuutta vahvistamalla, painotuksena erityisesti jalkautuva ja etsivä työ myös digitaalisessa ympäristössä. Pääpainona on haavoittuvassa asemassa olevien nuorten, heidän vanhempiansa ja heitä kohtaavien toimijoiden valmiuksien parantaminen yhteistyössä kuntien ja/tai hyvinvointialueiden kanssa.
4. Nuorten katuväkivallan ehkäisy, turvallisuuden edistäminen ja erityinen huolenpito:
- a) Ennaltaehkäistään nuorten väkivaltaa ja rikollisuutta vahvistamalla lasten ja nuorten yhteisöllistä osallisuutta (primääripreventio)
 - b) Vahvistetaan alueellisia asiantuntijatiimejä nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi ja katuväkivallan ennaltaehkäisemiseksi (sekundääripreventio)
5. Iäkkäiden toimintakyvyn ja kotona pärjäämisen tukeminen sekä omaishoitajien hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja terveyden edistäminen:
- a) Otetaan käyttöön Kansallinen muistipalvelupolku –toimintamalli
 - b) Tuetaan iäkkäiden hyvinvointia ja terveyttä lisäämällä ja uudistamalla toimintakykyä tukevaa ryhmämuotoista toimintaa
 - c) Otetaan käyttöön Hyvinvointia kulttuurista ikäihmisille –ohjelmassa kehitettyjä kulttuurisisältöjä
 - d) Tuetaan iäkkäiden henkilöiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallisuuteen, aktiiviseen kansalaisuuteen ja elinikäiseen oppimiseen
 - e) Edistetään omaishoitajan terveyttä, vahvistetaan voimavaroja ja jaksamista
 - f) Tukimalli omaishoidon erilaisiin kuormittaviin tilanteisiin

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen (momentti 33.70.51) määrärahaa käytetään työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Työterveyslaitos (TTL) käyttää varoja oman ja yliopistojen koulutuksen kehittämiseen sekä maksaa korvausta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työnantajan ylläpitämille työterveyshuoltoasemille.

Tavoitteet:

- varmistaa, että työterveyshuollossa päätoimisesti työskentelevät lääkärit ovat työterveyshuollon erikoislääkäreitä kuten valtioneuvoston asetuksessa hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta (708/2013) säädetään
- turvata työterveyslääkärien eläkkeelle siirtymisestä johtuva uusien työterveyslääkäreiden koulutuksen määrällinen tarve
- nostaa työterveyslääkärien koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveyshuollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työterveyshuoltolain toimeenpano.

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen tunnusluvut 2024—2026

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Terveysvalvonta			
Vesivälitteiset epidemiat			
— epidemioiden lukumäärä	2	2	2
— sairastuneet henkilöt	108	100	100
Tartuntatautien torjunta ja rokotteiden hankinta			
Influenssarokotusten kattavuus yli 65-vuotiailla, %	58	65	65
Hinkuyskätapaukset, lkm.	2 814	400	400
Kampylobakteerilöydökset, lkm.	2 698	3 000	3 000
Epidemioiden epäilyilmoitukset	98	100	100
Tuberkuloositapaukset, lkm.	187	200	200
MRSA/resistentit stafylokokkilöydökset, lkm.	100	65	100
HIV ilmoitetut tapaukset, lkm.	233	200	200
Hepatiitti C-virustartunnat, lkm.	1 096	1 200	1 200
Hepatiitti B-virustartunnat, lkm.	438	400	400
Tippuritartunnat, lkm.	1 850	1 000	1 500
Kuppatartunnat, lkm.	313	400	400
Klamydiatartunnat, lkm.	14 384	17 000	17 000
Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus			
Työterveyshuollon erikoislääkäritutkinnot, lkm.	45	45	48

20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 40 710 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tartuntalain (1227/2016) 44 §:n—48 §:n perusteella maksutta toimitettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta ja käytön ohjeistamisesta molemmilla kotimaisilla kielillä, kansallisen rokoteohjelman rokotusten epidemiologisten ja immunologisten vaikutusten, kattavuuden ja turvallisuuden selvittämisestä sekä niiden seurantajärjestelmien kehittämisestä, velvoitevarastoinnista, rokotejakelujärjestelmän kehittämisestä, hankinnasta ja ylläpidosta sekä muiden yleisen rokotusohjelman toteuttamisesta ja harvinaisten rokotteiden ja vasta-aineiden hankkimisesta aiheutuvien menojen ja korvausten maksamiseen

2) Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunnan jäsenmaksuun

3) rokotteiden hankintapäätösprosessista, hankkimisesta, edelleen toimittamisesta ja välitystoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen

4) rokotuksilla estettävien vakavien epidemioiden ja pandemioiden rokotteiden kustannuksiin

5) enintään neljää henkilötyövuotta vuosittain vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen kansalliseen rokotusohjelmaan otettavien rokotteiden arviointityöhön, rokotteiden hankintaan, rokotusten epidemiologisten ja immunologisten vaikutusten, kattavuuden ja turvallisuuden selvittämiseksi sekä niiden seurantajärjestelmien kehittämiseksi

6) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuosittain määrittämien riskialueiden väestön TBE-rokotuksiin

7) covid-19-rokotteiden vastikkeettomaan luovutukseen sekä rokotteiden luovuttamisesta, myynnistä ja hävittämistä aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahaan sisältyy influenssapandemiarokotteen vuosivarausmaksu sekä muu varautuminen rokotuksilla estettäviin vakaviin epidemioihin. Rokotusohjelman arviointi, kilpailutus ja hankintojen toteutus ovat huomattavasti vaikeutuneet ja monimutkaistuneet uusien rokotteiden, rokotepulan ja muuttuneen maailmantilanteen vuoksi. Rokotteiden varastointiin, jakeluun ja välitystoimintaan on arvioitu käytettävän 1 400 000 euroa.

TBE-rokotusohjelmassa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos määrittää vuosittain ne maantieteelliset alueet, joilla rokotuksia tulee toteuttaa osana kansallista rokotusohjelmaa.

Rokotteiden välitystoiminnan aiheuttamat muut menot on budjetoitu momentille 33.03.04.

Käyttämättä jäävät rokotteet pyritään ensisijaisesti ohjaamaan muille EU-maille, myymään tai lahjoittamaan kolmansiin maihin COVAX-rokoteyhteistyömekanismin kautta tai kahdenvälisesti.

2026 talousarvio	40 710 000
2025 talousarvio	40 710 000
2024 tilinpäätös	63 840 000

21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 430 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) terveydensuojelulain (763/1994), geeniteknikkalain (377/1995), kemikaalilain (599/2013), säteilylain (859/2018), tupakkalain (549/2016) ja kosmeettisista valmisteista annetun lain (492/2013) edellyttämästä terveysvalvonnasta, terveysvalvontatutkimuksesta ja henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) bio- ja nanoteknologian riskinhallintaan liittyvästä koulutuksesta ja tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 210 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 220 000 euroa. Vaihtelu osuuksissa aiheutuu käynnissä olevien hankkeiden sisällöstä ja toteutustavasta sekä niille asetetuista tavoitteista.

2026 talousarvio	430 000
2025 talousarvio	430 000
2024 tilinpäätös	460 000

22. Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 460 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tartuntatautilain (1227/2016) edellyttämän ehkäisyn ja valistustoiminnan, yllättävien epidemioiden selvittämisen ja seurannan sekä näiden edellyttämän kansainvälisen yhteistyön aiheuttamien menojen maksamiseen

2) edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen

3) enintään yhtä henkilötövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuosittain ja sosiaali- ja terveysministeriölle aiheutuvien muiden toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi 92 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi 368 000 euroa. Vaihtelu osuuksissa aiheutuu käynnissä olevien hankkeiden sisällöstä ja toteutustavasta sekä niille asetetuista tavoitteista.

2026 talousarvio	460 000
2025 talousarvio	460 000
2024 tilinpäätös	460 000

50. Terveysten edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 650 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveyden edistämisen määrärahasta annetun lain (333/2009) 1 §:n mukaisten menojen maksamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää valtionavustuksia järjestöille, säätiöille, hyvinvointialueille, kunnille ja muille toimijoille. Määrärahasta voidaan myös tehdä sopimuksia valtionhallinnon laitosten kanssa terveyden edistämisen hankkeista. Määrärahaa saa käyttää myös määrärahan hallinnointiin liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Terveyden edistämisen määrärahan jakautuminen painopistealueisiin (1 000 euroa/vuosi)

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvointijohtamisen ja koordinaation kehittäminen	552	980	850
Ehkäisevän päihdetyön menetelmien kehittäminen lapsille, nuorille ja perheille.			850
Huumevalistustyön sisältöjen ja menetelmien kehittäminen			400
Nuorten katuväkivallan ehkäisy, turvallisuuden edistäminen ja erityisen huolenpito			2 500
Iäkkäiden toimintakyvyn ja kotona pärjäämisen tukeminen sekä omaishoitajien hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja terveyden edistäminen			5 000
Tupakan, alkoholin, huumeiden ja muiden päihteiden käytön ja niistä aiheutuvia haittojen ehkäisy ja väheneminen	691	800	
Nuoriin kohdistuva erityinen huolenpito	3 220	2 500	
Kuntien terveyden edistämisen määräraha ikäihmisten toimintakyvyn, kotona pärjäämisen ja omaishoitajien tukemiseen (investointiohjelma)	6 500	6 500	
Huumevalistustyö	-	500	
Luontolähtöisten menetelmien käyttöönotto	542		
Rahoitettujen hankkeiden hallinnointi	20	20	50
Yhteensä	11 525	11 300	9 650

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi 9 600 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi 50 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Huumevalistustyö	-100
Ikäihmisten toimintakyvyn, kotona pärjäämisen ja omaishoitajien tukeminen (investointiohjelma)	500
Ikäihmisten toimintakyvyn, kotona pärjäämisen ja omaishoitajien tukeminen (Investointiohjelma) ta-	
somuutos	-2 000
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-50
Yhteensä	-1 650

2026 talousarvio	9 650 000
2025 talousarvio	11 300 000
2024 tilinpäätös	11 525 000

51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 a §:n mukaiseen työterveyshuollon erikoislääkärin koulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle maksetaan valtion varoista korvausta työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkärin koulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Työterveyslaitos voi maksaa korvausta yliopistoille, yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työterveyshuoltolain tarkoittamille palvelujen tuottajille (työnantajan ylläpitämät terveysasemat). Työterveyslaitos voi käyttää määrärahaa itse antamansa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin.

Erikoislääkärikoulutuksen ja määrärahan tavoitteena on turvata työterveyslääkärin eläkkeelle siirtymisestä johtuva koulutuksen määrällinen tarve ja nostaa työterveyslääkärin koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveyshuollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työterveyshuoltolain toimeenpano.

Työterveyshuollon erikoislääkäreiden osaamiselle osuu jatkuvasti entistä suurempia työterveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämisen vaatimuksia muuttuvassa työelämässä. Koulutettujen lääkäreiden tarve ei ole vähenemässä lähivuosina. Määräraha on mitoitettu niin, että yhden erikoislääkärin pätevyyteen johtavan koulutuksen korvauksen suuruus on 64 700 euroa. Koulutustarpeeksi on arvioitu 48 uutta työterveyshuollon erikoislääkärää vuosittain.

2026 talousarvio	2 900 000
2025 talousarvio	2 900 000
2024 tilinpäätös	2 900 000

52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 918 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen myöntämiseen Urho Kekkosen kuntoinstituutisäätiön ylläpitämälle UKK-instituutille (laki valtionavusta Urho Kekkosen kuntoinstituutisäätiölle 1284/2010, 2 §).

Määräraha budjetoidaan myöntöpäätösperusteisena.

Selvitysosa: Avustus on tarkoitettu UKK-instituutin toimintaan, jonka tarkoituksena on yksilön ja väestön terveyden, toimintakyvyn ja omatoimisen terveydenhoidon sekä terveyttä edistävän liikunnan edistäminen, kehittäminen ja tutkimus.

2026 talousarvio	918 000
2025 talousarvio	918 000
2024 tilinpäätös	928 000

53. Valtion rahoitus pelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) lakisääteisiä palveluja täydentävien sähköisten, anonymien rahapeli- ja digipelihaittapalveluiden toimintaan,
- 2) pelihaittoja vähentävän alueellisen työn kehittämiseen,
- 3) pelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä tukevaan tieteelliseen tutkimukseen sekä
- 4) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön, myös virkaan nimitetyn, palkkaamiseen vuodessa kohtien 1–3 koordinointi-, toimeenpano- ja hallinnointikuluista sekä muista kulutusmenoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha käytetään lakisääteisiä palveluja täydentävien sähköisten, anonymien pelihaittapalveluiden jatkuvuuden turvaamiseksi siirtymävaiheessa huomioiden valtionavustuksen hakemiseen ja myöntämiseen kuuluva aika ja nykyisen rahoituspohjan (Veikkaus Oy) lakkaaminen viimeistään 1.1.2027 mennessä. Määräraha käytetään sähköisten palveluiden toiminnasta aiheutuvien kulujen kattamiseen viimeistään vuoden 2027 alusta sekä valtionrahoituskokonaisuuden toimeenpanon käynnistämisen tukeen, kansalliseen koordinaatioon ja hallinnointiin kohtien 1–3 osalta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtionavustukset pelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen	1 500
Yhteensä	1 500

2026 talousarvio	1 500 000
------------------	-----------

54. Valtionavustukset ruoka-aputoiminnan tukeen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtionavustuksen maksamiseen ruoka-aputoimintaan
- 2) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän, myös virkaan nimitettyjen, palkkaamiseen vuodessa valmistelu-, toimeenpano- ja hallinnointitehtäviin.

Selvitysosa: Toiminnan tarkoitus on tukea edellytyksiä ruoka-aputoiminnan järjestämiseen, vahvistaa kuntien ja ruoka-aputoimijoiden yhteistyötä ja ruoka-aputoiminnan yhteyttä alueen hyvinvointityöhön.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi 2 900 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi 100 000 euroa.

2026 talousarvio	3 000 000
2025 talousarvio	3 000 000

80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta

Selvitysosa: Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen tarkoituksena on tukea maatalousyrittäjien sosiaaliturvan toteutumista, työssä jaksamista ja työurien pidentymistä. Turkistuottajien lomituspalvelujen ja poronhoitajien sijaisavun tarkoituksena on tukea turkistuottajien ja poronhoitajien työssä jaksamista ja työurien pidentymistä. Maatalousyrittäjät ja turkistuottajat voivat valita joko kunnan paikallisyksikön järjestämät lomituspalvelut tai itse järjestetyt lomituspalvelut. Poronhoitajien sijaisapu on itse järjestetty lomituspalvelu.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset korvataan valtion varoista kustannusperusteisesti. Päätoimisilla maatalousyrittäjillä on oikeus 26 ilmaiseen vuosilomapäivään. Sijaisapua annetaan pääsääntöisesti muillekin kuin päätoimisille maatalousyrittäjille, jotka ovat sairauden tai muun laissa säädetyn tilapäisen syyn vuoksi estyneitä hoitamasta maatalousyrityksen päivittäin välttämättömiä kotieläinten hoitotoimia. Sijaisapua myönnetään vain tietyin edellytyksin ja siitä peritään palvelumaksu. Päätoimisille maatalousyrittäjille voidaan lisäksi myöntää tuettua ja täysin maksullista lomittaja-apua. Muille kuin päätoimisille maatalousyrittäjille voidaan myöntää vain täysin maksullista lomittaja-apua.

Turkistuottajien lomituspalveluista (vuosiloma ja lisävapaa) aiheutuvat kustannukset korvataan valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa. Korvattavien palvelujen enimmäismäärät vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Poronhoitajilla on mahdollisuus hankkia itselleen työkyvyttömyyden perusteella sijaisapua, jonka kustannukset korvataan valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa. Korvattavan palvelun enimmäismäärä vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Lomituspalvelujen yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Vastuu lomituspalvelujen paikallishallinnon järjestämisestä on Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella (Mela). Käytännössä lomituspalvelujen järjestämisestä vastaavina paikallisyksikköinä toimivat kunnat Melan kanssa tekemiensä toimeksiantosopimusten perusteella. Melalle ja paikallisyksiköille suoritetaan valtion varoista laskennallinen korvaus lomituspalvelujen hallintokustannuksiin. Lomituspalveluja järjestäviä paikallisyksiköitä on vuoden 2026 alussa 11.

Toiminnan laajuus

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Maatalousyrittäjät			
1. Vuosilomatoiminta			
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	10 880	10 287	9 721
Lomituspäivien lukumäärä	273 434	258 531	244 312
Lomituspäiviä/käyttäjä	25,13	25,13	25,13
Lomitustuntien lukumäärä	1 790 337	1 692 757	1 599 655

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,55	6,55	6,55
2. Sijaisaputoiminta			
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	3 394	3 209	3 032
Lomituspäivien lukumäärä	161 307	152 508	144 116
Lomituspäiviä/käyttäjä	47,53	47,53	47,53
Lomitustuntien lukumäärä	1 138 422	1 076 291	1 017 095
Lomituspäivän keskim. kesto tunteina	7,06	7,06	7,06
3. Tuettu maksullinen lomittaja-apu			
Palvelujen käyttäjät	5 484	5 185	4 900
Lomituspäivät	49 772	47 534	45 443
Lomituspäiviä/käyttäjä	9,07	9,17	9,27
Lomitustunnit	333 334	318 667	304 645
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,70	6,70	6,70
Turkistuottajat			
1. Vuosiloma			
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	179	174	168
Lomituspäivät	3 141	3 132	3 024
Lomituspäiviä/käyttäjä	17,55	18,00	18,00
Lomitustunnit	22 251	22 187	21 422
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	7,08	7,08	7,08
2. Lisävapaa			
Palvelujen käyttäjät	123	119	116
Lomitustunnit	14 144	14 280	13 920
Lomitustunteja/käyttäjä	115	120	120
Poronhoitajien sijaisapu			
Sijaisavun myöntämispäätöksiä	262	288	315
Lomitustunnit	23 131	25 400	27 800
Lomitustunteja/päätös	88	88	88
Käyttäjiä	172	180	188
Lomitustunteja/käyttäjä	134	141	148

40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 112 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 35 §:ssä tarkoitettuihin lomituspalvelujen käyttökustannuksiin lain 37 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen
- 2) enintään 420 000 euroa maatalouslomittajien oppisopimuskoulutuksesta ja uusien maatalouslomittajien perehdyttämisestä paikallisyksiköille aiheutuneiden nettokustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitustavasta perustuu vuoden 2024 kustannuksia kuvaaviin alustaviin toteutumatiiviotietoihin ja niiden perusteella tehtyihin arvioihin toiminnan laajuuden ja kustannusten kehityksestä vuosina 2025 ja 2026. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lomittajapulan aiheuttama tarve oppisopimuskoulutuksen lisäämiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-3 000
Yhteensä	-3 000

2026 talousarvio	112 600 000
2025 talousarvio	115 600 000
2024 tilinpäätös	110 493 661

41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspäalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää turkistuottajien lomituspäalvelulain (1264/2009) 25 §:n mukaiseen turkistuottajien lomituspäalvelujen käyttö-kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen lomituksen paikallisyksiköille.

Selvitysosa: Turkistuottajille järjestetään maksutonta vuosilomaa ja maksullista lisä-vapaata tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa. Lomituspäalvelujen enimmäismäärät vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

2026 talousarvio	1 300 000
2025 talousarvio	1 300 000
2024 tilinpäätös	1 700 000

42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää poronhoitajien sijaisavusta annetun lain (1238/2014) 16 §:n mukaiseen sijaisavun kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Poronhoitajille järjestetään sijaisapua työkyvyttömyyden aikana enintään 200 tuntia ja 90 päivää kalenterivuoden aikana tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa. Lomituspäalvelujen enimmäismäärä vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

2026 talousarvio	500 000
2025 talousarvio	500 000
2024 tilinpäätös	450 000

50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspäalvelujen hallintomenoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain (1231/1996) 31 ja 32 §:n nojalla Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kun-nille lomituspäalvelujen hallinnon järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksa-miseen

2) enintään 94 000 euroa lain 12 §:n 3 momentin mukaisen harkinnanvaraisen lisäkorvauksen maksamiseen paikallisyksiköille

3) turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain (1264/2009) 24 §:n ja poronhoitajien sijaisavusta annetun lain (1238/2014) nojalla palvelujen hallinnoinnista aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän kuntien lomituspalvelujen kustannuksiin 12 381 000 euroa, mihin sisältyvät turkistuottajien lomituspalveluista kunnille aiheutuvat kustannukset sekä eräille kunnille maksettava harkinnanvarainen lisäkorvaus. Maataloustuottajien eläkelaitokselle lomituspalvelujen hallinnosta aiheutuviin kustannuksiin arvioidaan käytettävän 1 619 000 euroa, mihin sisältyvät turkistuottajien ja poronhoitajien lomituspalvelujen hallinnosta eläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Alueiden yhdistämisestä saatava tuottavuussäästö (JTS 2024-2027)	-1 000
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-140
Yhteensä	-1 140
2026 talousarvio	14 000 000
2025 talousarvio	15 140 000
2024 tilinpäätös	15 160 000

90. Avustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen

Selvitysosa: Avustuksia myönnetään harkinnanvaraisina avustuksina yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille niiden hakemusten perusteella.

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) käsittelee avustushakemukset, laatii avustusehdotuksen ja hallinnoi avustusten maksatusta, valvoo niiden käyttöä ja suorittaa avustetun toiminnan tuloksellisuusseuranta. Avustuksista päättää sosiaali- ja terveysministeriö pääsääntöisesti keran vuodessa.

Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettua määrärahaa on tarkoitus käyttää vuonna 2026 yhteensä 270,588 milj. euroa. Määrärahasta 25,788 milj. euroa on aiemmilta vuosilta käyttämättä jäänyttä, Raha-auto-maattiyhdistyksen tuottoa, joka on käytettävä arpalaislain siirtymäsäännöksen nojalla 31.12.2026 mennessä.

Vuonna 2025 avustuksia myönnettiin yhteensä 304,088 milj. euroa.

50. Avustukset yhdistyksille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 270 588 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain (284/2023) 3 §:n 1 momentissa sekä mainitun lain nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen (1059/2023) 2 §:n 1 momentissa taikka 12 §:n 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin.

Selvitysosa:

Avustetun toiminnan strategiset tavoitteet

— vähentää eriarvoisuutta ja lisätä yhdenvertaisuutta sekä osallisuutta elämäntilanne ja tausta huomioiden

- vahvistaa ihmisten voimavaroja ja auttaa pitämään huolta itsestä, toisista ja ympäristöstä
- tunnistaa kohtaavan työn merkityksen järjestölähtöisessä työssä ja tukea sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaedellytyksiä.

Avustuskokonaisuudet

1) Järjestöjen toimintaedellytysten vahvistaminen

Avustuskokonaisuus sisältää järjestöjen ohjaavia ja vaikuttamiseen liittyviä toimintoja kuten viestintä ja vaikuttamistoiminta, edunvalvonta, kehittämistoiminta, arviointi ja tutkimus sekä jäsenjärjestöjen tukeminen.

2) Terveiden edistäminen sekä työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen

Avustuskokonaisuus sisältää terveyttä, työ- ja toimintakykyä ja ihmisten itsenäistä elämänhallintaa edistävää toimintaa. Toimintaa suunniteltaessa on tärkeä ottaa huomioon ihmiset, joiden on vaikea saada tukea toimintakykynsä vajעי-
siin tai jotka eivät osaa itse ohjautua avun piiriin.

3) Osallisuuden, toimijuuden ja arjenhallinnan tukeminen

Avustuskokonaisuus sisältää ihmisten kohtaamisen ja osallisuuden mahdollistamista sekä sosiaalisten taitojen vahvistamista.

Avustuskokonaisuus sisältää erityisryhmien asumismahdollisuuksien ja -valmiuksien parantamista sekä asunnottomuuden poistamista. Erityisryhmät määritellään Avustusoppaassa.

4) Kriisiauttaminen ja arjen turvallisuuden edistäminen

Avustuskokonaisuus sisältää toimintaa, jolla autetaan ihmisiä erilaisissa kriisitilanteissa ja ehkäistään arjen turvallisuutta uhkaavia ongelmia. Avustuskokonaisuuteen sisältyy myös vapaaehtoinen pelastuspalvelu ja siihen liittyvä vapaaehtoisten koulutus.

Määrärahaa käytetään arviolta 5 milj. euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Avustustoiminnan avustuskokonaisuuksien toteutunut/arvio 2024—2026 (milj. euroa)

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Järjestöjen toimintaedellytysten vahvistaminen	96	85	77
Terveiden edistäminen sekä työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen	106	83	68
Osallisuuden, toimijuuden ja arjenhallinnan tukeminen	135	99	88
Kriisiauttaminen ja arjen turvallisuuden edistäminen	47	37	38
Yhteensä	384	304	271

Avustusmäärärahan käyttö avustuslajeittain toteutunut/arvio vuosina 2024—2026 (milj. euroa)

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Yleisavustukset	68	63	53
Kohdennetut toiminta-avustukset	237	220	213
Investointiavustukset	7	1	1

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Hankeavustukset	72	20	4
Yhteensä	384	304	271

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Matalan kynnyksen chat-palvelu (siirto momentilta 33.60.31)	500
Nuorten huumekuolemien ehkäisy (HO 2023), (siirto momentilta 33.60.31)	1 000
Säästön aikaistus (Lisätoimet 2024)	-25 000
Valtionavustussäästö (Lisätoimet 2025)	-10 000
Yhteensä	-33 500
2026 talousarvio	270 588 000
2025 talousarvio	304 088 000
2024 tilinpäätös	383 588 000